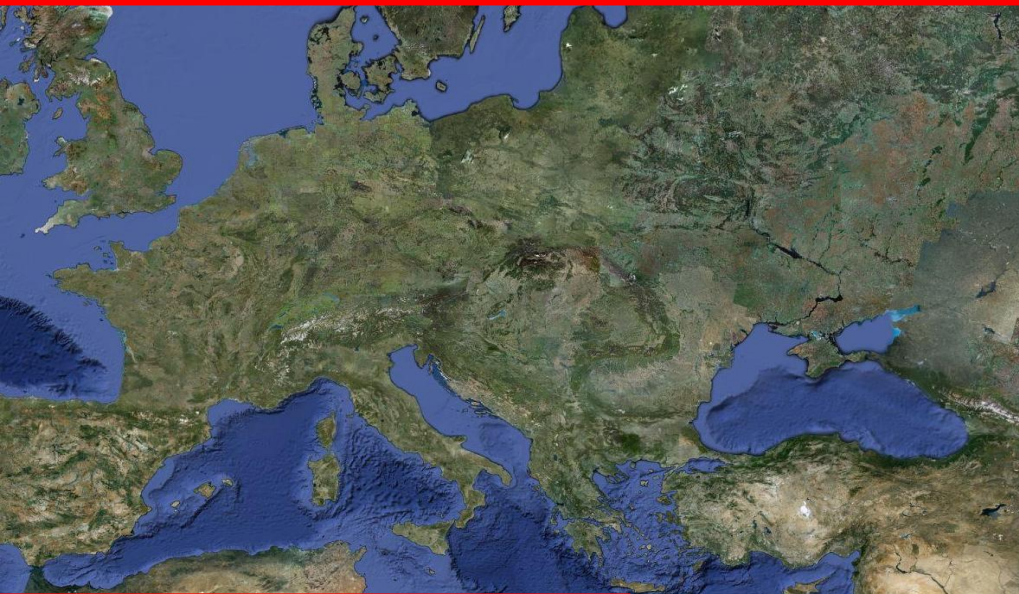

Zero problems of Turkse afwending?

**Turkije's Buitenlandbeleid
in Nederlandse
Kwaliteitskranten**

**Lucas Knotter
3030318
Faculteit Geowetenschappen
Universiteit Utrecht**

Dankwoord

Voor u ligt het resultaat van mijn thesisonderzoek voor de Master *Geo-Communicatie* aan de Faculteit Geowetenschappen aan de Universiteit van Utrecht. Ik heb me de afgelopen periode met zeer veel plezier aan dit onderzoek toegewijd, niet alleen doordat ik zeer door het onderwerp geboeid was, maar ook door de hulpvaardigheid en stimulering van anderen.

Allereerst zou ik mijn scriptiebegeleider Dr. Leo Paul willen bedanken. Ik heb onze samenwerking altijd als zeer prettig ervaren, en ik kon zijn adviezen vrijwel altijd gebruiken voor het beter maken van mijn scriptie.

Ook de twee personen die ik heb geïnterviewd voor dit onderzoek, Froukje Santing en Eric Outshoorn, wil ik zeer hartelijk danken. Ze hebben mij uitstekend geholpen bij het verklaren van de achtergronden van nieuwsvergaring en hebben vele mij nieuwe inzichten verschaft over het journalistieke metier.

Ten slotte wil ik een woord van dank uitspreken aan alle medewerkers van het Turkije Instituut in Den Haag, met wie ik in de afgelopen maanden met veel plezier heb gediscussieerd over (onder meer) het onderwerp van mijn thesis, waardoor ik langzamerhand zelf ook meer inzicht kon krijgen in ontwikkelingen in Turks buitenlandbeleid.

Inhoudsopgave

Dankwoord	2
Inhoudsopgave	3
Summary	5
<i>Introduction</i>	5
<i>Media coverage</i>	5
<i>Representation, the Other and Orientalism</i>	6
<i>Turkey's "Strategic Depth"</i>	6
<i>Research methods</i>	7
<i>The coverage</i>	8
<i>Dualism and Orientalism</i>	9
<i>Causes and backgrounds</i>	9
<i>Conclusion</i>	10
Inleiding	12
Media en Berichtgeving	16
<i>Feitelijke journalistiek?</i>	16
<i>"World of Interpretation"</i>	17
<i>Praktische problemen van de journalistiek</i>	19
<i>Selectie en reproductie</i>	21
Beeldvorming, the Other en Oriëntalisme	26
<i>Beeldvorming</i>	26
<i>Othering</i>	27
<i>Oriëntalisme</i>	28
<i>Turkije, Europa en Huntington</i>	29
<i>Othering en Oriëntalisme tegenwoordig</i>	31
Turkije's Strategische Diepte	36
<i>Een nieuwe buitenlandse politiek?</i>	36
<i>Turkije versus het Westen?</i>	38
Onderzoeksmethoden	42
<i>Conceptueel model</i>	42
<i>Deelvragen en –hypothesen</i>	44
<i>Selectie van artikelen</i>	46
<i>Inhoudsanalyse</i>	47
<i>Interviews</i>	48
De Berichtgeving	50
<i>Het aantal berichten</i>	50
<i>De aanleiding</i>	53
<i>De argumenten</i>	54
<i>De teneur</i>	58
<i>Nuances en conclusies</i>	61

Dualisme en Oriëntalisme	64
<i>Waar, wie en perspectief</i>	64
<i>De discoursen</i>	68
<i>Nuances en conclusies</i>	72
Achtergronden en Oorzaken	74
<i>Eurocentrisme?</i>	74
<i>De Nederlandse nieuwsproductie</i>	75
<i>Verschillen in de tijd</i>	76
<i>Verschillen tussen kranten</i>	77
Conclusie	80
Reflectie	84
Bronnenlijst	86
Bijlage I: Zoektermen	92
Bijlage II: Lijst geselecteerde artikelen	96
Bijlage III: Analyseschema's	100
Bijlage IV: Interviewschema Froukje Santing, 21 juni 2010	122
Bijlage V: Interviewschema Eric Outshoorn, 2 juli 2010	124

Summary

Introduction

Since the rise to power of the Islamist-democratic *Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)* in Turkey, the world has witnessed a new Turkish role within global politics. Under the inspiration of Ahmet Davutoğlu's *Strategic Depth* doctrine Turkey now no longer seems solely focused on "the West", but also more and more aimed at gaining a foothold in its bordering regions in the east. This foreign policy shift has evoked some concerns in Europe and the United States about Turkey's intents; is Turkey merely proving its geo-strategic value to the world, or has it turned its back on "the West"? How Turkish foreign affairs are considered in "the West" could have sizeable implications for Turkey's ties with Europe and the United States, but also for its relations with countries in the Middle-East, the Caucasus and Central-Asia. In short, a lot is at stake.

Therefore, in this thesis a research was carried out towards the representation of Turkish foreign policy in Dutch quality newspapers (*NRC Handelsblad, Trouw, De Volkskrant*). Although it was not investigated how this media representation leads to images in Dutch (or "Western") society, it can be assumed that a certain type and amount of coverage in the media has a resonance in its public. On that account, this thesis focuses on processes of news production, and how they lead to a certain representation. Conclusively, the main research question sounds as follows:

How is the new Turkish foreign policy covered in Dutch quality newspapers, and what are the foundations and causes of this coverage?

Media coverage

It is quite commonly presumed that when a journalist or correspondent is really giving his or her very best effort, he or she will provide an accurate image of reality. This is a misconception (Tegenlicht, 2007). Several factors interfere with the news production process, most of them even without the control or intentions of the journalist himself. First of all, the journalist is part of a "world of interpretation" (Meeuwis, 1993, 217), a social framework of values and assumptions providing the groundwork of our thinking and identity (Tulviste & Wertsch, 1990, 3). This *world of interpretation* is comprised of four – interrelated – components: the journalist, the language, the public and the event. Journalists are always part of a certain (sub)culture, and can never be totally separated from that (sub)culture's "ideology" (Gans, 1980, 68; Verschueren, 1985, 3-5). The journalist's language can never be objective either, because it intrinsically carries numerous connotations and lingual limitations that prevent a language from ever becoming free of values (Luyendijk, 2006, 127-129; Blackman & Walkerdine, 2001, 16-17). Furthermore, the media audience plays an active role in the transfer of information, because they interpret the story and journalists adapt their stories to their supposed public (Meijers, 2006, 22-23; Verschueren, 1985, 7). Finally, covered events themselves are no absolute facts, but multifaceted occurrences with a great amount of different people and factors involved (Verschueren, 1986, 1-2).

Secondly, the journalist's actual living environment has an influence on his or her news selection and production. An event that happens within the vicinity of the journalist's living environment will receive a lot more of the journalist's attention than an event which occurs farther away (Tegenlicht, 2007). Also, journalists are part of a larger organization in which certain taboos or customs are coerced, and which edit the journalists' stories. Moreover, these stories have to meet with certain standards of time and page space. In addition, journalists are very much dependent on (re)sources, which therefore have a lot of power within news production (Shoemaker & Reese, 1996, 169). Finally, journalists are in many instances each

others' references, and this invokes a reproduction process of a certain type of news (Van Ginneken, 1998, 75-80).

The factors mentioned above lead to a certain news selection and –reproduction. Galtung & Ruge (1965) have discerned 12 different selection criteria, such as the time span of an event, its severity, its expectedness, and its meaning to the journalist. Also, media tend to focus on “bad news” (Galtung & Ruge, 1965, 65-67). More importantly however, a “Western” dominance exists within news gathering. The largest media agencies are “Western” organizations, most of the (powerful) sources called upon are “Western”, and because “Western” media often serve as resources for other journalists the reinforcement of “Western” news is also sizeable. This leads to an unevenly balanced attention for certain “Western” ideas and developments at the expense of “non-Western” cultures (Van Ginneken, 1998, 42; Shoemaker & Reese, 1996, 171-181).

Representation, *the Other* and *Orientalism*

The representation of (“non-Western”) cultures and societies has been studied for a long time (Van der Vaart, 1998, 193). One of the first processes that stands out within these studies is the *othering* discourse: a community defines its identity by defining who is not a member of that identity. One *essentializes* the numerous aspects and attributes of exterior communities to a few specific qualities, and thereby determine its *otherness* (Avraham & First, 2006, 74). The *othering* process has led to power relationships between different cultures (Blackman & Walkerdine, 2001, 10) and these hierarchical relations are theorized within the *Orientalism* discourse. This discourse was institutionalized in the social sciences with Edward Said's *Orientalism* (Said, 1978). According to Said, the “Western” images of “non-Western” cultures were (are) not only incorrect, but more importantly served certain purposes. Through *Orientalist* notions “the West” constructed cultural and political power structures, through which it could construe, classify and dominate exterior regions (Said, 1978, 40).

Another popular mentality in “the West” regarding “non-Western” cultures – especially in reference to Turkey – is Huntington's *Clash of Civilizations* theory (Huntington, 1996). Huntington states that after the collapse of the Soviet Union, nations now define their international position on cultural bases; they identify themselves with a certain civilization, and let their policies depend on these larger civilizational communities. In this way, future conflicts will take shape on the rims of these civilizations (Huntington, 1996, 21-29). The essence of Huntington's ideas is that his (self-determined) civilizations are mutually incompatible, and it is this aspect of his theory that has provoked most criticism (Zürcher & Van der Linden, 2004, 84).

Othering and *Orientalism* are not of an ancient period, but still very much discernable in “Western” media. Arabic Women are depicted either as passive victims or violent freedom fighters (Falah, 2005, 305-306), and the Arabic world is imagined as exotic, primitive, violent and inhospitable (Gokmen & Haas, 2007, 133-138). In European newspapers Turkey's difference from Europe is often emphasized; it's history and its muslim identity are not compatible with European values (Aksoy, 2009, 497-499; Inthorn, 2006, 82-85). Moreover, in some occasions Turkey is represented in *Orientalist* depictions such as belly dancers, headscarved women and barbarian creatures (Erensi & Adanali, 2004, 58-64).

Turkey's “Strategic Depth”

Although all Turkish higher political figures stress that their allegiance still (also) lies with Europe and the United States, the last few years Turkey has primarily enhanced its ties with countries in the (Middle-)East. The omens for this shift however emerged far before the landslide election victory of the *AKP* in 2002. Already in the 1980's, Turkey's multicultural and Islamic Ottoman legacy became more and more popular in Turkish society and politics;

this tendency was referred to as *neo-Ottomanism* (Colak, 2006, 587-589). Simultaneously, with the end of the Cold War Turkey had to redefine its position on the global political stage, after it had stayed in the shadow of “the West” for more than forty years (Onar, 2009, 11-12). Consequently, the combination of the two processes led to a more Eastern-oriented Turkish foreign policy.

Presently, this foreign policy is architected by the Turkish Minister of Foreign Affairs, Ahmet Davutoğlu. Although only installed as Minister in May 2009, Davutoğlu is seen as the designer of the new foreign policy strategy since 2003. He laid out his vision on Turkey’s global role in his (so far non-translated) work *Strategic Depth*, in which he expressed that because Turkey is at the crossroads of continents Turkey should exert more assertiveness not only in “the West” but in its entire surrounding region. One should become a stability and peace provider for one’s neighboring countries, and enhance economic ties with so far unexploited markets in “the East” (Kramer, 2009, 6-7; Murinson, 2006, 947-948).

The backgrounds of the Turkish recent foreign policy twist are numerous. First of all, with the slumbering Kurdish unrest in Southeast-Turkey and its bordering countries, Turkey is very much availed with a more stable Middle-Eastern region (Murinson, 2006, 954; Önis & Yilmaz, 2009, 8-9). In relation with this, Turkey is aiming at a further economic integration of its eastern vicinity, and wants to play a leading role in this integration process (Onar, 2009, 14). In addition, Turkey is dependent on foreign energy provision, and wishes to become an international energy hub; therefore Turkey has made several oil- and gas deals with Russia, Iran, and Central-Asian countries (Önis & Yilmaz, 2009, 9-11). Furthermore, It strives to gain a certain (political) *soft power* over its neighbors, also because it sees itself (and is seen in “the West”) as a “model” for the Islamic world (Taspinar, 2003, 3-4). This Turkish Islamic identity can neither be overlooked in Turkish new foreign strategy, as the combination is employed for domestic popularity gain (Cagaptay, 2009a) and as new form of nation building (Icduygu & Kaygusuz, 2004, 27-34). Finally, some critics state that Turkey’s turn is provoked by frustrations from EU-hesitance to grant Turkey EU-membership, or is used as leverage to push the EU to yielding Turkey EU-accession (Kramer, 2009, 6-8).

Research methods

To analyze the above mentioned main research question, some sub questions were formulated:

1. *What is the general tenor of the coverage of Turkey’s new foreign policy in Dutch quality newspapers?*
2. *To what extent are there any structural differences between the different Dutch quality newspapers in coverage of Turkey’s new foreign policy?*
3. *To what extent is othering and Orientalism present in the coverage of Turkey’s new foreign policy in Dutch quality newspapers?*
4. *To what extent is Turkey’s new foreign policy in Dutch quality newspapers placed in the context of the Clash of Civilizations theory?*
5. *To what extent is there a temporal shift in Dutch quality newspapers in the coverage of Turkey’s new foreign policy?*
6. *To what extent is the coverage of Turkey’s new foreign policy in Dutch quality newspapers in accordance with reality?*
7. *What are the foundations and causes of the found coverage of Turkey’s new foreign policy in Dutch quality newspapers?*

To provide an answer to these (sub) questions, a content analysis of fifty articles in Dutch quality newspapers (*NRC Handelsblad, De Volkskrant, Trouw*) was carried out, as well as some interviews. It was envisaged that these newspapers would provide the most profound

stories on Turkish foreign policy, and therefore seemed the most suitable for this research. The articles were selected by use of the electronic newspaper database *LexisNexis*. All the selected articles that eventually emerged from this database have at least one word in its text with the stem “Turk” in it. Aside from that, word stems such as “Davutoğlu”, “brug (*bridge*)”, and “clash” were used. It was decided that only articles bigger than 500 words would be analyzed, and only articles from January 17th 2003 (Ahmet Davutoğlu appointed as ambassador of the Turkish Ministry of Foreign Affairs) till June 1st 2010 (present). However, because Davutoğlu only became Minister in 2009, the number of selected articles from that moment is much higher than that from before.

The content analysis mostly had a qualitative character, although some descriptive quantitative data could be gained. It was performed with the assistance of an analysis model, in which the several research questions were integrated. In order to make the information appearing from the articles more easily absorbable, the outcomes of the analyses were color labeled according to different categories connected to the research questions. The two interviews were primarily carried out to trace answers towards the last sub question; one pertained the way in which a correspondent in Turkey does his or her job, the other focused on the editorial side of news production.

The coverage

In the Dutch quality newspapers Turkey’s new foreign policy is mostly seen as an attempt to establish more stability in the Middle-East, especially by enhancing its soft power in the region. Overall the coverage about this foreign policy has a positive tendency, but simultaneously it sees too many obstacles for the Turkish initiative to be a successful one. Quite remarkably, while one views the new foreign policy rather regularly as a turn from “the West”, one also sees this turn as a positive development. This seems to be connected to the relatively high amount of attractiveness-arguments also mentioned, and the omnivalent combination of arguments that characterize Turkey as a “model” for the Muslim world. Although the “alienation rhetoric” is mostly detectable in articles about Turkey and the European Union, one is mostly positive about the contents of new Turkish foreign policy in these articles.

Looking at developments over time, the first matter that stands out is the very uneven temporal distribution of articles. In 2009 and 2010, not coincidentally from the moment Ahmet Davutoğlu was installed as Turkish Minister of Foreign Affairs, the number of relevant articles was just as high as in the six years before. Also, after that moment more new developments and occurrences are placed in the context of the new foreign policy of Turkey. This means that only from that moment on new Turkish foreign policy received extensive attention from the Dutch quality press, naturally also because from that moment this policy became more and more prominent. Although from 2009 Turkey is increasingly mentioned as a “model” for the Middle-East, the coverage simultaneously starts to become more skeptical about the success probability of Turkey’s new foreign policy. Furthermore, one starts to become more opposed to Turkey’s alleged abandonment of “the West”, and thus seems to regard this turn less as advantageous to “the West”.

Distinction concerning newspapers can (again) firstly be made on the basis of the number of articles per newspaper; *NRC Handelsblad* devotes almost twice as much articles to Turkey’s new foreign policy than the other two dailies. In these articles *NRC Handelsblad* describes Turkey’s stabilizing soft power most of all newspapers, and after 2009 more positively as well. *Trouw* primarily aims at the Islamic and potentially attractive character of the Turkish foreign policy, but remains pessimistic about its success probability. *NRC Handelsblad* and *Trouw* are also more inclined to express an opinion: *De Volkskrant* is comparably neutral about Turkish international politics, and also the least negative about the probability of

success. However, this newspaper seems to administer the least extensive attention to Turkish new foreign policy as well, and additionally least often gives occurrences a contextual framework. One also tends to become increasingly negative about the new policy.

Dualism and *Orientalism*

Concerning the Eurocentric tendency in “Western” media coverage of Turkey as described in earlier research towards this subject, it is quite surprising to note that these tendencies are relatively rare in Dutch quality newspapers. The notion that Turkey’s new foreign policy does not occupy a central place in the Dutch news selection and –(re)production, as well as the fact that most of the time this new policy is connected to “Western” subjects, is quite a logical one. Indeed, a higher extent of media focus understandably goes out to culturally nearby areas. In addition however, the analyzed coverage of new Turkish foreign policy not only has a certain preference for propagating a “Western” perspective, it occasionally coincides with a hierarchical notion of “East” and “West”. Also, in these “Western”-oriented articles there exists a relatively high degree of *East versus West*-discourse, viewing the two worlds as incompatible entities.

Yet on the other hand the degree and severity of these *Orientalist* or *Clash of Civilizations*-terminology is not very substantial. The coverage of new Turkish foreign policy have a quite even distribution of “Western” and “non-Western” perspectives and resources, and only half of the articles in the analysis were “blighted” with the Eurocentric discourses mentioned above. This means that a real extensive Eurocentric tendency in the Dutch press concerning Turkey’s new foreign policy could not be detected. Moreover, the rhetoric that was discovered very rarely had an explicit quality; most of the time the examples of *Orientalism*, *Clash of Civilizations*-ideology or *othering* were implicit and unconsciously placed. Furthermore, it could be argued that in some cases the *East versus West*-phrase could also be dismissed as mere empirical experience.

Concerning developments over time a positive tendency can be discerned, in which the degree of *Orientalism* and *othering* has started to decline since 2009. Indeed, although one has a more negative attitude towards Turkey’s new foreign policy from that time, and one mentions the Islamic backgrounds of the policy more often, these trends are not in accordance with an increase in *Orientalist* or *East versus West*-terminology. Looking at differences between newspapers especially *De Volkskrant* stands out: this newspaper produces the most “Western”-oriented coverage of Turkish foreign policy, and regards this policy more often as an alienation from “the West”. Furthermore, *De Volkskrant* is the only newspaper of which it is explicitly clear that it bases its coverage of Turkey’s new foreign policy on other “Western” media. Most importantly however, this daily shows more *Orientalist* or *East versus West*-rhetoric than any other newspaper.

Causes and backgrounds

How can the findings in the previous chapters be accounted for? First of all, it seems that in the Netherlands there is a comparably high degree of attention and curiosity towards foreign affairs. Because of this, there is higher possibility for journalists to write more extensive – en therefore less subjective – coverage of a certain phenomenon abroad. Also, these journalists inhabit a *world of interpretation* which provides a less misrepresented image of foreign developments. Furthermore, a lot of the practical obstacles of the news production process, such as the “power” of the editorial side of news making, are less applicable for the Dutch media climate. The hierarchical structure in media organizations is almost non-existent, and the correspondent’s articles are very rarely and very scarcely edited, which means the correspondent’s initial – and presumably more truthful – message is less meddled with. Most importantly, the idea of a persevering ignorance within the press world about the range of

problems involved with proper news making is false: the journalist's professionalism is underestimated, and by for instance asking the right questions or gathering alternative sources the journalist is able to counteract his own subjectivity or Eurocentrism. Finally, the research that indicated a large degree of *Orientalism* and *othering* in "Western" news coverage was from countries whose governments were opposed to a Turkish EU-membership. Since the Dutch government is actually in favor of Turkish EU-accession, perhaps the media coverage of Turkey is less Eurocentric either.

The temporal shifts discernable in the coverage of Turkey's new foreign policy is also explicable through several factors. Firstly, naturally, the character of Turkish foreign policy itself changed after Davutoğlu's installment as minister. In addition, a number of factors lie within several selection criteria for news, such as the short time span in which an occurrence has to unfold to become a newsworthy item, and on the other and a continuity that has to exist in a certain development. Furthermore, the big part Davutoğlu and Erdoğan are currently playing in the Turkish foreign policy development, and the coinciding increase in focus on this policy, shows that news has a certain knack for covering individuals. The exceptional position *De Volkskrant* is occupying in comparison to the other newspapers can primarily be explained by noticing that this newspaper did not have a permanent correspondent in Turkey until recently. Because of this, to this newspaper Turkey remained a relatively far away land; now that *De Volkskrant* is also equipped with a permanent correspondent, its coverage of Turkey's new foreign policy is likely to become less Eurocentric and more profound.

Conclusion

Conclusively, an answer to the research questions can be provided. The Dutch quality newspapers are mostly quite positive about the contents of the Turkish new foreign policy, but simultaneously very pessimistic about the chances of Turkey achieving the goals it set with this new policy. The dailies primarily depict this foreign policy as a way for "the West" to enhance its influence in the Middle-East; the "Western" view of Turkey as a "model" for the Islamic world is very prominent in the analyzed newspapers. This "model" idea might imply a somewhat Eurocentric and *Orientalist* "Western" notion of Turkey, but these discourses are actually not very common and not very explicit. The same can be said for the much expected *Clash of Civilizations*-rhetoric; although the argument of Turkey abandoning "the West" could be discerned now and then, this was not only mentioned by "Westerners" and not only in a negative manner. Moreover, it appears that both discourses are experiencing a decline in Dutch coverage of Turkey's new foreign policy. It therefore seems that because this new policy is understood more and more extensively, the attitudes towards this policy are also enhancing. In this way, Turkey will not be lost to "the West".

Inleiding

“For over fifty years, the Republic of Turkey was a staunch Western ally and important partner in the Middle East. But over the past several years it has decisively distanced itself from the West. A few years ago the Turkish military overthrew the elected Islamist-leading government, which it accused of promoting a hidden Islamic fundamentalist agenda and selling out Turkey’s national interests. In response to U.S. and European sanctions, the new military regime angrily declared that it would pursue a more independent foreign policy. It withdrew its application to join the European Union, suspended its membership in NATO, and barred the United States from using military bases in Turkey to transit equipment to Iraq. It has developed closer diplomatic, economic, and energy relations with Russia, China, and Iran, and has sent Turkish forces into northern Iraq to act against the Kurds. How could the West let this happen to our relationship with such an important ally? (...) Who lost Turkey? And how can we win it back?”

(Hypothetisch betoog tijdens een debat over buitenlandse politiek in 2012, Gordon & Taspinar, 2008, 1).

In de afgelopen periode heeft Turkije een opvallende verschuiving in haar buitenlandbeleid meegemaakt. Ten tijde van de Koude Oorlog stond Turkije bekend als een “reactieve” mogendheid: afwachtend op de dingen die gingen komen, en daarna haar positie bepalend. In de periode na de val van De Berlijnse Muur begonnen Turkse politieke wetenschappers en staatslieden deze weifelende houding echter te bekritisieren. Zo stelde Hüseyin Bağcı, professor Internationale Betrekkingen in Ankara, dat *“Instead of biding time a long way from the action, Turkey should become aggressive – in a positive sense”* (Seker, 2009). Tot een aantal jaar geleden werd dit soort oproepen nog weinig aangewend in Turkije’s buitenlandse politiek, maar met de daverende verkiezingsoverwinning van de *Adalet ve Kalkınma Partisi* (AKP) in 2002 is hier verandering in gekomen.

Al in de jaren ’80 van de vorige eeuw werd Turkije’s Ottomaanse verleden minder beschimpt dan voorheen en raakte zij meer in trek als basis voor nieuwe politiek. Enkele conservatieve en nationalistische beleidsbepalers, waaronder president Turgut Özal, begonnen de Ottomaanse erfenis van Turkije te gebruiken om interne socio-culturele spanningen te kalmeren en de Turkse buitenlandse politiek een nieuwe vorm te geven. Door het romantiseren van deze Ottomaanse erfenis werd een collectieve Turkse culturele identiteit gecreëerd, die werd aangewend om het heden te duiden (Colak, 2006, 587). Aanvankelijk werden vooral de multi-etnische samenstelling van de Ottomaanse samenleving en de relatieve tolerantie van de Ottomaanse islam beschouwd als voorbeeld voor nieuw binnenlands beleid. Later echter werden eveneens de linguïstische, culturele en religieuze banden met de naties in de Kaukasus, Centraal-Azië en het Midden-Oosten benadrukt (Onar, 2009, 10).

De huidige Turkse minister van buitenlandse zaken Ahmet Davutoğlu wordt gezien als de architect van dit nieuwe Turkse buitenlandse beleid. In zijn boek *Stratejik Derinlik* (*Strategische Diepte*) uit 2001 betoogt Davutoğlu dat Turkije een centrale mogendheid met mondiale invloed moet worden. Volgens Davutoğlu heeft Turkije zowel “historische- als geografische diepte”; hiermee doelt hij op het feit dat Turkije net als eerdere mondiale grootmachten (Groot-Brittannië, Rusland, China) het epicentrum van veel historische gebeurtenissen is geweest, en dat Turkije net zo veel een Europees als Aziatisch land is

(Murinson, 2006, 952). Het werk gaat daarom in tegen de “*narrow western orientation of Turkish foreign policy*” (Onar, 2009, 10); bevrijd van hardnekkig Eurocentrisme kan Turkije in zowel “het Oosten” als “het Westen” een belangrijker rol spelen (Onar, 2009, 11).

Het hypothetische betoog aan het begin van deze inleiding is uiteraard een ietwat overtrokken schets van mogelijke gevolgen in de nabije toekomst – en deze zullen zelfs waarschijnlijk nooit plaatsvinden – maar het zou onverstandig zijn ontwikkelingen zoals gepresenteerd in het citaat te bagatelliseren. Hoe Turkije’s buitenlandse politiek wordt geïnterpreteerd in “het Westen” kan verregaande implicaties hebben voor de verhoudingen tussen Turkije en deze regio. Behalve het Turkse kandidaat-lidmaatschap voor de Europese Unie, vormt Turkije de enige NAVO-bondgenoot in het Midden-Oosten, en is zij voor de Amerikanen een belangrijke speler in de strijd tegen terrorisme. Bovendien is Turkije een cruciale partner voor het veilig stellen van energietoevoer vanuit Centraal-Azië naar Europa. Het lijkt er echter op alsof de betrekkingen tussen “het Westen” en Turkije – om uiteenlopende redenen – enigszins onder spanning zijn komen te staan (Gordon & Taspinar, 2006, 57; Gordon & Taspinar, 2008, 2), en het is daarom interessant om na te gaan hoe er in “het Westen” tegen deze Turkse *shift* naar “het Oosten” wordt aangekeken. In bijvoorbeeld het licht van de genoemde onderhandelingen tussen Turkije en Europa over een eventueel EU-lidmaatschap is het interessant om te kijken hoe Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid in Europa wordt beschouwd. Vindt men dat Turkije definitief haar rug naar “het Westen” gekeerd heeft, of ziet men door genoemde ontwikkelingen juist mogelijkheden? Immers, om Turkije daadwerkelijk te laten functioneren als de veel gelauwerde “brug tussen West en Oost” dient zij ook met haar oostelijke buurlanden bestendige verhoudingen te hebben. In dit onderzoek zal het vraagstuk aangaande “Westerse” perceptie van Turkije’s buitenlandse politiek centraal staan.

In deze scriptie zal worden gekeken naar de berichtgeving in Nederlandse kranten over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid. De keuze voor Nederlandse beeldvorming is vooral praktisch van aard: er is op een gemakkelijke manier aan veel onderzoeksmateriaal te komen, en dit materiaal kan zonder enige taalbarrière worden geanalyseerd. In dit onderzoek moet Nederland dan ook vooral worden gezien als een casestudy binnen berichtgeving over Turkije in Europese kranten. Hoewel in deze thesis niet zal worden onderzocht in hoeverre de berichtgeving in Nederland overeenkomt met die in heel (West-)Europa, kan een beter inzicht in de weergave van Turkije in Nederlandse media helpen bij het verklaren van bijvoorbeeld een eventuele Europese afwijzing van het Turkse EU-lidmaatschap.

In dit onderzoek is gekozen om een tekstanalyse uit te voeren van kranten in Nederland, te weten *De Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, en *Trouw*. Deze kranten staan in Nederland bekend als kwaliteitskranten (TNS Nipo, 2004), waardoor mag worden verwacht dat zij veel aandacht besteden aan achtergronden van het nieuws, en daardoor geschikt zijn voor een inhoudsanalyse van berichtgeving over Turkije’s buitenlandbeleid. Via kwalitatieve interpretatie kan een inzicht worden verkregen over achterliggende (theoretische) oorzaken van bepaalde berichtgeving in deze kranten. Er moet echter niet worden verwacht dat door het analyseren van discoursen in Nederlandse media ook uitspraken kunnen worden gedaan over de gevolgen voor beeldvorming over dit vraagstuk in de Nederlandse maatschappij. Ten eerste beslaat het lezerspubliek van deze kranten slechts een onderdeel van de gehele Nederlandse samenleving, en ten tweede is het schier onmogelijk om vast te stellen op welke manier media en samenleving elkaar in dit vraagstuk beïnvloeden. Wel is het zo dat media en samenleving een belangrijk onderdeel van elkaar vormen:

“*More than half of our waking hours are spent with the mass media.*”
(Pratkanis & Aronson, 1992, 3)

“(...) it is a daily struggle for any honest journalist to (...) question his or her innermost and hidden frames of mind, because one has internalized and is often prisoners of a particular worldview.” (van Ginneken, 1998, 66)

Hoewel bovenstaande citaten laten zien dat media en samenleving wel degelijk met elkaar verbonden zijn, is het dus niet haalbaar om te achterhalen hoe zij wederzijds in elkaar doorwerken in de context van dit onderzoek. Daarom zal in deze scriptie vooral aandacht uitgaan naar processen van nieuwsvergaring, –interpretatie, en –reproductie binnen de mediawereld zelf. De gekozen onderzoeksvraag luidt derhalve als volgt:

Hoe is de berichtgeving in Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek, en wat zijn de achtergronden en oorzaken van deze berichtgeving?

Op deze vraag zal worden ingegaan aan de hand van zevende hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt een theoretisch kader geschetst, waarbij zal worden gekeken naar processen binnen de media, en welke gevolgen deze processen hebben voor hun uiteindelijke berichtgeving. In hoofdstuk 2 zal – mede aan de hand van eerder onderzoek – uitleg worden gegeven over verschillende bredere discoursen waarbinnen berichtgeving over Turkije plaatsvindt. Het is bijvoorbeeld waarschijnlijk dat in de Europese afbeelding van Turkije nog altijd Oriëntalistische ideeën zijn terug te vinden, en daarom zal een deel van het eerste hoofdstuk de theorie aangaande het Oriëntalisme (Said, 1978) behandelen. Ook mag in de context van Turkije’s ligging tussen twee werelddelen, en Turkije’s flirt met “niet-Westerse” gebieden, de theorie over de *Clash of Civilizations* (Huntington, 1996) niet over het hoofd worden gezien.

In hoofdstuk 3 zal vervolgens een toelichting worden geven op de nieuwe buitenlandse politiek van Turkije. Haar oorsprong zal worden geschetst, alsmede haar achterliggende oorzaken. Er zal worden gekeken naar Davutoğlu’s ideeën over Turkije’s “Strategische Diepte”, en Turkije’s rol binnen de mondiale internationale betrekkingen, zowel in historische als tegenwoordige context. In dit hoofdstuk moet een meer “feitelijk kader” worden gegeven, dat dient als achtergrond voor het te onderzoeken onderwerp. Met dit hoofdstuk kunnen bijvoorbeeld de in kranten genoemde onderdelen van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid beter worden geïnterpreteerd.

Nadat in hoofdstuk 4 de deelvragen zijn gesteld, hypotheses zijn geformuleerd, en de onderzoeksmethodologie is aangegeven, zullen in het vijfde, zesde en zevende hoofdstuk de onderzoeksuitkomsten worden gepresenteerd. Hierbij zal worden gekeken naar terugkerende achterliggende discoursen, welke argumenten worden gebruikt om de recente “policy turn” te verklaren, en op welke manier er over deze argumenten wordt beschreven. Verder zal worden geprobeerd een inzicht te krijgen in de manier waarop de nieuwsvergaring, –interpretatie, en –reproductie over Turkije’s buitenlandse politiek verloopt. Welke bronnen worden aangehaald? In hoeverre is er sprake van “zelfreproductie” binnen de media? En bestaan er verschillen in berichtgeving tussen de drie kranten? Uiteraard zal ook gekeken worden naar verandering in berichtgeving in de tijd, hoewel het wellicht moeilijk zal zijn om een eventuele transformatie van berichtgeving eenduidig te verklaren. Ten slotte zal in het concluderende hoofdstuk een samenvatting worden gegeven van het onderzoek, en zal uit de onderzoeksresultaten een algemene conclusie worden getrokken.

Media en Berichtgeving

“(...) en daarover zouden we volgens mij veel opener moeten zijn. Dat je dus niet meer zegt: “Wij weten het”, maar “Wij hebben een poging gedaan in kaart te brengen wat er valt te weten”. Maar dan maak je jezelf dus ook veel kleiner. Dan ben je niet meer de grote held die er bij was en die zag hoe het zat, maar die gewoon eerlijk toegeeft: “Tsja...weet je, hallo zeg! Om vanuit Nederland in Damascus te komen, en dan ’s avonds op televisie, ik heb geen idee man! Ik ben de hele dag bezig geweest om via Jordanië met een taxi te hier naar toe te reizen, denk je dat je dat land hier gemakkelijk binnenkomt? En dan is het ook nog eens een dictatuur, en niemand durft hier te zeggen wat ze denken!” (...)”

(Joris Luyendijk over mediaberichtgeving uit het Midden-Oosten, Tegenlicht, 9 april 2007)

Een groot deel van beeldvorming in de samenleving wordt bepaald door de media. Kranten, tijdschriften, televisie, radio en internet – maar ook bijvoorbeeld reclamecampagnes of verkiezingsposters – vormen een belangrijke bron voor maatschappelijke meningvorming over allerlei aspecten van die maatschappij. Hoewel deze media zeker niet de enige bron zijn voor maatschappelijke beeldvorming, zijn zij vaak zelfs een voornamere basis voor beelden en ideeën dan onze eigen waarneming (Harvey, 2005, 220-237). Er bestaat dan ook een groot areaal aan studies over processen binnen de media, en de rol die berichtgeving van de media speelt in de samenleving. Om de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandse beleid goed te kunnen interpreteren, zal in dit hoofdstuk een theoretisch overzicht van achtergronden van berichtgeving en binnen de media worden gegeven. Er zal in worden gegaan op de manier waarop mediaberichtgeving tot stand komt, en wat de gevolgen daarvan zijn voor het ontstaan (produceren) van nieuws.

Feitelijke journalistiek?

Via de media kunnen mensen kennis opdoen over gebeurtenissen in de wereld. Het is meestal zelfs de enige manier om dit te doen, aangezien niet iedere plek in de wereld kan worden bezocht, en zeker niet tegelijkertijd. Door het lezen van een krant of tijdschrift, het kijken van een televisiejournaal, of het luisteren naar de radio, kan een persoon in een uitermate kort tijdsbestek “de wereld over reizen”, en een oordeel vellen over ontwikkelingen en gebeurtenissen in die wereld. Hierin zit een bizar aspect van mediaconsumptie; het is uiteraard onjuist te denken dat het volgen van het nieuws hetzelfde betekent als het meemaken van een gebeurtenis of ontwikkeling.

Toch wordt dit wel veelal door nieuwsmedia zo voorgesteld. Berichtgeving, invalshoeken en standpunten worden door media aan de samenleving gepresenteerd met een bepaalde autoritaire wijze. Zij maken aanspraak op “objectieve”, “neutrale” of “normale” verslaggeving, en pretenderen van alles op hoogte te zijn. Dit soort kwalificaties brengt nogal wat macht met zich mee. Immers, door deze kwalificaties wordt geïmpliceerd dat alles wat van de journalistieke verkondiging afwijkt onbetrouwbaar of onjuist is. Bovendien wordt door de publieke opinie ook van de media verwacht dat zij objectief en neutraal zijn, waardoor het beeld van de media als een onpartijdig doorgeefluik van kennis en informatie ook in de samenleving geaccepteerd wordt (Van Hoye, 1997, 13; Meijers, 2006, 9); de media voldoen aan de maatschappelijke behoefte voor feitelijke en onbetwistbare kennis.

Hierin ligt echter een grote misvatting besloten. Zo stelt Van Ginneken (1998) dat:

“Scientists, teachers, journalists often claim that they produce facts and reproduce a world of pure “facts”. They forget that the word “fact” stems from the Latin word facere or making. In this sense, all observed and reported facts are artifacts: they are (wo)man-made. There are no facts which speak for themselves.” (Van Ginneken, 1998, 15)

De perceptie van alwetende media die via hun journalistieke methodes “de objectieve absolute waarheid” naar boven halen, is een verkeerde voorstelling van zaken. De media geven slechts een versie van de wereld (Luyendijk, 2006, 216), en het is uiteraard maar de vraag of deze versie compleet en uitgebalanceerd is (Meijers, 2006, 9). Ook de aan het begin van dit hoofdstuk geciteerde uitspraken van Luyendijk (Tegenlicht, 2007) onderschrijven dat. Het is hierbij belangrijk om op te merken dat er voor deze misperceptie niet één oorzaak of schuldige aan te wijzen is, maar dat een aantal aspecten een rol spelen.

“World of interpretation”

Over de media bestaat het beeld dat als een journalist(e) maar goed genoeg zijn of haar best doet, dat een accuraat en objectief beeld van de werkelijkheid oplevert (Tegenlicht, 2007). Echter, door allerlei factoren gaat deze notie niet op. Dit kan worden verklaard door wat Meeuwis (1993) de “world of interpretation” noemt. Hiermee doelt hij op:

“a socioculturally grounded, continuously fashioned, and fairly unconscious cognitive mold of conceptions and patterns of reasoning, by means of which phenomena and relations in the world are “internalized” and understood, by means of which these phenomena are thought about, and by means of which these phenomena are communicated about with others” (Meeuwis, 1993, 217).

Het gaat er hierbij dus om dat alle individuen een kader van waarden en assumpties bezitten, dat (onbewust) aan de basis van ons denken en onze identiteit ligt (Tulviste & Wertsch, 1990, 3), en dat dus ook in communicatie van informatie een rol speelt (Meeuwis, 1993, 217).

Ook journalistieke verslaggeving is daarom persoonlijk ingekleurd. Vele correspondenten en reporters zien zich als een supra-culturele entiteit, als intelligentsia die over de beperkingen van hun cultuur en sociale klasse kunnen uitstijgen, waardoor het voor hen ook geen probleem vormt om over andere (“vreemde”) culturen te berichten (Van Ginneken, 1998, 65-66). Zij maken echter altijd deel uit van een bepaalde (sub)cultuur met gedeelde overtuigingen en gebruiken (Blackman & Walkerdine, 2001, 15). De “ideologie” (Gans, 1980, 68; Van Hoye, 1997, 4) van een verslaggever bepaalt in grote mate over wat wordt bericht, wanneer dit wordt gedaan, en op welke manier. Overtuigingen, meningen en verwachtingen van degenen die het nieuws verzamelen, interpreteren en publiceren zitten een daadwerkelijke objectieve berichtgeving in de weg. Hoewel journalisten door het vergroten van kennis over het gegeven waar ze over berichten hun ideologie een kleinere rol kunnen laten spelen in hun berichtgeving, blijft het onmogelijk om compleet onafhankelijk te zijn van het eigen denkkader (Verschueren, 1985, 3-5).

Ook taal op zichzelf vormt een grote barrière voor objectieve berichtgeving. Sommige (simpelere) communicatiemodellen stellen taal voor als een middel om subjectiviteit te tonen of te beschrijven, waarbij de subjectiviteit een inherente – bijna biologische – eigenschap

vormt van de boodschapper. Subjectiviteit bestaat dus al in het individu, waarna zij via het vehikel “taal” naar buiten toe kan worden gecommuniceerd. Deze zienswijze komt overeen met dat wat hierboven beweerd is, maar is niet geheel volledig. Menselijke subjectiviteit wordt ook juist gevormd in en door het gebruik van taal. Informatie-uitwisseling wordt vaak vooral belemmerd door intrinsieke linguïstische beperkingen; er bestaat veelal een discrepantie tussen de boodschapper’s intenties en de symbolen die hij tot zijn beschikking heeft om deze intenties te tonen (Blackman & Walkerdine, 2001, 16-17). “*Language speaks us, rather than us speaking language*” (Blackman & Walkerdine, 2001, 25).

Deze conclusie heeft ook consequenties voor de media. Binnen de simpelere communicatiemodellen, waarin taal slechts een “gebruiksvoorwerp” is waarmee gedachten en gevoelens kunnen worden geuit, bestaat het idee dat bepaalde woorden worden gekozen vanwege hun min of meer “ware” afspiegeling van de werkelijkheid. Dit betekent dat eventuele miscommunicatie het gevolg is van bepaalde problemen bij de boodschapper of de ontvanger van de informatie. Hierin worden de media dus gezien als een bron waarin werkelijkheid wordt vervormd, waardoor de “juiste” perceptie van de werkelijkheid wordt bemoeilijkt. Echter, doordat taal en haar structuur meer is dan slechts een communicatiemiddel, maar ook zelf een onderdeel is van de schepping van de werkelijkheid, moet journalistieke berichtgeving worden gezien als onderdeel van een breder mechanisme waarin de wereld via taal wordt “geproduceerd” (Blackman & Walkerdine, 2001, 19-20; Van Ginneken, 1998, 144). Hierin is taal van zichzelf een “*partijdig*” (Luyendijk, 2006, 129) communicatiemiddel. Aan het gebruik van ieder woord hangen bepaalde connotaties, waardoor het voor media onmogelijk is om volkomen objectief taalgebruik te bezigen (Luyendijk, 2006, 127-128; Van Ginneken, 1998, 146-149).

Het mediapubliek is als informatieconsument eveneens een belangrijke factor binnen de *world of interpretation*. Elke journalist weet dat zijn of haar berichtgeving moet worden aangepast aan de ontvanger van deze berichtgeving (Verschuere, 1985, 6), waarbij vaak zender en publiek er van uitgaan dat men gelijkwaardige kennis heeft over een beschreven onderwerp, en denkpatronen ten aanzien dit onderwerp delen (Van Hoye, 1997, 4). Vaak echter is deze aanname onterecht, waardoor er ruis op de lijn ontstaat tussen boodschapper en publiek (Van Hoye, 1997, 15-18; Meeuwis, 1993, 223-226). Daarnaast is een journalist niet alleen gemotiveerd om zijn publiek goed te informeren, soms zelfs neigen zij ertoe verhalen meer te beoordelen vanuit het perspectief van het publiek dan vanuit het perspectief van de bron (Meijers, 2006, 22-23); “*When they (...) know little more about the story than the audience, they are in some ways like it. If they find the story interesting, they assume that the audience will respond in the same manner*” (Gans, 1980, 90). Hierdoor echter is de assumptie van een eendimensionale causale relatie tussen verandering in verslaggeving en veranderingen in “publieke opinie” te eenzijdig. De media moeten zich – evenzeer als politici – afstemmen op een bepaald publiek discours, aangezien anders hun boodschap niet zal worden getolereerd of aangenomen. Bovendien speelt het publiek een actieve rol in het proces van informatieoverdracht. Zij selecteren nieuws op basis van hun persoonlijke belangen en interesses. Bepaalde aspecten van een verhaal worden – bewust of onbewust – vergeten of over het hoofd gezien, terwijl deze aspecten door de journalist misschien wel belangrijk werden gevonden. Hoezeer een verslaggever ook probeert een objectieve berichtgeving te produceren, wat bij de ontvanger van de boodschap overblijft is welhaast onmogelijk na te gaan, laat staan te beïnvloeden. (Verschuere, 1985, 7).

Naast het feit dat informatie altijd binnen een bepaald kader wordt geïnterpreteerd en gecommuniceerd, wordt met *world of interpretation* ook bedoeld dat ontwikkelingen, gebeurtenissen, en fenomenen vaak geen voldongen feiten zijn.

“Given the fundamental subjectivity of all social events, the notion of “pure” objectivity, the idea that reporters should be able to present straightforward facts – and only those facts – died as soon as it was born.” (Verschuieren, 1985, 2)

De wereld leent zich slecht voor objectieve journalistiek (Tegenlicht, 2007). Bij bijvoorbeeld een natuurramp kunnen weliswaar een aantal werkelijke feiten worden weergegeven (Schaal van Richter, stormkracht, aantal doden en gewonden, etc.), maar zaken als de kwaliteit van hulpverlening of maatschappelijke gevolgen kunnen van verschillende kanten worden belicht. Hierbij spelen – behalve de hierboven genoemde factoren – ook overtuigingen, emoties en achtergronden van de betrokkenen bij de gebeurtenis een rol. Het zou in theorie wellicht mogelijk zijn om een uitgebalanceerd beeld te schetsen van conflicterende belangen en versies, maar voorlopig blijft dit voornemen bij het verzamelen van verschillende “quotes” (Verschuieren, 1985, 1-2). Deze methode lijkt in principe niet verkeerd – het journalistieke principe van “hoor-en-wederhoor” is een nobel streven – maar vaak zijn verschillende partijen niet gelijkwaardig, waardoor sommigen zich niet of minder goed kunnen representeren in de media. Moeten journalisten dit compenseren door de “onderliggende” partij extra te belichten? Moeten ze een “zwakkere” boodschap zelf interpreteren en “verbeteren?” Maar hoe kan een journalist weten dat datgene wat hij interpreteert ook juist is (Tegenlicht, 2007)? Het feit dat dit zeer moeilijk is hebben de bovenstaande alinea’s wel aangetoond.

De vier genoemde “onderdelen” van de *world of interpretation* (journalist, taal, publiek, gebeurtenis) zijn sterk in elkaar verweven, en kunnen ook van rol veranderen. Nieuwsmedia fungeren soms als publiek voor berichtgeving van andere media, terwijl bijvoorbeeld overheidsinstellingen in sommige gevallen een “journalistieke positie” innemen door de pers te overspoelen met informatie (bijvoorbeeld via persconferenties of persverklaringen). Ook kunnen media zelf onderdeel uit gaan maken van hetgeen waarover ze berichten. De *world of interpretation* is dus een zeer complex en (mede daardoor) moeilijk te ontlopen fenomeen, waardoor in de media veelal het gemiddelde beeld naar voren komt van de voornaamste *ideologieën*, wereldbeelden en waarden binnen het publieke discours waarin de media functioneren. Dit betekent echter ook dat de media altijd kritiek zal krijgen over subjectieve berichtgeving; deze is namelijk niet te vermijden, terwijl objectiviteit nog altijd wordt verwacht en gepretendeerd (Verschuieren, 1985, 7-8).

Praktische problemen van de journalistiek

Behalve binnen de *world of interpretation* wordt journalistieke berichtgeving ook in praktische zin door allerlei factoren bemoeilijkt. De berichtgeving van een journalist wordt niet alleen door zijn of haar *ideologie* beïnvloed, maar ook door de gewoontes en routines van de journalistiek. Allereerst bestaan er ook binnen de journalistieke wereld zelf *ideologieën*, informele codes waar leden van een bepaalde beroepsgroep zich aan dienen te houden. Het gaat hierbij niet zozeer om regelgeving als wel om een rolmodel, dat wordt gevormd door het gebruik van bepaald vakjargon, kennis over mythes en anekdotes van het vakgebied, en gedeelde sociale en politieke voorkeuren (O’Sullivan e.a., 1994, 209-210). Het journalistieke rolmodel vormt dus een eigen “interpretatiemal” voor berichtgeving (Van Ginneken, 1998, 82). Belangrijker echter is dat journalisten elkaars referentiekader vormen, zowel binnen als buiten een bepaalde mediaorganisatie. Vaak zijn correspondenten “gespecialiseerd” in een

bepaald nieuwsdomein. Zij richten zich telkens op de zelfde gebeurtenissen of personen, waardoor zij telkens dezelfde collega's ontmoeten. Deze collega's vergelijken continu hun berichtgeving met elkaar om na te gaan of één van hen niet iets over hoofd gezien heeft. Zij zijn dus aan de ene kant concurrenten, maar aan de andere kant ook bondgenoten (Van Ginneken, 1998, 79-80). Ook op een andere manier speelt de leefomgeving van de correspondent een rol. Iemand die bijvoorbeeld verslag doet van een gewapend conflict is vaak woonachtig in het gebied van één van de strijdende partijen, waardoor voor hem of haar gewelddadigheden tegen die partij en het daarmee gepaard gaande leed veel dichterbij staan (Tegenlicht, 2007).

Verder maken journalisten deel uit van de structuur van een mediabedrijf. Eindredacteuren nemen journalisten in dienst, die berichtgeving maken volgens de richtlijnen van de eindredacteuren. Nieuwe jonge journalisten bestuderen fanatiek wat redacteuren en oudere collega's willen en doen, terwijl redacteuren en meer ervaren journalisten goed in de gaten houden hoe hun jongere collega's te werk gaan (Van Ginneken, 1998, 75-76). In een dergelijke hiërarchische structuur bestaan er ook financiële factoren: journalisten worden vaak per bijdrage betaald, waardoor zij zich genoodzaakt zien vooral berichten te maken die "bruikbaar" zijn binnen de heersende nieuwsstroom, manier van nieuwsvergaring of nieuwspresentatie (Tegenlicht, 2007). De structuur van een mediaorganisatie is echter niet alleen hiërarchisch, maar ook horizontaal. Journalisten ontvangen materiaal, bewerken dat, en sturen het door naar de volgende persoon in het productieproces. Dit proces bestaat uit verschillende handelingen, zoals de selectie van elementen en het redigeren van teksten, die berichtgeving sterk kunnen vervormen (Van Ginneken, 1998, 77-78).

Ook zijn de eigenschappen of eisen van een (geschreven) nieuwsbericht zelf belemmerend voor "ware" journalistiek. Nieuwsberichten zijn meestal korte stukken, waarbij de meest relevant geachte informatie als eerst wordt gepresenteerd en minder relevant beoordeelde informatie in daaropvolgende paragrafen wordt genoemd. Dit gebeurt enerzijds om direct de aandacht van het publiek te vangen en om hen in staat te stellen nieuws te vergaren zonder een bericht uitvoerig te lezen, anderzijds omdat het tot het laatste moment mogelijk moet zijn passages uit het bericht weg te halen ten koste van een ander nieuw bericht. Zowel de productie van nieuws als het uiteindelijke nieuwsbericht worden dan ook sterk gehinderd door obstakels van tijd en (blad)ruimte. Een nieuwsbericht moet sterk worden gecomprimeerd tot een leesbaar artikel, en moet onder de nodige tijdsdruk worden geproduceerd, waardoor vaak voor diepgang weinig mogelijkheden zijn (Van Ginneken, 1998, 155-159; Meijers, 2006, 17-18).

Daarnaast moet een bepaalde gebeurtenis tot een coherent verhaal worden omgevormd, met een pakkende inleiding, kern en slot. Dit betekent dat er logica in een bericht wordt gebracht, welke niet (als enige) voorkomt in de eigenlijke gebeurtenis of ontwikkeling waarover wordt geschreven. Journalistiek is dan ook niet zozeer een verslag uit de eerste hand van onbewerkt materiaal, maar verslag van materiaal dat is "gestyleerd" in een vertelling (*narrative*). In een dergelijke *narrative* worden feiten onherroepelijk gedramatiseerd om de aandacht van de lezer op zich te vestigen. Bovendien is de inhoud van deze *narratives* niet alleen gerelateerd aan de gebeurtenis die wordt beschreven, maar ook aan de *narratives* die al eerder over dit onderwerp zijn – of zullen worden geproduceerd (Van Ginneken, 1998, 159-161). Goffman (1974) zegt dan ook:

"(...) stories are a caricature of evidence in the very degree of their interest, providing a unity, coherence, pointedness, self-completeness and drama only crudely sustained, if at all, by everyday living."
(Goffman, 1974, 14)

Tot slot zijn journalisten vrijwel pertinent aangewezen op nieuwsbronnen, die in staat zijn om het nieuws te sturen. Journalisten kunnen niet over zaken berichten waar ze niet van weten, waardoor zij veelal afhankelijk zijn van (de geloofwaardigheid van) bronnen. Deze bronnen kunnen uiteraard bewust liegen of informatie achterhouden, maar de bovenstaande paragraaf over *world of interpretation* laat zien dat dit ook “onbewust” kan gebeuren. Verder kunnen bronnen de context aanreiken waarin berichtgeving over een bepaald onderwerp moet worden geïnterpreteerd, informatie verschaffen die goedkoper of makkelijker verkrijgbaar is dan dat van andere bronnen, of alle beschikbare tijd van de correspondent opeisen zodat deze niet verder bronnenonderzoek kan uitvoeren (Shoemaker & Reese, 1996, 169).

De machtigste nieuwsbronnen zijn echter overheden en hun PR-apparaat. Vrijwel iedere (“Westerse”) regering produceert zelf informatie om te voldoen aan de steeds maar groeiende vraag van journalisten en publiek. De middelen en mankracht van dit soort organisaties om informatie te produceren zijn vele malen omvangrijker dan de mogelijkheden van de media om al deze informatie te vergaren en te controleren op feiten, waardoor persvoorlichters van een overheid de primaire nieuwsbronnen zijn geworden (Van Ginneken, 1998, 93). Dat de informatie van deze nieuwsbronnen gekleurd is, kan niet ter discussie staan (Shoemaker & Reese, 1996, 196).

Selectie en reproductie

De vorige twee paragrafen stelden de media geregeld voor als een soort “slachtoffer van omstandigheden”. Door factoren die buiten de macht van de media om een rol spelen, zou journalistieke berichtgeving worden beïnvloed. Deze positionering van de media is natuurlijk niet geheel terecht; er zijn wel degelijk zaken die journalisten zelf in de hand hebben bij het berichten over bepaalde zaken. De belangrijkste hiervan is hun selectie van nieuws. Weliswaar wordt een correspondent in zijn of haar selectie ongewild beïnvloed door de genoemde factoren, maar een betere bewustwording en overweging over welke aspecten op welke manier nieuwswaardig zijn zou helpen bij het verbeteren van (de betrouwbaarheid van) de journalistiek (Tegenlicht, 2007).

De in de vorige paragrafen genoemde achterliggende aspecten bij nieuwsvergaring en berichtgeving hebben allereerst een aantal “algemene selectierichtlijnen” tot gevolg. Galtung & Ruge (1965) onderscheiden twaalf factoren die bepalen of een gebeurtenis nieuwswaardig wordt geacht. Allereerst dient een gebeurtenis zich binnen een redelijk korte tijdsspanne te ontvouwen om in het nieuws terecht te komen (1); gebeurtenissen die pas na een langere periode betekenisvol blijken krijgen zelden media-aandacht. Daarnaast bestaat er ook qua omvang of intensiteit van een gebeurtenis een drempel voor berichtgeving (2). Deze twee factoren zijn uiteraard vooral van toepassing op “vreemde” werelddelen. Als derde factor geldt dat een gebeurtenis of ontwikkeling in een bepaalde (nieuws)categorie moet kunnen worden geplaatst (3). Bovendien moet een gebeurtenis betekenisvol (4) zijn voor de journalist. Dat betekent dat hij of zij vooral nieuws zal selecteren uit cultureel nabijgelegen gebieden, of wanneer de eigen “cultuurgroep” wordt beïnvloed of betrokken is bij de gebeurtenis (Galtung & Ruge, 1965, 65-67).

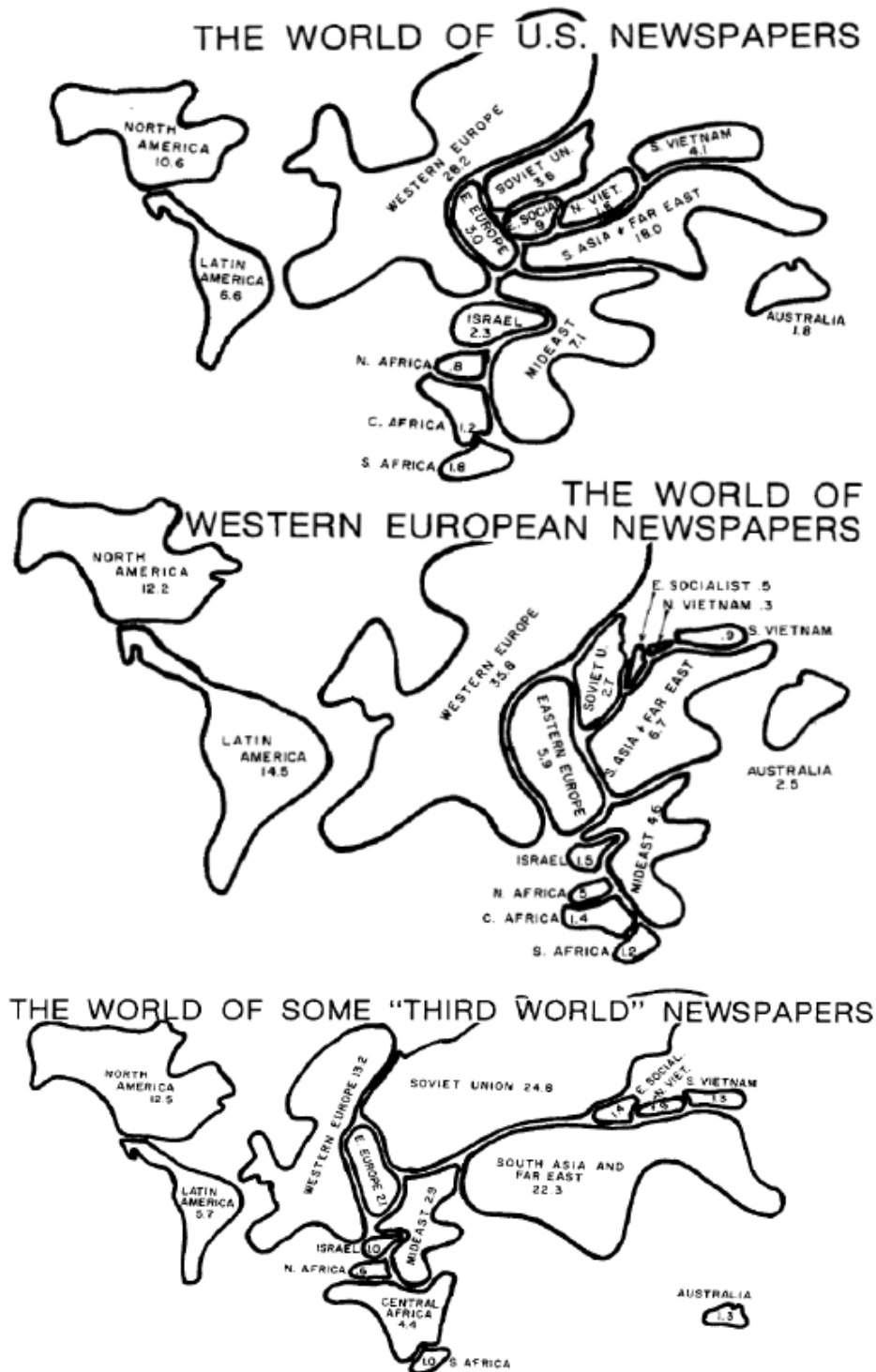
Een vijfde factor is dan ook de overeenstemming met datgene dat door de journalist verwacht wordt, of door anderen is aangekondigd (5). Tegelijk echter moet een gebeurtenis binnen de *world of interpretation* van zowel publiek als de correspondent zelf een zekere onverwachtheid hebben (6). Verder dient er continuïteit (7) te bestaan in gebeurtenissen of een ontwikkeling: “*Once something has (...) been defined as news, then it will continue to be defined as news for some time even if the amplitude is drastically reduced*”. Factor acht behelst de compositie (8) van het nieuws op een bepaald moment. Als er bijvoorbeeld op een

“Je kunt vermeldenswaardige “feiten” inderdaad vergelijken met een ziljoen vissen in de oceaan van tijd en ruimte. Het nieuwsnet van de media is zo georganiseerd dat het een klein aantal rapportages uit deze oceaan opvist, en talloze andere er doorheen laat glijden. (...) Het “net” waarin de media het nieuws vangen is een wonderlijk maaksel. Op sommige plaatsen lijkt het veel op een deken of een laken, en zijn de mazen nog geen tiende van een millimeter groot. Daarmee worden zelfs de kleinste visseneieren opgevist, (...) de meest onbenullige gebeurtenissen. De correspondenten die geaccrediteerd zijn bij het Witte Huis zullen bijvoorbeeld niet nalaten om te berichten over het huisdier van de president... Op andere plaatsen in de wereld is het nieuwsnet daarentegen nauwelijks als zodanig te herkennen: de mazen zijn vele meters groot. Er kunnen alleen walvissen meegevangen worden, (...) gebeurtenissen van een verbluffende omvang. Het duurt bijvoorbeeld vaak maanden of zelfs jaren voordat droogten en hongersnoden in Afrika wereldwijd bekend worden, ook al is daar het leven van miljoenen mensen mee gemoeid.”

Metafoor voor nieuwsselectie (Bron: Van Ginneken, 1998, 127-128)

gegeven moment al veel economisch nieuws onder de aandacht is, zullen media wellicht eerder proberen om het “nieuwsevenwicht” te herstellen door een ander type bericht te verkondigen. De negende en tiende factoren gaan over de nieuwsfocus op elitepersonen (9) en elitelanden (10). Ook gaan nieuwsberichten meestal over individuen of groepen in plaats van systemen (11), aangezien (verwacht wordt dat) het publiek zich beter kan identificeren met meer persoonlijke berichten. Als laatste blijkt dat journalisten een bepaalde neiging naar “slecht nieuws” hebben (12), omdat dat vaak een kortere en hevigere tijdsspanne kent dan “goed nieuws” (Galtung & Ruge, 1965, 67-70). Dit laatste “negativiteitsprincipe” is vooral waarneembaar in berichtgeving over (cultureel) vergelegen gebieden, waardoor in “het Westen” deze regio’s worden gezien als “*eternal problem areas*”, die niet in staat zijn iets te bereiken zonder de voortdurende “steun” van “het Westen” (Van Ginneken, 1998, 31).

Behalve deze “selectiecriteria” wordt ook door partijen binnen de nieuwsmedia zelf selectie en berichtgeving beïnvloed. Uiteraard zijn sommige media invloedrijker dan andere, vooral doordat sommige op een meer internationale schaal (kunnen) acteren dan andere. De grootste persbureaus en medianetwerken hebben de meeste financiële en organisatorische middelen om het nieuws te vergaren en te produceren, en in de praktijk betekent dit dat zij altijd als eerste nieuws kunnen brengen (Van Ginneken, 1998, 113-114). Niet toevallig liggen de drie grootste persbureaus – *Reuters* (Groot-Brittannië), *Associated Press* (VS), en *Agence France-Presse* (Frankrijk) (Van Ginneken, 1998, 45) – alle in de “Westerse” wereld, vanwege het simpele feit dat de meest koopkrachtige mediamarkten zich in deze regio’s bevinden (Van Ginneken, 1998, 47-49). Doordat het hebben van een buitenlandcorrespondent een dure aangelegenheid is, kunnen slechts een paar mediaorganisaties in een paar landen een sterk en onafhankelijk nieuwsnetwerk in het buitenland onderhouden (Van Ginneken, 1998, 130-133). Hierdoor zijn de meest bemiddelde persbureaus’ uit de Verenigde Staten en West-Europa niet alleen de belangrijkste nieuwsproducenten in de “eigen” regio, maar ook over hele wereld. De Derde Wereld en andere perifere landen krijgen de minste aandacht, en als dit wel gebeurt wordt dit vooral gedaan door de “eigen” correspondenten van de nationale en internationale “Westerse” mediabedrijven (Van Ginneken, 1998, 142). “*No other areas of the world (...) have such a density of “world news-makers” as the American North-East and the European North-West*” (Van Ginneken, 1998, 129). Dit leidt tot een “Westerse” dominantie in nieuwsproductie, een centrum-periferieverhouding binnen nieuwswereld – en dus een vertekening in de selectie van nieuws (Van Ginneken, 1998, 42).

Figuur 1: Wereldkaarten van nieuwsselectie (Bron: Gerbner & Marvanyi, 1977, 58-59)

Figuur 1 maakt zichtbaar dat Noord-Amerika en vooral West-Europa in de “centrale” Amerikaanse en West-Europese kranten veel aandacht krijgen, en alleen “perifere” kranten aanzienlijke aandacht besteden aan andere werelddelen. Dit is op zich natuurlijk nogal logisch, gebeurtenissen die zich “dichtbij” de (leef)wereld van journalist en publiek afspelen zijn voor die journalist het meest nieuwswaardig. Het heeft echter implicaties voor de berichtgeving over (semi-)perifere gebieden als Turkije, maar daar zal in het volgend hoofdstuk over worden gesproken.

Ook de selectie van bronnen is zeer “Westerse” georiënteerd. Journalisten kiezen hun bronnen op basis van autoriteit, geloofwaardigheid en beschikbaarheid. Het is hierbij belangrijk om op te merken dat “Westerse” bronnen vrijwel altijd op alle drie deze criteria het hoogst worden beoordeeld door de media. Macht speelt een belangrijke rol in de keuze van een bron. Niet alleen hebben de machtigste bronnen de meeste en beste middelen om nieuwswaardige “feiten” te verschaffen (beschikbaarheid), ook worden zij door de media als het meest geloofwaardig en betrouwbaar, en als de grote experts beschouwd (geloofwaardigheid en autoriteit). Aangezien eens te meer de machtigste bronnen uit de (“Westerse”) centrumregio’s van de nieuwswereld afkomstig zijn, zijn “Westerse” bronnen het meest invloedrijk in het mondiale nieuws (Van Ginneken, 1998, 88-91; Shoemaker & Reese, 1996, 171-173).

De routines en eigenschappen van nieuwsproductie leiden niet alleen tot een bepaalde selectie van nieuws, maar ook tot reproductie. Veel journalisten bevinden zich in dezelfde *world of interpretation*, waardoor zij telkens hetzelfde “type” nieuws selecteren. Hierdoor houdt men hun *ideologie* in stand, wat weer leidt tot een zelfde nieuwsselectie (Van Hoye, 1997, 4; Van Hoye 1997, 13). Het reproductieproces van nieuws wordt nog concreter binnen de praktijken van de journalistiek. Er is in dit hoofdstuk al verteld over specialisatie van journalisten; men richt zich op één regio of onderwerp en wordt daar een “expert” over. Dit betekent dat men zich veelal in dezelfde kringen beweegt, niet alleen op nieuwsplek zelf maar ook in bijvoorbeeld restaurants of sociale aangelegenheden. Hierdoor vormen journalisten vooral elkaars referentiekader. Correspondenten komen zelden in aanraking met hun publiek, waardoor zij hun berichtgeving niet zozeer op de afnemers van nieuws kunnen afstemmen, maar op de *peer group* in hun meest nabije omgeving: de andere correspondenten. Erkenning en waardering binnen deze *peer group* is voor veel journalisten zeer belangrijk, en uiteraard kunnen de grootste en meest invloedrijke mediaorganisaties hiervan profiteren. Als zij een fenomeen nieuwswaardig vinden voelen andere media zich genooddaakt te volgen, waardoor de nieuwswaarde van een fenomeen door de media zelf wordt gecreëerd en gestimuleerd (Van Ginneken, 1998, 79-81; Tegenlicht, 2007).

Media worden door journalisten ook geregeld letterlijk als bron gebruikt (Shoemaker & Reese, 1996, 180-181). “Westerse” buitenlandcorrespondenten die een bepaald plaatselijk medium niet vertrouwen gebruiken bijvoorbeeld veelal media uit “het Westen”. Hierdoor ontstaat er een “*self-reinforcing reaction to events*”. Een bepaald nieuwsbericht lijkt afkomstig van verschillende bronnen – waardoor zij betrouwbaarder en objectiever zou zijn – terwijl zij eigenlijk slechts door één bron is geproduceerd. Ook worden arbitraire definities van een situatie als absolute waarheden aangenomen, en ontstaat er een dominantie van één bepaald wereldbeeld: het “Westerse” (Van Ginneken, 1998, 134-137).

Door de opkomst van een grote hoeveelheid nieuwe media (*Youtube, Twitter, etc.*) lijkt er een meer gedecentraliseerde nieuwsstroom te ontstaan; een gemiddelde burger of journalist krijgt steeds meer middelen om zowel nieuws te vernemen als nieuws naar buiten te brengen. Door de opkomst van internet is het mogelijk om meer partijen te betrekken bij journalistiek onderzoek, en wordt daardoor meer controle in handen van het publiek gelegd. Bovendien kan een boodschap met zeer weinig middelen wereldwijd worden verspreid. In het internettijdperk is er een veel dunnere scheidslijn tussen zender en ontvanger van informatie, en is de rol van een journalist aan verandering onderhevig (Pavlik, 2000, 32-33; Volkmer, 2007, 56-58). Mede hierdoor is ook de “Westerse” dominantie in de mediawereld aan het teruglopen, zoals is aangetoond door grote investeringen in internationale mediabedrijven in vooral het Midden-Oosten (*Al Jazeera, Al Arabiyya*) (Sreberny, 2008, 120). Toch is er door het langdurige mondiale overwicht van “Westerse” media nog altijd een bepaalde hardnekkige beeldvorming in “het Westen” over “niet-Westerse” gebieden.

Beeldvorming, *the Other* en *Oriëntalisme*

*“Oh, East is East and West is West, and never the twain shall meet
Till Earth and Sky stand presently at God’s great Judgment Seat;
But there is neither East nor West, Border nor Breed nor Birth,
When two strong men stand face to face, tho’ they come from the ends
of the earth!”*

(Rudyard Kipling, *The Ballad of East and West*, 1889, in: Stedman, 1895, 596)

Bovenstaand citaat – en zeker de eerste frase daarvan – wordt vaak genoemd als voorbeeld van de manier waarop onderscheid wordt gemaakt tussen “West” en “Oost” als twee absolute entiteiten. Deze frase kan uiteraard niet als “bewijs” worden aangehaald voor de onverenigbaarheid van de twee werelden, en komt bovendien uit een verleden tijdperk waarin wellicht de “Oost”-“West” verschillen veel groter waren dan tegenwoordig. Niettemin past zij nu nog altijd uitstekend binnen het *Oost versus West*-denken, dat zich vooral in “het Westen” geregeld profileert. Binnen dit discours wordt echter vrij stelselmatig de volledige inhoud van bovenstaand couplet genegeerd; deze betoogt juist dat er in intermenselijk contact geen “Oost” of “West” bestaat. Turkije, gelegen tussen “Oost” en “West”, staat logischerwijs in het middelpunt van de belangstelling binnen dit vraagstuk.

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de beeldvorming vanuit “het Westen” over “het Oosten”, en de achtergronden van deze beeldvorming. Ook zal gekeken worden naar de manier waarop er over de veronderstelde verschillen tussen de twee werelden wordt gedacht. Hierbij zullen de waarschijnlijk bekendste twee auteurs aangaande dit onderwerp worden besproken: Edward Said (*Orientalism*, 1978) en Samuel Huntington (*The Clash of Civilizations and the Remaking of World order*, 1996). Ten slotte zal worden gekeken naar eerder onderzoek over Turkije in “Westerse” media.

Beeldvorming

Zoals gezegd zal in dit onderzoek niet worden ingegaan op de manier waarop mediaberichtgeving de beeldvorming over Turkije’s buitenlandbeleid in Nederland beïnvloedt. Het lijkt echter natuurlijk geen twijfel dat individuen en groepen hun ideeën en normen onder meer halen uit media. Binnen de geografie speelt onderzoek naar regionale beeldvorming al sinds de jaren zestig van de vorige eeuw een belangrijke rol (Van der Vaart, 1998, 193). Als we spreken over “geografie”, dan hebben we het eigenlijk al pertinent over “beeldvorming”:

“The Greek origins of the word geography are geo (earth) and graphia (writing). Earth writing takes the world as we experience or understand it, and translates it into images.” (Gilmartin, 2004, 282)

Beeldvorming is een concept dat op twee manieren kan worden uitgelegd. Aan de ene kant wordt beeldvorming gezien als de mentale en cognitieve ontwikkeling van beelden binnen het individu. Personen creëren zelf bepaalde meningen en attitudes tegenover een bepaald fenomeen; in het geval van regionale beeldvorming slaan deze attitudes uiteraard op een bepaalde regio. Het kan hierbij gaan om toeristische beeldvorming, maar ook bijvoorbeeld om beelden van ondernemers of woningzoekenden. Belangrijk hierbij is dat er wordt verondersteld dat er een relatie bestaat tussen mentale beeldvorming en gedrag. Als gevolg van deze assumptie bestaat er ook tweede zienswijze over beeldvorming. Beeldvorming is namelijk eveneens de productie van beelden en kennis over een bepaalde regio – soms met als

doel attitude en gedrag te beïnvloeden. Deze manier van beeldvorming wordt *materiële beeldvorming* genoemd (Van der Vaart, 1998, 194).

Tussen de twee typen beeldvorming bestaat een wisselwerking; mentale beelden worden gevormd door geproduceerd beeldmateriaal in allerlei media, terwijl producenten van beelden ook door hun eigen mentale beeldvorming (*world of interpretation*) worden beïnvloed. Daarom ook bestaat er zowel een bewust als onbewust beeldvormingsproces. Sommige media, zoals toeristische gidsen of regiomarketeers, proberen bewust een bepaald beeld over een regio de wereld in te helpen (De Pater, 2005, 28-32), terwijl de ontvangers van een beeld hun mentale beeldvorming bewust kunnen inpassen in hun *world of interpretation*. Mentale beelden worden vaker echter onbewust binnen de cultuur van een individu geïnterpreteerd, en zoals in dit hoofdstuk als is beschreven geven media meestal een gekleurd beeld doordat dat onbewust ingebed is in hun cultureel kader (Groote & Druifven, 2005, 139-145).

Vooraf de laatste wijze van beeldvorming, de onbewuste materiële beeldvorming, staat meer centraal in dit onderzoek. Het is twijfelachtig of Nederlandse kranten daadwerkelijk tot doel hebben om mentale beeldvorming en gedrag van hun lezers te beïnvloeden, maar zij zijn natuurlijk onherroepelijk bezig met het produceren van beelden – bewust of onbewust. Deze beelden kunnen in verschillende vormen naar voren komen: als tekst uiteraard, maar ook bijvoorbeeld als foto's of kaarten (Gilmartin, 2004, 282). In dit onderzoek zal echter enkel gekeken worden naar tekstuele beeldvorming.

Othering

Eén van de belangrijkste eigenschappen van media is hun gave om “*social knowledge*” te verschaffen. Als uitdrager van symbolen en normen en waarden richting mensen met verschillende achtergronden dragen zij bij aan het sociale integratieproces van deze mensen. De media transformeren mensen tot “een massa”, een gemeenschap waarvan de leden bepaalde eigenschappen delen of menen te delen. Ze schetsen het sociale of culturele landschap dat de basis vormt voor identiteit en voor het onderscheid tussen leden en niet-leden van een gemeenschap. Dit betekent echter tegelijkertijd dat zij helpen om sociale en culturele verschillen te benadrukken (Avraham & First, 2006, 73). Iedere gemeenschap heeft bepaalde begrenzings van wat zij beschouwt als normaal en rationeel gedrag. Een van de belangrijkste manieren om deze grenzen vast te stellen is via het definiëren wat zeker buiten deze normatieve grenzen ligt. Deze vorm van zelfduiding wordt *othering* genoemd. De termen waarmee de *otherness* van een groep wordt aangegeven slaan altijd terug op noties over “normaal” tegenover “abnormaal”, “*sane*” tegenover “*insane*” en “aangepast” tegenover “onaangepast”. Deze noties duiden op een hiërarchie in inter-maatschappelijke en interculturele relaties – de ene gemeenschap stelt zich boven de ander: “*We are not like that, are we?*” (Blackman & Walkerdine, 2001, 10).

Ook journalisten behoren tot een bepaalde gemeenschap, wat hun berichtgeving beïnvloedt (Van Ginneken, 1998, 69). Net als de gemeenschap waar ze toe behoren stellen zij via *othering* in berichtgeving hun eigen identiteit vast, en spelen zij in op de *psychologie* van hun publiek (Blackman & Walkerdine, 2001, 10). Media transformeren op deze manier niet alleen hun eigen publiek tot een massa, maar ook verschillende mensen buiten deze gemeenschap. Zij *essentialiseren* de verschillende eigenschappen van deze buitengelegen culturen tot een paar gemeenschappelijke stereotype eigenschappen (Avraham & First, 2006, 74). Bhabha (1983) beargumenteert dat deze stereotype berichtgeving in media over vreemde culturen niet zozeer het gevolg is van bewuste vertekening van beelden, maar dat het een onvermijdelijk en vanzelfsprekend onderdeel vormt van het creëren van een identiteit (Bhabha, 1983, 19; Blackman & Walkerdine, 2001, 23-24). Echter, onvermijdelijk of niet, het proces van *othering* heeft geleid tot machtsrelaties tussen verschillende culturen – “wij” zijn beter dan “zij”. Deze gedachtegang kan worden samengevat binnen de theorie van het *Oriëntalisme*.

Oriëntalisme

Het discours van *Oriëntalisme*, waarin een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen “West (*Occident*)” en “Oost (*Oriënt*)”, is geen recent begrip. Al in de klassieke oudheid werden zaken als “Europa” of “het Westen” gedefinieerd ten opzichte van gebieden en culturen die daarbuiten lagen. Het is weliswaar onjuist om te denken dat deze definities vanaf de oudheid via de Middeleeuwen tot in de Moderne tijd onveranderd bleven, maar duidelijk is dat op verschillende punten in deze lange tijdspanne Europese schrijvers, dichters, filosofen, wetenschappers en politici bepaalde beelden en noties over “het Oosten” in hun beleid, theorieën en literaire werken verweefden (Lockman, 2004, 8-9). Op deze manier vormde de *Oriënt* het primaire slachtoffer van het construeren van een “Westerse” identiteit door middel van het benadrukken van verschillen met andere culturen (*othering*). De opkomst van deze vorm van *othering* in Europa kwam vooral voort uit handel, religieuze wedijver en militaire conflicten met oostelijk gelegen gebieden, waardoor de opkomst van het *Oriëntalisme* in Europa niet los kan worden gezien van de Europese expansiedrift richting Azië en het Midden-Oosten (Turner, 1994, 37).

Andersom echter waren ook de vele Europese veroveringen van het Ottomaanse Rijk een belangrijke stimulans voor Europese studies van de *Oriënt*. Voor een aanzienlijke periode vormden de Ottomanen de grote *angstgegner* van Europa. Zeker na de val van Constantinopel – bastion van het christelijke geloof – werd de Osmaan veelal afgebeeld als een wreed, gewelddadig en oorlogszuchtig wezen, en gingen wilde verhalen de ronde over de zedeloosheid van de Ottomaanse Sultans. Tegelijk echter bestonden er in Europa verschillende geleerden die vol bewondering de immense macht en welvaart van het Ottomaanse rijk aanschouwden, en de Ottomaanse maatschappij en cultuur romantiseerden in plaats van verachtten (Lockman, 2004, 40-43).

Het begrip *Oriëntalisme* kreeg een uitgebreidere en meer centrale betekenis binnen de wetenschap met Edward Said's publicatie in 1978, simpel getiteld *Orientalism* (1978). Said nam het eind van de 18e eeuw als beginpunt voor het *Oriëntalisme* als de “Westerse” manier om buitengelegen gebieden te duiden, in te delen en te overheersen. Volgens hem was (is) het onderscheid tussen de twee werelden een culturele en politieke “uitvinding”, die met een zekere doelbewustheid machtsstructuren tussen bevolkingsgroepen creëert. Hij stelde dat:

“(…) *without examining Orientalism as a discourse one cannot possibly understand the enormously systematic discipline by which European culture was able to manage – and even reproduce – the Orient politically, sociologically, militarily, ideologically, scientifically and imaginatively during the post-Enlightenment period.*” (Said, 1978, 3)

Said's opvatting over de problematiek omtrent *Oriëntalisme* was niet zozeer gebaseerd op de twijfelachtige juistheid van de “Westerse” beelden over de *Oriënt*, maar meer op het feit dat deze verkeerde representatie een duidelijk doel en richting diende (Said, 1978, 273). Volgens hem moest *Oriëntalisme* vooral worden gezien als een politieke uiting van het idee van een inferieure *Oriënt* ten opzichte van Europa; verschil wordt vervangen door zwakte. Deze uiting kreeg niet alleen gestalte via expliciete beschouwingen over de *Oriëntale* cultuur, maatschappij en geschiedenis, maar ook op een bijna onbewuste wijze. De verschillende ideeën over de essentie van de *Oriënt* mengden zich tot een apart en coherent beeld, dat als neutraal en objectief geldig werd aanvaard (Said, 1978, 204-206). Op deze manier ontstond een hiërarchisch notie over “Oost” en “West”, met laatstgenoemde als superieure partij (Said, 1978, 40).

Hoewel vrijwel zelden expliciet, wordt in de “Westerse” wereld – dus ook door “Westerse” media – de *Oriëntalistische* houding ten opzichte van buitengelegen culturen nogal gebagatelliseerd. Men ziet zichzelf als de drager van verlichte periodes in de “Westerse” geschiedenis, maar niet als die van “donkere” periodes in die geschiedenis. De ontwikkeling van een “Westerse” beschaving wordt gepresenteerd als een ononderbroken proces, dat volledig onafhankelijk plaatsvond ten opzichte van “niet-Westerse” beschavingen. Bovendien wordt de schaduwzijde van de Europese expansie in Afrika, Azië en Amerika constant genegeerd, of gepresenteerd als een reeks geïsoleerde gebeurtenissen. Ook wordt de integratie van perifere landen in het “Westers” wereldsysteem gezien als de enige mogelijkheid voor ontwikkeling (Van Ginneken, 1998, 125-126).

Turkije, Europa en Huntington

Binnen de grootschalige discussie over de mogelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie komt deze laatste gedachtegang eveneens geregeld naar voren: veel “Westerlingen” hebben het idee dat Turkije’s “weg naar Europa” de enige manier is voor het land om zichzelf te ontwikkelen. Hierbij wordt vaak Turkije’s potentie als “brug tussen Oost en West” geroemd. Tegelijkertijd wordt er binnen dit debat hevig gediscussieerd over de vraag of Turkije wel Europees is; is Turkije’s islamitische religie en haar grotendeels in Azië gelegen situering verenigbaar met Europa? Verschillende Europese politici hebben in de afgelopen jaren gesteld dat dit niet het geval is. Christen-democraten als Kohl en liberalen als Bolkestein definieerden Europa als een cultuurgemeenschap gebaseerd op christendom en humanisme (Zürcher & Van der Linden, 2004, 84). Herman van Rompuy – permanente voorzitter van de Europese Raad – stelde in 2004: *“Turkey is not a part of Europe and will never be part of Europe”* (Philips, 2009). Ook voormalig Frans president Jacques Chirac was van mening dat Turkse waarden, tradities en levensstijl onverenigbaar zijn met de Europese (Kösebalaban, 2007, 104). Een andere oud-president van Frankrijk (Valéry Giscard d’Estaing, tevens oud-voorzitter van de Europese Conventie) vond zelfs dat *“Turkey’s accession would be the end of the Union”* (Deringil, 2007, 709). Deze uitspraken kunnen worden samengevat tot een conclusie:

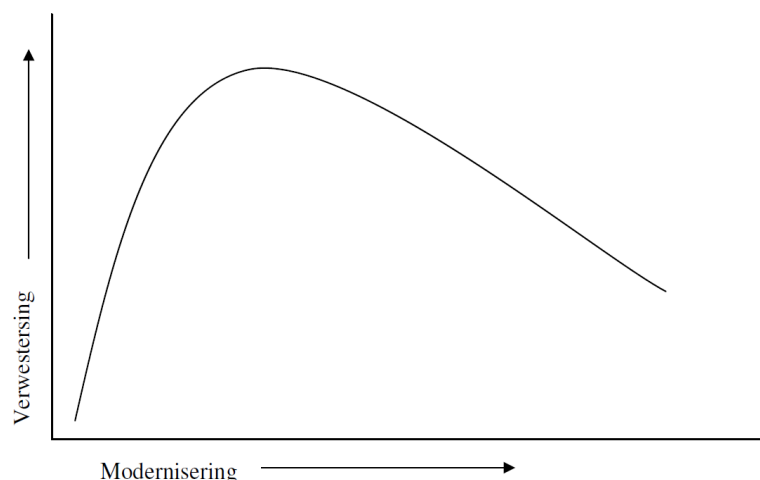
“An increasingly powerful view in Europe suggests (...) that European integration is a singular civilizational project. (...) According to this increasingly widespread view, Turkey is not part of Europe because of its different civilizational roots.” (Kösebalaban, 2007, 101)

Aan de grondslag van deze conclusie liggen uiteraard een groot aantal verschillende factoren, die allen hun basis vinden in het “Westerse” *othering* en *Oriëntalisme*. Ook Samuel Huntington’s beruchte werk *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (1996) past binnen dit hardnekkige discours; Huntington’s ideeën worden veelal als leidraad gezien voor de ideeën van bovenstaande politici. Deze ideeën komen op het volgende neer. Sinds het ontstaan van een systeem van internationale betrekkingen in de zestiende en zeventiende eeuw zijn er vier historische fasen te onderscheiden. De eerste, waarin internationale betrekkingen eigenlijk enkel bestonden uit onderlinge verhoudingen tussen vorsten, duurde tot aan de Franse Revolutie. Daarna veranderde dit in een systeem van betrekkingen tussen naties. In beide fasen was het systeem multipolair: op het wereldtoneel waren een aantal gelijkwaardige spelers actief die samen het verloop van oorlog en vrede bepaalden. Na de Eerste Wereldoorlog komt er een einde aan dit systeem. De opkomst van het communisme, fascisme en nationaalsocialisme markeert het begin van een internationaal systeem gebaseerd op concurrerende ideologische blokken. De Koude Oorlog vormt de meest ideologische fase in de wereldgeschiedenis en bevriest de internationale betrekkingen in een

bipolair systeem, waarbij de “Derde Wereld” het passieve strijdperk is waar “Oost” en “West” hun strijd uitvechten.

Met de ineenstorting van het communisme is volgens Huntington een volledig nieuwe situatie ontstaan. De verhoudingen in de wereld worden niet langer bepaald door twee ideologische blokken, maar opnieuw door een veelpolig systeem opgebouwd uit nationale staten (Huntington, 1996, 21-25). Het kernidee van Huntington’s werk luidt dat deze staten zich in hun positiebepaling laten leiden door culturele factoren: solidariteit binnen het beschavingsgebied waartoe zij behoren, en tegenstrevig van andere beschavingen. Huntington verdeelt de wereld in zeven grote beschavingsblokken (“Westers”, Latijns-Amerikaans, Afrikaans, islamitisch, Chinees/confucianistisch, hindoeïstisch, orthodox, boeddhistisch en Japans) en verwacht dat grote toekomstige conflicten zich aan de randen van deze blokken zullen afspelen – voornamelijk tussen “het Westen”, China en/of “de islam”. Die grote conflicten zullen door de dominante staten van iedere beschaving worden aangevoerd, waarbij zij zich zullen laten leiden door hun plaats in de “eigen” beschaving (Huntington, 1996, 26-29).

Volgens Huntington is hierbij de macht van “het Westen” ten opzichte van de andere beschavingen aan het afnemen (Huntington, 1996, 82-83). Dit kan worden verklaard door de groeiende wereldwijde distantiëring van inheemse culturen ten opzichte van de “Westerse” cultuur (Huntington, 1996, 91-95), de opkomst van (Oost-)Aziatische economische, politieke en militaire macht (Huntington, 1996, 103-109), en de opkomst van de islam als “*the guide to life within the modern World*” (Huntington, 1996, 109-110). Huntington stelt hierbij dat modernisering en verwestersing twee verschillende processen zijn. Figuur 2 laat zien hoe volgens Huntington in reacties van “niet-Westerse” culturen op “Westerse” invloed aanvankelijk het proces van verwestersing sneller verloopt, maar dat daarna dit proces afneemt ten opzichte van het proces van modernisering. De ontwikkeling van dit laatste proces verandert de machtsbalans tussen “niet-Westerse” samenlevingen en “het Westen” en versterkt de verbintenis met de inheemse cultuur (Huntington, 1996, 75-76). In deze context lijkt de verandering van Turkije’s buitenlandbeleid een logische: na een aantal decennia van opgelegde hartstochtelijke verwestersing, is – nu haar moderniseringsproces in een stroomversnelling is geraakt – voor Turkije het moment aangebroken om zich “aan te sluiten bij de eigen beschaving”.

Figuur 2: Processen van verwestersing ten opzichte van modernisering in niet-Westerse gebieden volgens Huntington (Bron: Huntington, 1996, 75)

Huntington noemt Turkije een “*classic torn country*”. Een *torn country* is volgens Huntington een land waarvan de voornaamste cultuur behoort tot de ene beschaving, maar waarvan de politieke leiders proberen het in een andere beschaving te integreren (Huntington, 1996, 138). Aan de hand van Kemal Atatürk’s politiek van modernisering door verwestering werd in de twintigste eeuw Turkije’s islamitische verleden aan de kant geschoven, waardoor een maatschappij ontstond die qua religie, cultuur en geschiedenis moslim was, maar door de elite werd gedwongen om een “Westerse” samenleving te worden. Lange tijd waren twee van de drie voorwaarden voor het slagen van deze missie aanwezig: zowel de Turkse politieke leiders als de Turkse bevolking waren zeer genegen zich “bij het Westen te voegen”, maar de “ontvangende” “Westerse” zijde verleende geen medewerking. Daardoor is volgens Huntington de Turkse loyaliteit aan het Westen nu niet meer vanzelfsprekend, en speelt in zowel maatschappelijk als binnenlands- en buitenlands politiek opzicht de islam in Turkije een steeds belangrijkere rol. Turkije’s potentiële “brugfunctie tussen Oost en West” verwerpt Huntington door de metafoor door te trekken: “*A bridge (...) is an artificial creation connecting two solid entities but is part of neither. When Turkey’s leaders term their country a bridge, they euphemistically confirm that it is torn*” (Huntington, 1996, 144-149).

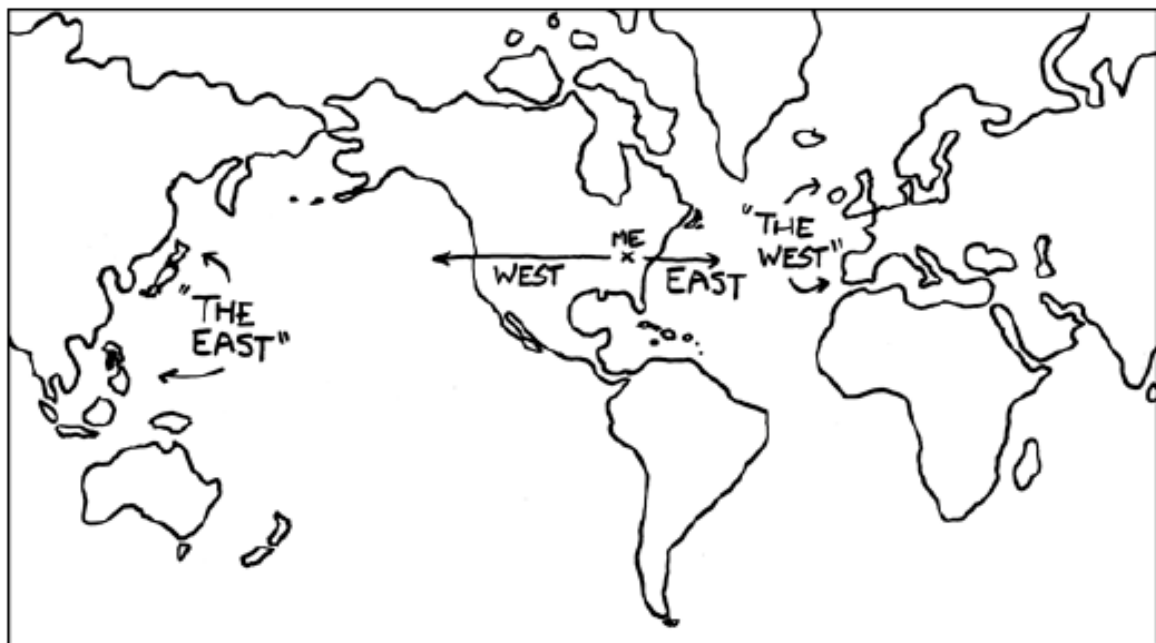
Het werk van Huntington heeft hem een hoop kritiek opgeleverd. Deze kritiek richt zich vooral op zijn gedachtegang over beschavingen, die door Huntington worden geessentialiseerd tot eenduidige gehelen zonder interne variatie (Zürcher & Van der Linden, 2004, 84). Huntington gaat volgens zijn critici de fout in door zowel verscheidene beschavingoverschrijdende groepen als de diepe interne verschillen binnen de beschavingen zelf te negeren. Ook zijn theorie over de islamitische en Chinese beschavingen als bedreiging voor “het Westen” is volgens Huntington’s tegenstanders misleidend. De wereld volgens Huntington lijkt enkel te bestaan uit machtspolitiek in de context van constante dreiging, waarbij de islam de leiding neemt in een “West versus de rest”-scenario. Met andere woorden, “*another East is found to replace the USSR as the West’s nemesis (other)*”. Er is echter weinig aanleiding om aan te nemen dat er een soort angstaanjagende panislamitische of pan-Chinese beschaving zal ontstaan. In een toenemende globaliserende wereld ontwikkelen internationale betrekkingen zich niet zozeer aan de hand van grote culturele of religieuze machtsblokken, maar veel meer via zaken als economische klasse, internationale handel, lokale gemeenschappen, en nationalisme (Lewis & Wigen, 1997, 135; Liu e.a., 2007, 680; Taylor & Flint, 2000, 103-104).

Othering en Oriëntalisme tegenwoordig

Volgens Said vormen de ideeën van het *Oriëntalisme* en *othering* nog altijd de achtergrond voor “Westerse” berichtgeving over gebieden in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (Said, 1978, 321-328). Dit wordt onderstreept door verschillende studies. Zo bestudeerde Falah (2005) de manier waarop Arabische (moslim)vrouwen werden afgebeeld in Amerikaanse kranten tussen 11 september 2001 en maart 2003 (inval in Irak). Het blijkt dat de afbeeldingen van moslima’s vaak geen relatie hebben met de strekking van het artikel; zij dienen dus veel meer als afbeelding van islamitische of Arabische culturen in het algemeen. Vrouwen in Irak of Afghanistan worden veelal als “passieve slachtoffers van onderdrukking en geweld” getoond, die enkel door de “Westerse” interventie en “bevrijding” van hun leed zijn verlost. Aan de andere kant echter worden moslimvrouwen als vrijheidsstrijdsters afgebeeld, wat niet wordt aangeduid als een teken van vrouwelijke emancipatie of dadendrang, maar als teken van de gewelddadige natuur van de islamitische samenleving (Falah, 2005, 305-306).

Ook Gokmen & Haas (2007) zien een aantal *Oriëntalistische* percepties terugkomen in berichtgeving van Amerikaanse media (National Geographic Magazine) over de Arabische wereld. Deze wordt vaak in de context (“*shadow*”) van oude Bijbelse beschavingen

THIS ALWAYS BUGGED ME.

Vanuit de Verenigde Staten gaat de kortste route naar de “Oost” eigenlijk via het Westen. Eerst beland je in het Verre Oosten, daarna in het Midden-Oosten. Europa, dat doorgaans wordt gerekend tot “het Westen” ligt juist ten oosten. Ook de nulmeridiaan van Greenwich maakt een groot deel van (“West”-)Europa tot “het Oosten”. Dus: *“East is West, and West is East”*.

Definities van “Oost” en “West” variëren sterk in de loop van de geschiedenis, en blijven ambigu. Een algemene definitie van wat en waar “Oost” of “West” is, is onmogelijk te formuleren. Het woord “West” is geworteld in de Indo-Europese taalgemeenschap (*wes-*) en geeft een neerwaartse beweging aan, wat geassocieerd wordt met de ondergaande zon (vgl. Latijn: *Vesper*, wat “avond” betekent). De Indo-Europese oorsprong van “Oost” is (*aus-*), wat een opgaande beweging (van de zon) indiceert. In dit opzicht zijn termen van “Oost” en “West” slechts de plekken waar de zon opkomt en ondergaat, gezien vanaf de plek waar je staat. Bovendien betekent dit dat het in wezen onmogelijk is om “in het Oosten of het Westen” te zijn, aangezien beide zich altijd aan de horizon bevinden.

“Oost” en “West” bestaan alleen in relatie tot iets anders. Het woord *Maghreb*, Arabisch voor “zonsondergang” of “Westers”, werd (wordt) gebruikt voor de Noord-Afrikaanse landen ten Westen van het Arabisch schiereiland. Vergelijkbaar is de naam “Europa”; deze stamt zeer waarschijnlijk van het Phoenicische woord *Ereb*, wat “ondergaand” betekent, aangezien het ten Westen van Phoenicië lag.

Vele eeuwen vormde Europa het middelpunt van waaruit de wereld werd ontdekt en ingedeeld. “Oost” en “West” werden zo gedefinieerd in relatie met (West-)Europa, en deze tendens werd in de twintigste eeuw doorgezet. Nu echter deze eeuw achter ons ligt, de Koude Oorlog ten einde is gekomen en de Europese mondiale invloed afkalft, kunnen wellicht de oude dichotomieën tussen “West” en “Oost” aan de kant worden geschoven. Sommige inwoners van Australië – die “Westerse buitenpost” in “het Oosten” – noemen bijvoorbeeld landen als Indonesië, Japan, en China het “Nabije Noorden” in plaats van het “Verre Oosten”. De Chinezen zelf overigens hebben nooit naar hun land gerefereerd als zijnde “Oost” of “West”, maar als “het Middenrijk”...

“West” en “Oost”? (Bronnen: Jacobs, 2008; Van Ginneken, 1998, 8-9)

beschreven, waarbij wordt geïnsinueerd dat deze hoogtijdagen in het verleden liggen en nooit meer zullen worden bereikt. Tegelijk echter wordt vaak ingegaan op “*the shadow cast by the ages [that] blotted out the light and left the region in a dark age*”; het Midden-Oosten is nog net zo primitief en kwetsbaar als eeuwen geleden. Zowel de huidige als vroegere Arabische wereld wordt beschreven en afgebeeld als gewelddadig en onherbergzaam, en ook hier worden Arabieren vooral getoond als slachtoffers van processen in hun omgeving. Ten slotte wordt op foto’s van het Midden-Oosten geregeld het exotische (“vreemde”) karakter van de regio benadrukt, via bijvoorbeeld woestijnpanorama’s of gesluierde vrouwen (Gokmen & Haas, 2007, 133-138).

Het feit dat *othering* en *Oriëntalisme* nog altijd in media voorkomt wordt eveneens aangetoond in eerder onderzoek naar mediaberichtgeving en Turkije. In het kader van Turkije’s mogelijke lidmaatschap van de EU was het land de afgelopen jaren geregeld in het Europese nieuws terug te vinden. Hierdoor kon het nodige onderzoek worden gedaan naar de manier waarop Turkije in deze media naar voren kwam. Uiteraard wordt in deze media een veelheid aan ideeën over Turkije en haar toetreding tot de Europese unie beschreven, zoals de strategische waarde van Turkije voor Europa of het probleem van de Cypriotische kwestie (Aksoy, 2009, 498; Negrine e.a., 2008, 55-61). Eén van de meest hardnekkig terugkerende opvattingen in de (West-)Europese media gaat echter over Turkije’s verschil met Europa. Deze opvattingen komen wel in verschillende gradaties terug. Negrine e.a. (2008) stellen bijvoorbeeld vast dat de Europese pers culturele en historische verschillen tussen Turkije en Europa soms weliswaar onnodig accentueert, maar dat dit een onderdeel vormt van het proces van nieuwsproductie in deze context. Een standpunt tegen Turkije’s EU-lidmaatschap dat vooral gebaseerd was op haar verschillen met Europa leidt nu eenmaal tot controverse, en is daardoor nieuwswaardig. Bovendien vragen ze zich af of *othering* in de media wel een slechte zaak is: op deze manier kan immers het “karakter” van Europa, en dus ook dat van de EU, beter worden gedefinieerd (Negrine e.a., 2008, 65-66). Aksoy (2009) vergelijkt twee Britse kranten en komt tot de conclusie dat hoewel Turkije’s *otherness* een thema is in deze beide kranten, Europa’s christelijke historische basis vaker aangehaald wordt aan de hand van waarden als “gelijkheid”, “eerlijkheid” en “rechtvaardigheid”, dan in de gedachte van een georganiseerde religieuze eenheid in Europa. Turkije’s moslimidentiteit wordt daarom niet gezien als een bedreiging voor of onverenigbaar met deze waarden (Aksoy, 2009, 497-499). Toch kan niet worden beweerd dat als het gaat om Turkije in Europese media *othering* een zeldzame aangelegenheid is. Aksoy ziet bijvoorbeeld ook dat volgens de onderzochte kranten Turkije moet bewijzen “Europees” te zijn. Hierbij ziet men Europa als een gemeenschap gebaseerd op democratie, de rechtsstaat, en mensenrechten, met gedeelde religieuze wortels en cultuurhistorie die Turkije zouden moeten uitsluiten van EU-lidmaatschap (Aksoy, 2009, 497-499). Daarnaast concluderen twee studies (Koenig e.a., 2006; Bastürk Akca & Yilmaztürk, 2006) dat zelfs wanneer commentaren in de media een Turks EU-lidmaatschap op basis van culturele argumenten verdedigen (“Turkije als brug tussen Oost en West”), zij impliciet een verschil tussen deze twee werelden veronderstellen – zoals bijvoorbeeld ook Huntington hierboven beweert.

“Readers are not encouraged to see individuals as individuals first and foremost, as citizens bearing the same rights and responsibilities, as potential partners in critical rational dialogue but rather as members of more or less distinct cultures.” (Koenig e.a., 2006, 166)

Bovendien wordt volgens hen in kranten door tegenstanders van een Turks EU-lidmaatschap Turkije vooral als een moslim- en “Oosters” land beschouwd. Hoe hard Turkije ook zou proberen, volgens hen kan zij nooit tot “het Westen” behoren. Door het debat over Turkije’s EU-toetreding, is het voor Europa mogelijk haar identiteit te duiden (Koenig e.a., 2006, 165-166; Bastürk Akca & Yilmaztürk, 2006, 64).

Inthorn (2006) vergelijkt berichtgeving over de Europese Unie in relatie tot nieuwe Oost-Europese lidstaten met berichtgeving over de Europese Unie en Turkije. Het blijkt dat culturele aspecten vaker in een Turkse context worden besproken dan in een verhaal over Oost-Europese landen. In mediaberichtgeving over Turkije wordt op deze manier een cultureel concept van Europa gecreëerd. Terwijl Turkije wordt uitgesloten vanwege haar veronderstelde afwijkende culturele identiteit, worden Oost-Europese landen gezien als “natuurlijke” leden van dit concept van een Europese gemeenschappelijke identiteit. Naar deze gemeenschappelijke identiteit wordt verwezen op twee manieren. De eerste is een gedeelde culturele verbondenheid via filosofische tradities (Verlichting), religieuze tradities (christendom) en cultureel erfgoed (literatuur en muziek). De tweede is een gedeeld verleden en toekomst, waarbij EU-uitbreiding wordt gezien als het einde van tegenstellingen in de Koude Oorlog en als definitieve afrekening met Europa’s oorlogsverleden. Turkije valt buiten beide typen verwijzingen: het kent niet dezelfde culturele verbondenheid, en wordt niet als onderdeel gezien van Europa’s geschiedenis van oorlogvoering (Inthorn, 2006, 82-85).

Erensü & Adanali (2004) gebruiken geen teksten om beeldvorming over Turkije in media te achterhalen, maar politieke cartoons. Zij zien in de media een meer *Oriëntalistische* vorm van *othering*. Turkije wordt bijvoorbeeld vaak als de exotische *Oriënt* afgebeeld, bijvoorbeeld door het land als buikdanseres te presenteren. De islam wordt hierbij als primaire identiteit van Turkije beschouwd, bijvoorbeeld door symbolen als gesluierte vrouwen of minaretten. Het contrast van deze moslimidentiteit met Europa wordt versterkt door de islam te associëren met geweld en fundamentalisme. Turken worden dan ook veelal als “barbaren” getoond, en als lelijke of kwaadaardige wezens afgebeeld. Tegelijk wordt Turkije als onderschikt beschouwd, zoals is terug te zien in cartoons met Turkije als klein kind of dier tegenover het volwassen en gezonde “Westen”. Turkse leiders worden ook vaak gepresenteerd als anonieme wezens, terwijl “Westerse” leiders wel worden gepersonifieerd (Erensü & Adanali, 2004, 58-64).

In eerder onderzoek naar berichtgeving over Turkije in “Westerse” kranten is weinig aandacht besteed aan de manier waarop deze berichtgeving tot stand komt. Het zijn alle vrij beschrijvende analyses, waarbij enkel bepaalde discoursen in “Westerse” media worden vastgesteld. Om echter daadwerkelijk een verandering in berichtgeving over Turkije te genereren – wat bovenstaande onderzoekers wel lijken te ambiëren – is het toch van evident belang om ook naar de totstandkoming van deze berichtgeving te kijken. Joris Luyendijk roept in het vorige hoofdstuk al op tot in ieder geval meer bewustwording onder zowel journalisten als publiek; om bij te dragen aan deze grotere bewustwording zou meer onderzoek naar de specifieke verwezenlijking van nieuws over Turkije zeer nuttig kunnen zijn.

Turkije's "Strategische Diepte"

"The distinction between Europe and Asia, an artificial construct of Europeans looking for ways to define their superiority to the presumed barbarians east of them, has fallen away. Today the Eurasian land mass is understood as the single entity it is, and one of the great challenges of the new century is to break down the barriers of development and perception that have divided it for so long. Geographically, culturally and historically, Turkey is ideally placed to be a key player in this emerging world." (Kinzer, 2001, 224)

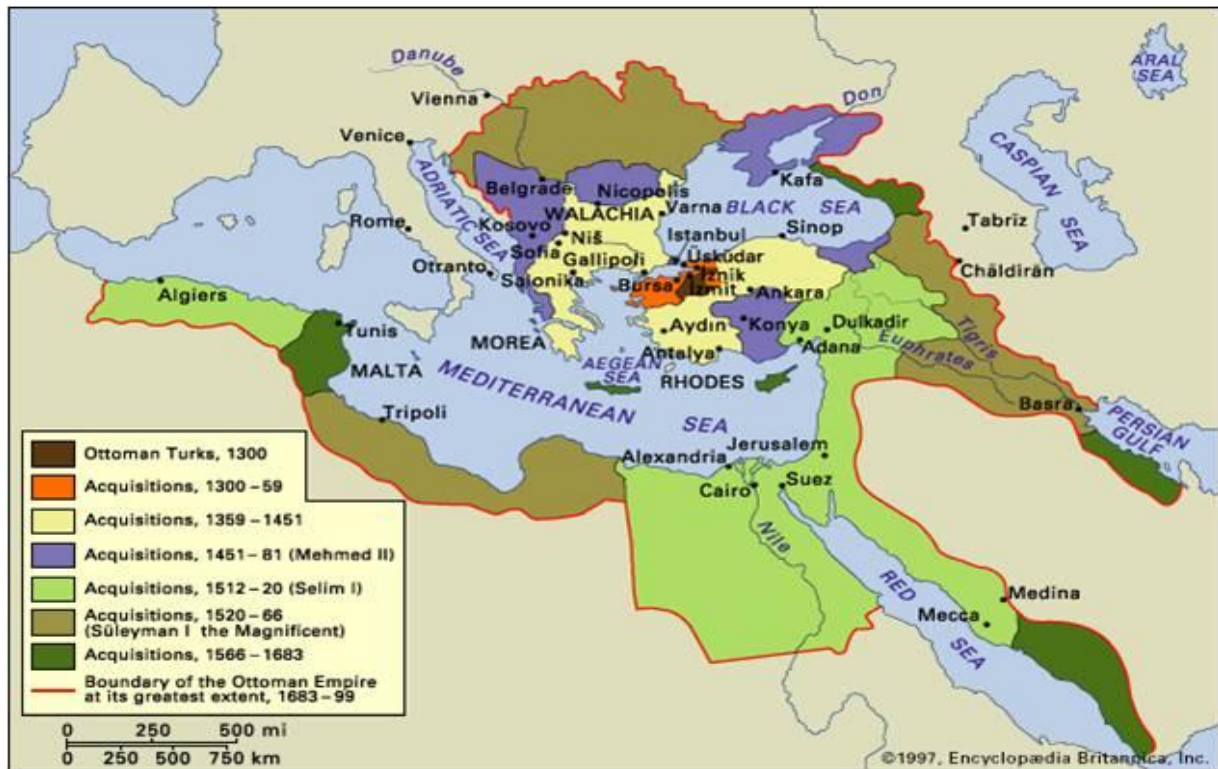
In het vorige hoofdstuk is ingegaan op Huntington's scherpe onderscheid tussen verschillende beschavingen, waaronder die tussen Turkije en "het Westen". Hoewel de Turken en voor hen de Osmanen al eeuwenlang gedwongen lijken om in hun contacten met de buitenwereld een tweeledige houding aan te nemen, is deze houding minstens zo lang vooral op Europa en "het Westen" gericht (Zürcher & Van der Linden, 2004, 166; Deringil, 2007, 710-712). Nu echter lijkt Turkije zich meer te willen focussen op het aanhalen van banden met naties in het Midden-Oosten, Centraal-Azië en de Kaukasus. In dit hoofdstuk zal worden gekeken naar de achtergronden van deze *shift*, en zal worden geprobeerd om de bedoelingen van Turkije's nieuwe buitenlandse politiek uit te leggen. Verder lijkt het waarschijnlijk dat in Nederlandse berichtgeving over deze wenteling het onderscheid tussen "West" en "Oost" een belangrijke rol speelt; daarom zal eveneens worden beschouwd hoe deze wenteling past binnen Huntington's *Clash of Civilizations*-gedachtegang.

Een nieuwe buitenlandse politiek?

De heroriëntatie van Turkije's buitenlandse politiek vond niet van het een op het andere moment plaats, maar heeft als een geleidelijk proces vorm gekregen. Het Turkije van de jaren tachtig en begin jaren negentig kenmerkte zich door een aantal culturele strubbelingen – veroorzaakt door gewelddadige acties van de Koerdische afscheidingsbeweging PKK, een groeiende kritiek vanuit islamistische groeperingen op het door de staat opgelegde secularisme, en afwijzing door Shi'itische Alevieten van de dominante soennitische islam in Turkije. Hierdoor ontstond twijfel over de definities van de Turkse cultuur en identiteit, en een groeiende drang om nieuwe identiteiten (Koerdisch, moslim, Balkan) te construeren. Sommige politieke leiders – vooral premier en later president Turgut Özal – probeerden de interne maatschappelijke spanningen te beteugelen door de multiculturele eigenschappen van Turkije's Ottomaanse verleden te benadrukken (Colak, 2006, 587-589; Onar, 2009, 11). Tegelijk echter begon dit Ottomaanse verleden als model te dienen voor Özal's nieuwe Turkse buitenlandbeleid; dit buitenlandbeleid werd een extensie op binnenlandse politiek. Voor het einde van de Koude Oorlog kenmerkte Turkije's buitenlandse beleid zich door een afwachtende en zelfs ietwat isolationistische houding: *"peace at home, peace abroad"*. Bovendien was Turkije jarenlang een trouwe bondgenoot van de NAVO en "het Westen". Na de val van de Sovjet-Unie echter moest Turkije haar positie op het wereldtoneel opnieuw kleur geven.

"For nearly all of its existence Turkey has been a country on the fringe. It was in a distant corner of Europe, on the outer edge of Asia, near but not actually in the Middle-East, the Balkans and the Caucasus. Suddenly, following the collapse of the Soviet Union and the emergence of a new world geopolitics, Turkey finds itself not on the fringe (...) but in the middle of the world." (Kinzer, 2001, 224)

Met de “herontdekking” van de betrekkelijke tolerantie van de Ottomaanse islam werd de “Westers” georiënteerde blik van de Turkse republiek meer terzijde geschoven, en kon Turkije zich meer dan voorheen focussen op culturele, geschiedkundige en godsdienstige overeenkomsten met (Zuid-)Oostelijke buurlanden. De nieuwe waardering van Turkije’s Ottomaanse erfenis werd *neo-Ottomanisme* genoemd, een term die in de vroege jaren negentig werd geïntroduceerd door voornamelijk Turks columnist en academicus Cengiz Candar (Murinson, 2006, 945-946; Onar, 2009, 11-12).

Figuur 3: Veroveringen van het Ottomaanse Rijk tot haar hoogtepunt in de 17^e eeuw (Bron: Encyclopedia Britannica, 2010)

De *neo-Ottomanisten* stelden Turkije voor als een leider van de islamitische en “Turkische” wereld (Murinson, 2006, 946-947), en in de jaren negentig begon Turkije meer dadendrang binnen deze overtuiging te vertonen. De motieven voor deze assertiviteit ten opzichte van het Midden-Oosten en Centraal-Azië waren verschillend: de islamistische *Refah Partisi (RP)* van kortstondig premier Necmettin Erbakan zag Turkije bijvoorbeeld als “grote broer” van de moslimwereld, terwijl Kemalistische regeringen poogden om haar positie ten opzichte van “het Westen” te verbeteren door samenwerking met Israël en de VS in het Midden-Oosten (Onar, 2009, 12). Na de opkomst van de *AKP* wordt het tegenwoordige Turks buitenlandbeleid vormgegeven door de huidige Minister van Buitenlandse Zaken Ahmet Davutoğlu (Murinson, 2006, 947). Hoewel hij pas in mei 2009 als minister werd aangesteld speelt hij al sinds 2003 een rol in het ontwerp van Turkse externe relaties.

Davutoğlu zette zijn gedachten over Turkije’s buitenlandbeleid uiteen in zijn boek *Stratejik Derinlik (Strategische Diepte, 2001)*, waarin hij vaststelt dat Turkije “historische en geografische diepte” bezit. Het land is het middelpunt geweest van verschillende historische gebeurtenissen en heeft een belangrijke geostrategische positie op de wereldkaart, en moet daarom een belangrijke rol kunnen gaan spelen binnen de wereldpolitiek (Kramer, 2009, 6-7; Murinson, 2006, 947-948; Onar, 2009, 12). Turkije heeft verschillende identiteiten die niet kunnen worden teruggebracht tot één regio, waardoor zij zich niet alleen op “West” maar op

haar hele omliggende regio moet richten. Volgens Davutoğlu moet Turkije een “*stability and peace provider*” worden voor haar buurlanden. Davutoğlu wil dit bereiken aan de hand van vijf met elkaar gerelateerde principes: het waarborgen van vrede en veiligheid in zowel Turkije als de regio, *zero-problems* met buurlanden, meerdimensionaal en multilateraal beleid, flexibiliteit, en assertieve betrokkenheid in internationale organisaties. Daarnaast propageert Davutoğlu de ontwikkeling van handelsbetrekkingen met gebieden die voorheen nog niet waren aangewend. Davutoğlu’s *neo-Ottomanisme* gaat dus niet alleen over culturele relaties met de regio, maar ook over geopolitieke en economische betrekkingen (Onar, 2009, 12; Önis & Yilmaz, 2009, 9). Gordon & Taspinar stellen:

“Davutoğlu’s “neo-Ottoman” vision (...) is very different from that promulgated (...) by Islamist prime minister Necmettin Erbakan. Whereas Erbakan sought to create an Islamic alliance with Muslim countries (...) as an explicit alternative to the West, AKP leaders today want to reach out to the East to complement their ties to the West, not replace them. (...) This new emphasis on the Ottoman legacy is not about Islamization but rather about counterbalancing (...) Kemalism’s obsession with Turkey’s Western identity.” (Gordon & Taspinar, 2008, 51)

Turkije versus “het Westen”?

Zo bezien past Turkije’s veranderende internationale focus nauwelijks binnen een “botsing van beschavingen”. Net als de hierboven beschreven critici levert ook Davutoğlu kritiek op Huntington door te stellen dat de grootste mondiale conflicten zich binnen beschavingen hebben afgespeeld, en hij predikt dialoog tussen beschavingen om toekomstige conflicten te voorkomen (Murinson, 2006, 948). Ook stelt hij dat “*if Turkey does not have a solid stance in Asia, it would have very limited chances with the EU*” (Önis & Yilmaz, 2009, 9); dit lijkt te impliceren dat zijn buitenlandbeleid niet gericht is op het uitsluiten van “het Westen”, maar eerder op het betrekken van Europa in Turkije’s geostrategische profilering in het Midden-Oosten. Het kan echter niet ontkend worden dat Turkije’s buitenlandse politiek minder dan voorheen een “Westelijk” voorbeeld volgt. De verslechterde relatie met Israël, de tweeslachtige houding betreffende de Verenigde Staten, en het aanhalen van banden met Iran en Syrië lijken een Turkse vervreemding van “het Westen” aan te duiden (Gordon & Taspinar, 2008, 50). Hoe kunnen deze signalen worden verklaard?

Allereerst is voor Turkije stabiliteit in het (Midden-)Oosten van belang, om zowel economische als politieke redenen. Zo nodigde Turkije voorafgaand aan de laatste Golfoorlog in 2003 alle grote landen in het Midden-Oosten uit in Istanbul, en riep daar alle aanwezigen op een eventuele escalatie van de oorlog te voorkomen. Turkije denkt dat een minder explosieve sfeer in het Midden-Oosten ook de stabiliteit rondom de Koerdische kwestie zal doen toenemen. Turkije probeert dan ook via *neo-Ottomaanse* binnenlandse- en buitenlandse politiek het Koerdisch separatisme te beteugelen. Turkije liet bijvoorbeeld slechts na veel tegenstribbelen het Amerikaanse leger toe op de Amerikaanse luchtmachtbasis in Zuidoost-Turkije, aangezien men bang was dat na de val van het regime van Saddam Hoessein de onafhankelijkheidswens van de Koerdische minderheid in Noord-Irak zou overslaan naar Turkije. Deze acties worden gezien als het “begin” van Davutoğlu’s Turks buitenlandbeleid (Murinson, 2006, 954).

Daarnaast probeert Turkije om goede betrekkingen met buurlanden met Koerdische minderheden (Syrië, Irak, Iran) te onderhouden. In de jaren '90 bijvoorbeeld werd de PKK door Syrië ondersteund, in een poging een grotere watervoorziening – die sterk afhankelijk was van de in Turkije ontspringende Eufraat – af te dwingen. Nu echter bestaat er tussen beide landen een vrijhandelsverdrag, wat de stabiliteit in het Turks-Syrisch grensgebied goed heeft gedaan (Önis & Yilmaz, 2009, 8-9). Hiermee is ook de tweede reden genoemd voor de Turkse wens tot stabiliteit rondom haar oostelijke grensgebied: de toenemende economische integratie in de regio. Alleen een stabiele oostelijke regio (Midden-Oosten, Kaukasus) kan zich economisch ontwikkelen, en Turkije hoopt hiervan te profiteren. Dit principe gaat echter eveneens andersom op: door een toenemende economische integratie zijn de politieke verhoudingen van Turkije met haar oostelijke buurlanden sterk versoepeld (Onar, 2009, 14). Voor Davutoğlu is het verbeteren van economische relaties – en het aanboren van nieuwe markten in de regio – dan ook één van de voornaamste redenen voor Turkije's blik op het oosten (Murinson, 2006, 953).

Een belangrijk aspect van Turkse economische integratie in de regio wordt gevormd door energiebelangen; Turkije is niet alleen afhankelijk van buitenlandse energieleverantie, maar probeert ook een belangrijke energiehub te worden. Door het sluiten van verschillende olie- en gasdeals hoopt Turkije haar energievoorziening te garanderen, en te kunnen profiteren van de groeiende vraag in “het Westen” naar energie. Zo is Turkije betrokken bij het *Nabucco*-project; een door “Westerse” mogendheden geplande pijplijn die de “Westerse” afhankelijkheid van Russische energielevering moet doen afnemen. Tegelijkertijd – en in contrast met “Westerse” belangen – sloot Turkije overeenkomsten met Rusland en Iran (Onar, 2009, 13-14, Önis & Yilmaz, 2009, 9-11), wat de nodige argwaan in “het Westen” gewekt heeft (Walker, 2007, 102).

Een bijkomstigheid van Turkije's groeiende regionale economische positie, die via handels- en investeringsrelaties met omringende landen steeds aanzienlijker wordt, is de toenemende *soft power* van Turkije in de regio (Önis & Yilmaz, 2009, 18-19). Zo werd voor het eerst een Turk aangesteld als hoofd van de *Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC)* (Aras & Bikakci, 2006, 378; Onar, 2009, 14), diende Turkije als bemiddelaar bij verschillende ontmoetingen tussen “rivaliserende” landen als Israël en Syrië, en Pakistan en Afghanistan (Önis & Yilmaz, 2009, 19) en ook het eerder genoemde initiatief in de aanloop naar de Derde Golfoorlog past binnen deze groeiende *critical mass*. Turkije wordt bovendien door “Westerse” mogendheden gezien als een “model” voor islamitische wereld (democratisch, seculier, moslim, pro-westerse politieke traditie), en deze zienswijze is in Turkije met open armen ontvangen (Taspinar, 2003, 3-4).

De islam als element van de Turkse identiteit speelt ook een rol binnen Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Turkije's reeks van diplomatieke rellen met Israël kunnen bijvoorbeeld in dit kader worden geplaatst. Hoewel Turkije een uitgebreide wapenhandel met Israël heeft opgezet, en herhaaldelijk heeft uitgesproken goede onderlinge politieke verhoudingen te willen genereren (Aras & Bikakci, 2006, 373-377), wordt Israël ook geregeld in harde bewoordingen neergesabeld (onder meer) ten behoeve van binnenlands populariteitsgewin (Cagaptay, 2009a). Daarnaast vormt buitenlandse politiek al sinds de stichting van de Turkse republiek in 1923 voor Turkije een manier voor *nation-building*, en hoewel deze manier tegenwoordig meer op de islamitisch/Ottomaanse dan op de Turkse identiteit is gericht, is hier bijna een eeuw later nog weinig verandering in gekomen (Icduygu & Kaygusuz, 2004, 27-34). Er is hierdoor ook de nodige kritiek op het tegenwoordige Turkse buitenlandbeleid. Het zou te veel sympathie willen opwekken bij anti-westerse islamistische regimes of groeperingen (Iran, Soedan, Hamas) (Cagaptay, 2009b), en te veel gericht zijn op het verdedigen van de belangen van de islamitische wereld (Cagaptay, 2009a). Daarnaast bestaat er scepsis over de slagingskansen van het nieuwe beleid, aangezien de centralere positie van Turkije op het

wereldtoneel als moeilijk verenigbaar wordt gezien met de uitgesproken wens voor EU-lidmaatschap. Sommigen stellen bovendien dat het tegenwoordige buitenlandbeleid ook voortkomt uit een frustratie over – en als drukmiddel tegen – Europa’s afwachtende houding aangaande Turkije’s EU-lidmaatschap (Kramer, 2009, 6-8).

Aybet (2009) onderscheidt uiteindelijk drie facetten van Turkije’s buitenlandbeleid. Allereerst is Turkije nog altijd actief in en gericht op allerlei trans-Atlantische samenwerkingsverbanden, zoals de NAVO, de Europese Unie, en de OECD. Het tweede facet wordt gevormd door regionale betrekkingen gebaseerd op een gelijke islamitische en Turkische identiteit. Dit komt tot vooral uiting binnen de populistische retoriek vanuit de *AKP*, die op deze manier probeert haar achterban te behagen. Ten slotte wordt een deel van Turks buitenlandbeleid gekenmerkt door pragmatische *realpolitik*, vooral gericht op economisch– en energiebeleid. Volgens Aybet is het voor Turkije vooral van belang om een goede balans tussen deze drie facetten te vinden (Aybet, 2009, 30-31).

Of het tegenwoordige Turks buitenlandbeleid als voorbeeld kan worden gezien van Huntington’s *Clash of Civilizations*-theorie is dan ook afhankelijk van Turkije’s keuzes in de toekomst. Turkije probeert een voortrekkersrol binnen het Midden-Oosten te verkrijgen, wat Huntington’s theorie over beschavingsblokken met sterke leiderstaten zou onderschrijven. Echter, de Turkse motieven voor deze ontwikkelingen lijken vooralsnog niet een wens voor een panislamitische–, pan-Turkische– of Midden-Oostenunie te bevatten. De verbanden die Turkije met overwegend islamitische naties aangaat – zoals met Iran, Azerbeidzjan, en Syrië – lijken voor een groot deel uit economische en politieke overwegingen te worden gemaakt. Daarnaast lijkt de Turkse wende richting “het Oosten” nog geen uitsluiting van de Europese Unie of “het Westen” aan te geven. Het blijft echter de vraag in hoeverre Turkije er in de toekomst in zal slagen om beide ambities – regionale speler in het (Midden)-Oosten en blijvende trans-Atlantische inmenging – met elkaar te verenigen.

Onderzoeksmethoden

“(…) *the document will not be transformed into “data” without the researcher’s eye and question.*” (Altheide, 1996, 2)

In dit onderzoek zal – zoals in de inleiding al is aangegeven – worden geprobeerd antwoord te geven op de volgende hoofdvraag:

Hoe is de berichtgeving in Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek, en wat zijn de achtergronden en oorzaken van deze berichtgeving?

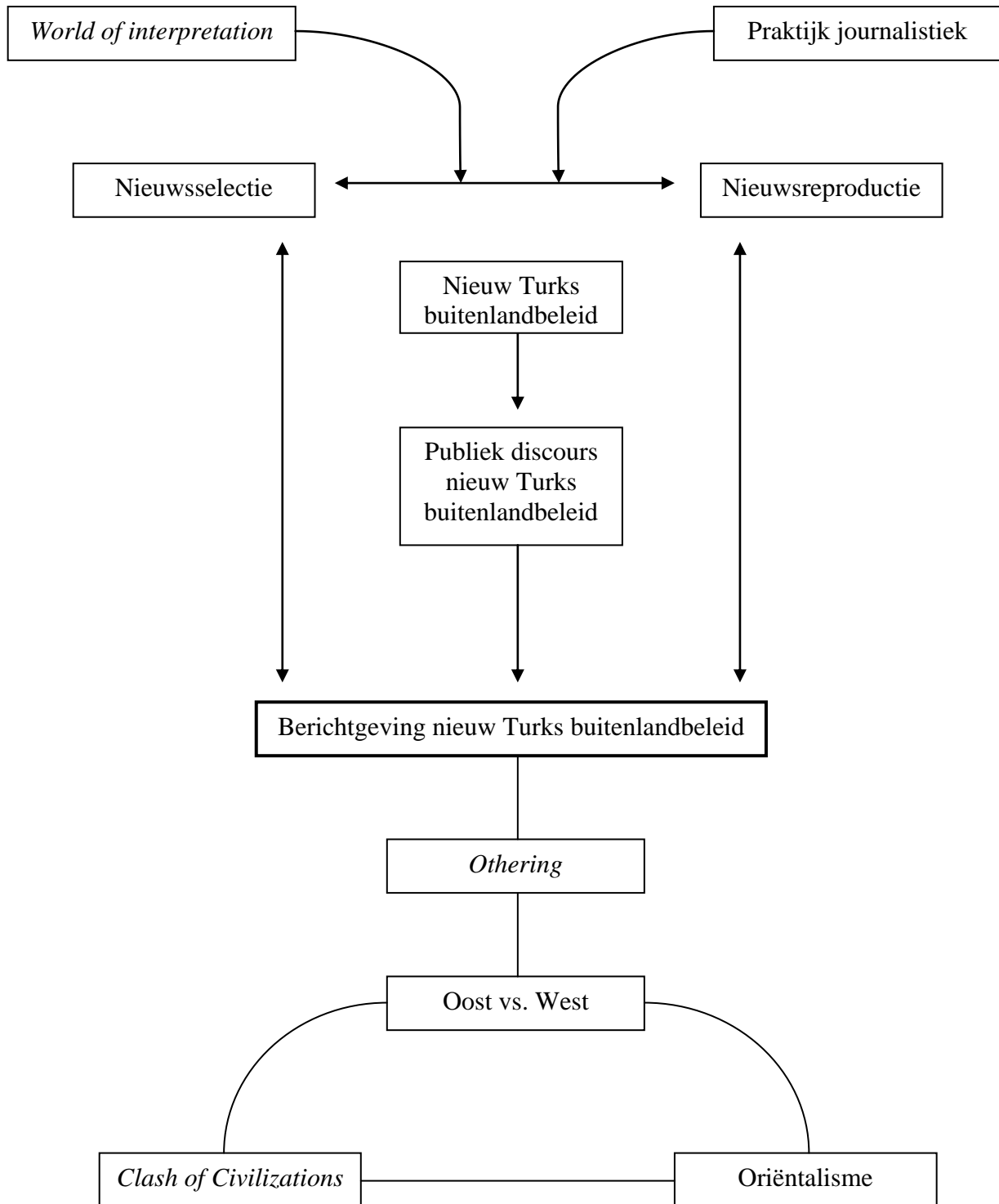
Deze hoofdvraag is nogal breed, en moet daarom worden onderverdeeld in verschillende deelvragen met bijbehorende hypothesen. Deze zijn gebaseerd op het theoretische kader uit de eerste drie hoofdstukken over mediaberichtgeving, beeldvorming, en Turkije’s nieuwe buitenlandse beleid. De bevindingen uit deze hoofdstukken kunnen worden geschematiseerd in een conceptueel model, aan de hand waarvan de deelvragen en deelvragen kunnen worden geformuleerd.

Conceptueel model

In onderstaand conceptueel model wordt allereerst uitgelegd hoe mediaberichtgeving zoals die in deze scriptie wordt onderzocht tot stand komt. De *world of interpretation* van de journalist – waarin zowel zijn eigen *ideologie*, zijn taalgebruik, zijn publiek, en de beschreven gebeurtenis een rol spelen – is een van de factoren die van invloed zijn op nieuwsselectie en nieuwsreproductie. De andere factor wordt gevormd door de praktijk van de journalistiek zelf, zoals de concrete leefomgeving, de structuur en subcultuur van een media-organisatie, en de afhankelijkheid van bronnen.

Deze twee factoren leiden tot een bepaalde nieuwsselectie en nieuwsreproductie. Deze selectie van nieuws is (in “Westerse” media) veelal zeer “Westers” georiënteerd, en is bovendien niet altijd even logisch. Sommige gebeurtenissen van enorm grote schaal worden niet opgemerkt of genegeerd, terwijl andere relatief veel kleinere gebeurtenissen een grote aandacht krijgen. Doordat correspondenten meestal elkaars *peer group* vormen, en zij zich vaak allen binnen dezelfde *world of interpretation* bewegen, bestaat er in de mediawereld ook een groot proces van nieuwsreproductie. De selectie en reproductie van nieuws zijn uiteraard met elkaar verbonden; door de selectie van een bepaalde gebeurtenis wordt belang gehecht aan deze gebeurtenis, waardoor andere media het nieuws rondom deze gebeurtenis gaan reproduceren, wat weer tot een daaropvolgende nieuwsselectie leidt.

De selectie en reproductie van nieuws – alsmede de aard van Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek en het daaruit volgende publieke discours – hebben een bepaalde berichtgeving over dit nieuwe beleid tot gevolg. Deze berichtgeving zal in dit onderzoek worden geanalyseerd. De verwachting is dat in deze berichtgeving een vorm van *othering* zal plaatsvinden. Er zal in de krantenberichten worden ingegaan op de vraag in hoeverre Turkije tot “het Westen” behoort, en hierbij is het onvermijdelijk dat “West” zal worden gedefinieerd ten opzichte van “niet-West”. Hoewel het absoluut niet gezegd is dat de conclusie in deze berichtgeving unaniem zal zijn dat Turkije niet tot “het Westen” behoort, zullen de verschillen tussen deze twee werelden in de berichtgeving scherp onder de loep worden genomen. Het is hierbij waarschijnlijk dat gesproken zal worden over Huntington’s theorieën over de *Clash of Civilizations*, en de verwachting is dan ook dat deze zullen terugkomen in berichtgeving over de Turkse nieuwe buitenlandse politiek. Daarnaast – en in relatie met dit gegeven – zullen er waarschijnlijk de nodige *Oriëntalistische* discoursen naar voren komen, zoals in eerder onderzoek al is aangetoond.

Figuur 4: Conceptueel model

Met de thema's en verbanden die in het conceptueel model zijn geschematiseerd zijn de deelvragen en bijbehorende –hypothese opgesteld. Deze worden hieronder voorgelegd.

Deelvragen en –hypothesen

Deelvraag 1:

Wat is de algemene teneur van de berichtgeving in Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek?

Hypothese 1:

De berichtgeving over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek is in Nederlandse kwaliteitskranten overwegend negatief.

Met “algemene teneur” wordt bedoeld of een artikel een overwegend positieve, negatieve of neutrale houding heeft tegenover het nieuwe Turkse buitenlandbeleid. Het gaat hierbij vooral om de algemene toon van de artikelen en het “gevoel” dat een artikel daardoor opwekt bij de lezer.

De hypothese die bij deze deelvraag is geformuleerd is vooral gebaseerd op bevindingen over nieuwsselectie, die zich vaak richt op negatieve aspecten. Op deze manier zullen vooral veronderstelde negatieve kanten van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid worden beschreven. Daarnaast lijkt de *world of interpretation* van een Nederlandse journalist weinig positiefs te bevatten over Turkije's *shift*, gezien bijvoorbeeld de uitspraken van Europese politici in de afgelopen jaren. De algehele tendens in Europa lijkt Turkije van het continent “buiten te sluiten”, en aan de hand van Turkije's wending in buitenlandse politiek zal door journalisten deze negatieve tendens worden bevestigd.

Deelvraag 2:

In hoeverre bestaan er structurele verschillen tussen de Nederlandse kwaliteitskranten in berichtgeving over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek?

Hypothese 2:

Zowel de verschillen in berichtgeving tussen kranten als tussen auteurs zullen klein zijn.

In het theoretisch kader en in het conceptueel model is zeer summier ruimte gelaten voor de onderlinge verschillen tussen verschillende media. Eigenlijk zijn ook de media in de vorige hoofdstukken *ge-essentialiseerd*: bepaalde algemene eigenschappen zijn aan hen toegeschreven, waarbij bijzonder weinig rekening werd gehouden met het specifieke karakter van een bepaald individueel nieuwsmedium. In dit onderzoek is de verwachting echter dat er weinig verschillen in berichtgeving tussen de onderzochte kwaliteitskranten zal bestaan. De correspondenten van deze media bevinden zich allen in een vrijwel gelijke *world of interpretation*, en hebben allen te maken met vrijwel gelijke obstakels die bij de praktijk van hun vak horen. Daarnaast is de verwachting dat door het beschreven reproductieproces van nieuwsberichtgeving, tussen berichten van auteurs onderling weinig verschillen zullen bestaan. Wel is het natuurlijk mogelijk dat de ene krant in haar nieuwsselectie meer of minder aandacht aan Turkije's buitenlandbeleid besteedt dan een andere.

Deelvraag 3:

In hoeverre is er sprake van othering en Oriëntalisme in berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek?

Hypothese 3:

In de berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten komen erg veel voorbeelden van othering en Oriëntalisme naar voren.

Deze deelvraag en hypothese zijn verbonden met Eurocentrische of “Westers” georiënteerde berichtgeving zoals beschreven in de vorige hoofdstukken. Doordat “Westerse” normen en waarden in de *world of interpretation* van een journalist zitten, is de veronderstelling dat het

Turks buitenlandbeleid binnen een “Westerse” *ideologie* zal worden geïnterpreteerd. Eerder onderzoek over berichtgeving over Turkije heeft al aangetoond dat dit Eurocentrisme gepaard gaat met *othering* en *Oriëntalisme*.

Deelvraag 4:

In hoeverre wordt Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek in Nederlandse kwaliteitskranten geplaatst in het kader van de Clash of Civilizations-theorie?

Hypothese 4:

In berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek wordt gefocust op de onverenigbaarheid van “Oost” en “West”. Ook wordt de Clash of Civilizations-theorie geregeld letterlijk genoemd, zij het niet altijd als argument tegen Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek.

In lijn met bovenstaande deelvraag en hypothese is de verwachting dat in “Westerse” berichtgeving over Turkije’s buitenlandbeleid veel aandacht zal worden geschonken aan de veronderstelde onverenigbaarheid van “Oost” en “West”. Hierbij zullen de verschillen tussen beide “beschavingen” worden benadrukt, en zal Huntington’s *Clash of Civilizations-theorie* – impliciet dan wel expliciet – terugkomen. Deze theorie zal echter ook worden genoemd, om haar vervolgens in een bericht te verwerpen en Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid te verdedigen.

Deelvraag 5:

In hoeverre is er sprake van verschuiving in de tijd in berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek?

Hypothese 5:

Hoe recenter een artikel, hoe negatiever men bericht over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek.

Het lijkt erop dat de verhoudingen tussen Turkije en de Europese Unie in de afgelopen jaren enigszins zijn verslechterd. Doordat er nogal weinig vooruitgang lijkt te bestaan in het toetredingsproces, lijkt de maatschappelijke steun voor een Turkse toetreding tot de EU in zowel Turkije als Europa steeds minder groot te worden. Hierdoor zullen de versterkte Turkse contacten met “niet-Westerse” gebieden steeds meer worden gezien als een afwending van Europa: “*Ze keren ons de rug toe*”. Men zal dus steeds meer Turkije’s buitenlandse politiek gaan beschouwen als een verwerping van verwestering en modernisering.

Deelvraag 6:

In hoeverre strookt de berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek met de werkelijkheid?

Hypothese 6:

In de berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek worden bepaalde aspecten van dit beleid genegeerd en bepaalde aspecten uitvergroot.

In principe zullen journalisten proberen om een zo objectief en betrouwbaar beeld te schetsen van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid. Echter, zij zullen hierbij onbewust door hun *world of interpretation* worden beïnvloed. Hierdoor zal er in hun selectie van feiten en bronnen vooral gekeken worden naar die aspecten die passen bij hun interpretatiewereld. Aspecten die hier niet in passen zullen veel minder aandacht krijgen. Hierdoor zal er een vertekend beeld ontstaan van het nieuw Turks buitenlandbeleid.

Deelvraag 7:

Wat zijn de achtergronden en oorzaken van de gevonden berichtgeving in Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek?

Hypothese 7:

De world of interpretation, de praktijk van de journalistiek, en de daaropvolgende nieuwsselectie en nieuwsreproductie leidt in Nederlandse kwaliteitskranten tot het type berichtgeving over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek.

De vorige deelvragen leken vooral gericht op het beschrijven van berichtgeving over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Het is echter logisch en noodzakelijk om ook verklarende antwoorden te geven. De verwachting is dat journalisten worden "gehinderd" door hun (onbewuste) *ideologie*, en door bepaalde inherente beperkingen van de praktijk van de journalistiek. Hierdoor selecteren en (re)produceren zij bepaalde berichtgeving over Turkije's buitenlandse politiek, waarschijnlijk zoals voorspeld in bovenstaande hypotheses.

Selectie van artikelen

De krantenartikelen die in dit onderzoek worden geanalyseerd (Bijlage II) zijn verzameld met behulp van de elektronische krantenbank *LexisNexis*. Dit is een database die volledige artikelen uit allerlei kranten – regionaal, nationaal en internationaal – bevat. De artikelen die uiteindelijk uit deze omvangrijke database geselecteerd zijn hebben allen minstens één woord in de tekst staan met "Turk" als stam. Daarnaast is gezocht op artikelen met woorden als "Davutoğlu", "brug" en "botsing" of "clash" in de tekst (zie Bijlage I). Vele van deze artikelen hadden slechts zijdelings met Turkije zelf te maken – laat staan met Turkse buitenlandse politiek; het was dan ook nodig om de artikelen voorafgaand aan de daadwerkelijke analyse kort te scannen op relevantie.

De artikelen komen uit drie Nederlandse landelijke "kwaliteitskranten" (*De Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*). Deze kranten hebben weliswaar niet de hoogste oplage in Nederland, zoals populairdere dagbladen als *De Telegraaf* en *Algemeen Dagblad*, maar zijn wel meer geneigd meer achtergronden van het nieuws te verschaffen. Het doel van dit onderzoek is bovendien niet om inzicht te krijgen in beeldvorming die uit mediaberichtgeving ontstaat, waardoor het niet noodzakelijk is om de grootste kranten in het onderzoek mee te nemen. Daarom zijn in dit onderzoek de genoemde "kwaliteitskranten" meer geschikt geacht dan de wellicht meer wijdverspreide media.

Daarnaast is gekozen om alleen artikelen te betrekken die meer dan 500 woorden lang waren. Kortere berichten zijn waarschijnlijk te zakelijk en te bondig om onderliggende discoursen en betekenissen te kunnen distilleren. Er is in dit onderzoek geen onderscheid gemaakt tussen opiniërende of nieuwsartikelen, omdat de drie kranten geen eenduidige indeling op dit gebied maken, en omdat de verschillende artikelfuncties vaak met elkaar verweven zijn. Er is gekozen om artikelen vanaf 17 januari 2003 te selecteren: dat is de datum waarop Ahmet Davutoğlu als hoge diplomaat van het Turks Ministerie van Buitenlandse zaken werd aangesteld. Omdat hij ook al vóór zijn aanstelling als minister (mei 2009) wordt gezien als de architect van Turkije's nieuwe buitenlandse politiek, lijkt deze begindatum een logische. Wel moet worden opgemerkt dat pas na Davutoğlu's aanstelling er een omvangrijke berichtgeving omtrent Turkije's nieuwe internationale positionering ontstond; daarom is het aantal geselecteerde artikelen uit voorgaande jaren veel minder dan uit 2009 en 2010. De "einddatum" van de geselecteerde artikelen is 1 juni 2010, tegenwoordig.

Inhoudsanalyse

Dit onderzoek is vooral kwalitatief (interpretatief) van aard; er wordt geprobeerd om te achterhalen wat de algemene teneur van artikelen is, op welke manier standpunten naar voren worden gebracht en hoe het karakter van Turkije's buitenlandbeleid wordt beschreven. De artikelen zijn hiervoor op een intensieve manier gelezen. Wel worden vervolgens deze interpretatieve gegevens op een overwegend kwantitatieve manier gepresenteerd; er wordt bijvoorbeeld aangegeven hoe vaak een bepaald argument in de artikelen wordt genoemd om te kijken waar volgens de berichtgeving de voornaamste aandacht over Turkije's buitenlandbeleid naar uit gaat.

De artikelen zijn geanalyseerd aan de hand van een analyseschema (Bijlage III), waarin vragen zijn gesteld die voortkomen uit het conceptueel model en de daaropvolgende deelvragen. Dit houdt in dat bij de analyse op de volgende vragen antwoord moest worden gegeven:

Concrete kenmerken

- In welk jaartal is het artikel geschreven?
- In welke krant staat het artikel?

Aanleiding, feiten en teneur

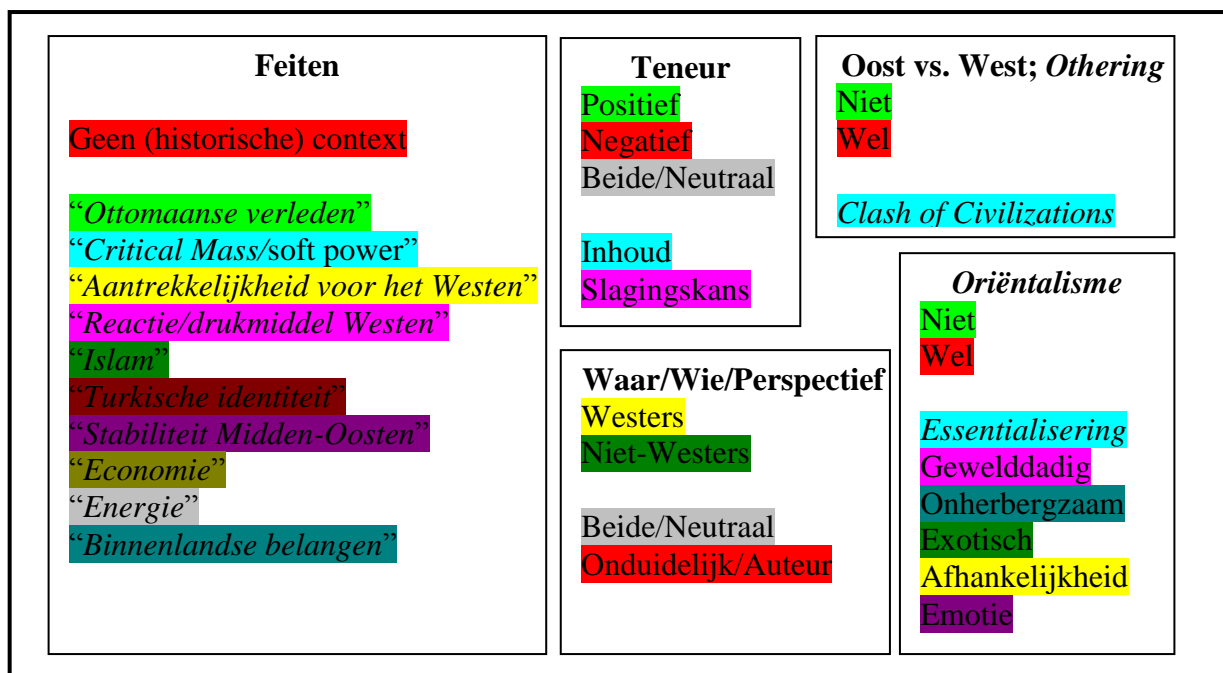
- Wat is de aanleiding van het artikel? Is de aanleiding een ontwikkeling in Turks buitenlandbeleid, of wordt enkel daar naar verwezen?
- Is de berichtgeving waarheidsgetrouw? Wordt de historische context van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid genoemd? Welke argumenten voor *policy turn* worden naar voren gebracht?
- Is de berichtgeving positief, negatief, of beide/neutraal?

Materiële beeldvorming binnen berichtgeving

- Waar is het artikel geschreven? Is de auteur een Turkije-correspondent, of een journalist in Nederland? Wat is de achtergrond van de auteur?
- Wie wordt geïnterviewd? Wat zijn andere bronnen? Wie worden aan het woord gelaten? Turken, Nederlanders, of anderen?
- Is het artikel vanuit een "Westers" of Turks perspectief geschreven?
- Wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt tussen "Oost" en "West" (*Othering*)? Wordt de *Clash of Civilizations-theorie* genoemd? Wordt Turkije als traditioneel en "Oosters" of als modern en "Westers" gezien? Of als beide?
- Is er sprake van *Oriëntalisme*? Op welke manieren wordt de Turkse bevolking gekarakteriseerd? Wordt deze als één geheel beschouwd, of als een diverse groep? Wordt "het Westen" als superieur gezien, of als gelijke? In hoeverre komen stereotypingen voor?

Het is uiteraard goed mogelijk dat een artikel bijvoorbeeld vanuit meerdere perspectieven of plaatsen geschreven is. De bovengenoemde vragen hoeven dus geen eenduidig antwoord te hebben. Om de verschillende onderdelen van de berichtgeving in de artikelen beter te kunnen beoordelen zijn kleurlabels gebruikt, die zo zijn gecategoriseerd dat zij telkens een bepaald antwoord op één van bovenstaande vragen betekenen. De verschillende labels hebben dan ook niet allemaal een verschillende kleur, zolang ze niet op een zelfde vraag ingaan. Deze kleurlabels zijn vooral geschikt voor het meer kwantitatieve aspect van dit onderzoek, maar moeten ook een overzichtelijker beeld geven van de uitkomsten van de kwalitatieve inhoudsanalyse.

Figuur 5: Kleurlabels inhoudsanalyse

Interviews

In het bovenstaande vragenlijstje mist nog de vraag wat de achtergronden en oorzaken zijn van bepaald type berichtgeving. In dit onderzoek zal een poging worden gedaan om daar enig inzicht in te krijgen. Daarvoor zijn – behalve het literatuuronderzoek van het eerste hoofdstuk – twee interviews met Turkije-correspondenten gehouden. Het eerste interview met Froukje Santing (Bijlage IV) is ingegaan op haar werkzaamheden als journalist in Turkije en haar ideeën over berichtgeving over het land. Het tweede interview met Eric Outshoorn behelste meer de redactiekant van de journalistiek. Op deze manier is geprobeerd meer informatie uit eerste hand te verkrijgen.

De Berichtgeving

“De Amerikaanse president Bush sprak warme woorden over gastland Turkije tijdens de NAVO-top in Istanbul. Maar is al te veel Amerikaans geknuffel wel goed voor Ankara?” (Bernard Bouwman in NRC Handelsblad, 2 juli 2004)

“Turkije leek op weg naar de rol van 'bemiddelaar' in het Midden-Oosten. (...) Zet Turkije nu ook de verstandhouding met de VS en Europa op het spel?” (Erdal Balci in Trouw, 3 november 2009)

Hoewel een journalist (meestal) probeert een zo objectief mogelijke journalistiek te bedrijven, waarin alle aspecten van een bepaalde gebeurtenis of ontwikkeling worden beschreven, lukt dit vrijwel zelden of nooit. Door een groot areaal aan obstakels en factoren is een journalistiek verhaal – vaak buiten de schuld van de boodschapper om – in veel opzichten altijd een “gemanipuleerde” afspiegeling van de werkelijkheid; in het eerste hoofdstuk van deze thesis is al uitgelegd hoe een (journalistieke) vertelling intrinsiek feiten dramatiseert, afzwakt, of anderszins verdraait. In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de feiten en argumenten die in de berichten over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid aan bod komen, en op welke manier over deze elementen wordt geschreven. Er zal worden gekeken naar de algemene teneur van de berichtgeving, en welke aspecten van het Turkse buitenlandbeleid het meest worden besproken in de artikelen. Daarnaast zal voor deze twee onderdelen worden beschreven in hoeverre de berichtgeving verschilt per krant, en hoe deze zich in de tijd ontwikkelt.

Het aantal berichten

Allereerst echter moet worden ingegaan op het aantal berichten. Het aantal artikelen zegt namelijk iets over de manier waarop op krantenredacties aandacht wordt besteed aan Turkije en haar buitenlandbeleid. De aantallen in Tabel 1 zijn niet “absoluut”: per zoekterm per jaar is een optelsom van het aantal artikelen gemaakt, maar omdat meerdere zoektermen per artikel voor kunnen komen zijn sommige artikelen “dubbel geteld”. De absolute aantallen zijn echter ook niet zo relevant, aangezien in dit onderzoek niet wordt beoordeeld of deze aantallen als “veel” of “weinig” moeten worden gezien. Wel zijn de onderlinge getalsverhoudingen belangrijk: deze verhoudingen kunnen wellicht enigszins vertekend zijn, doordat “dubbel getelde” termen mogelijk enkel in een bepaalde krant of bepaalde jaren voorkomen. De kans dat hierdoor volledig andere verhoudingen ontstaan is echter klein.

Er is in dit onderzoek gezocht naar artikelen die gaan over het Turkse buitenlandse beleid (zoektermen: zie Tabel 2 en Bijlage I): uit het totale aantal gevonden artikelen over Turkije is een selectie gemaakt van voor dit onderzoek meest relevant geachte artikelen. Hoewel er dus geen aselechte steekproef onder artikelen over Turkije’s buitenlandbeleid is gehouden, kunnen uit het aantal geselecteerde artikelen per periode per krant toch enige conclusies worden getrokken. Immers, de voor dit onderzoek meest relevante artikelen zijn ook de artikelen die de meeste betrekking hebben op de nieuwe Turkse buitenlandse politiek. Weliswaar is het mogelijk dat een daadwerkelijk over Turkije’s buitenlandbeleid schrijvend artikel over het hoofd is gezien, maar ook hierbij is het onwaarschijnlijk dat die veronachtzaming dermate groot is dat een geheel ander beeld over de verhouding van het aantal berichten ontstaat.

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	563 (NRC 256, Volkskrant 155, Trouw 152)	4 (Volkskrant 2, NRC 1, Trouw 1)
2004	524 (NRC 265, Volkskrant 146, Trouw 113)	5 (NRC 4, Volkskrant 1)
2005	427 (NRC 177, Volkskrant 143, Trouw 107)	4 (Trouw 2, NRC 1, Volkskrant 1)
2006	576 (NRC 261, Volkskrant 189, Trouw 126)	4 (Trouw 2, NRC 1, Volkskrant 1)
2007	527 (NRC 245, Volkskrant 189, Trouw 93)	3 (NRC 3)
2008	431 (NRC 196, Volkskrant 164, Trouw 71)	3 (Trouw 2, Volkskrant 1)
2009	484 (NRC 209, Volkskrant 163, Trouw 112)	16 (NRC 9, Volkskrant 5, Trouw 2)
2010	173 (NRC 77, Volkskrant 55, Trouw 41)	11 (NRC 5, Volkskrant 3, Trouw 3)
Totaal	3705 (NRC 1686, Volkskrant 1204, Trouw 815)	50 (NRC 24, Volkskrant 14, Trouw 12)

Tabel 1: Verhouding aantal artikelen van meer dan 500 woorden per jaar per krant en aantal daaruit geselecteerde artikelen
(Bron: eigen onderzoek)

In bovenstaande tabel is allereerst goed te zien dat de verhouding van het totale aantal artikelen per jaar redelijk gelijk ligt. In 2010 zijn er minder artikelen, omdat van dat jaar slechts tot en met 1 juni is gezocht. Wel is er opvallend genoeg in 2005 een kleine dip waarneembaar in het aantal artikelen over Turkije en haar nieuwe buitenlandse politiek. Juist in dat jaar begonnen de toetredingsonderhandelingen tussen Turkije en de Europese Unie, waardoor een grotere aandacht voor Turkije verwacht zou mogen worden. Wellicht behelzen de gebruikte zoektermen (Tabel 2) (te) veel Turkije's relaties met het Midden-Oosten, maar logischerwijs zouden ook deze relaties meer aandacht moeten verkrijgen in de aanloop naar de EU-toetredingsonderhandelingen; deze betrekkingen zijn immers ook van groot belang voor de Europese Unie. Waarschijnlijk is in die (aanloop)periode (begrijpelijkerwijs) dus toch een grotere aandacht uitgegaan puur naar Turkije's verhoudingen met Europa. Wel is zichtbaar dat nadat het toetredingsproces eind 2005 eenmaal begonnen is het aantal artikelen over Turkije's nieuwe buitenlandse politiek toeneemt.

Zoekterm	Aantal	Geselecteerd
"Turk" & Davutoğlu	19 (NRC 10, Trouw 5, Volkskrant 4)	5 (NRC 4, Trouw 3)
"Turk" & "Strateg"	1020 (NRC 428, Volkskrant 323, Trouw 215)	2 (NRC 2)
"Turk" & "Brug"	1063 (Volkskrant 442, NRC 427, Trouw 194)	3 (NRC 3)
"Turk" & Clash & Civilizations	40 (NRC 25, Volkskrant 8, Trouw 7)	3 (NRC 2, Volkskrant 1)
"Turk" & "Botsing" & "Beschaving" of Culturen	115 (NRC 54, Volkskrant 35, Trouw 26)	0
"Turk" & Nabucco	52 (NRC 28, Volkskrant 12, Trouw 12)	2 (Trouw 1, NRC 1)
"Turk" & "Neo-Ottoma"	3 (NRC 1, Trouw 1, Volkskrant 1)	2 (Trouw 1, Volkskrant 1)
"Turk" & Rasmussen	91 (NRC 38, Volkskrant 32, Trouw 21)	1 (Volkskrant 1)
"Turk" & Ahmadinejad	101 (NRC 56, Volkskrant 24, Trouw 21)	2 (Trouw 1, NRC 1)
"Turk" & Davos	31 (NRC 17, Trouw 9, Volkskrant 5)	2 (Volkskrant 1, Trouw 1)
"Turk" & Midden-Oosten	1169 (NRC 548, Volkskrant 318, Trouw 303)	28 (NRC 12, Volkskrant 10, Trouw 6)

Tabel 2: Verhouding aantal artikelen van meer dan 500 woorden per zoekterm per krant en aantal daaruit geselecteerde artikelen
(Bron: eigen onderzoek)

Verder valt in Tabel 1 op dat het aantal geselecteerde artikelen in 2009 en 2010 veel groter is dan in de jaren daarvoor. Turkije's nieuwe buitenlandbeleid kreeg dus vooral relevante aandacht in de periode na de aanstelling van Ahmet Davutoğlu als Turks Minister van Buitenlandse Zaken. Dit is echter niet zo verwonderlijk, aangezien Davutoğlu op dat moment uiteraard meer in het voetlicht trad, en omdat hij zijn buitenlandbeleid toen "in een stroomversnelling" kon brengen. Het lijkt erop dat omdat Turkije's buitenlandbeleid nadien zich meer profileerde, het toen pas in brede zin als "nieuwswaardig" werd gedefinieerd. Relevante artikelen uit de periode vóór dat moment werden vooral gevonden toen gezocht werd op de meest "brede" zoekterm (*Midden-Oosten*, zie Bijlage I). Dit lijkt te impliceren dat

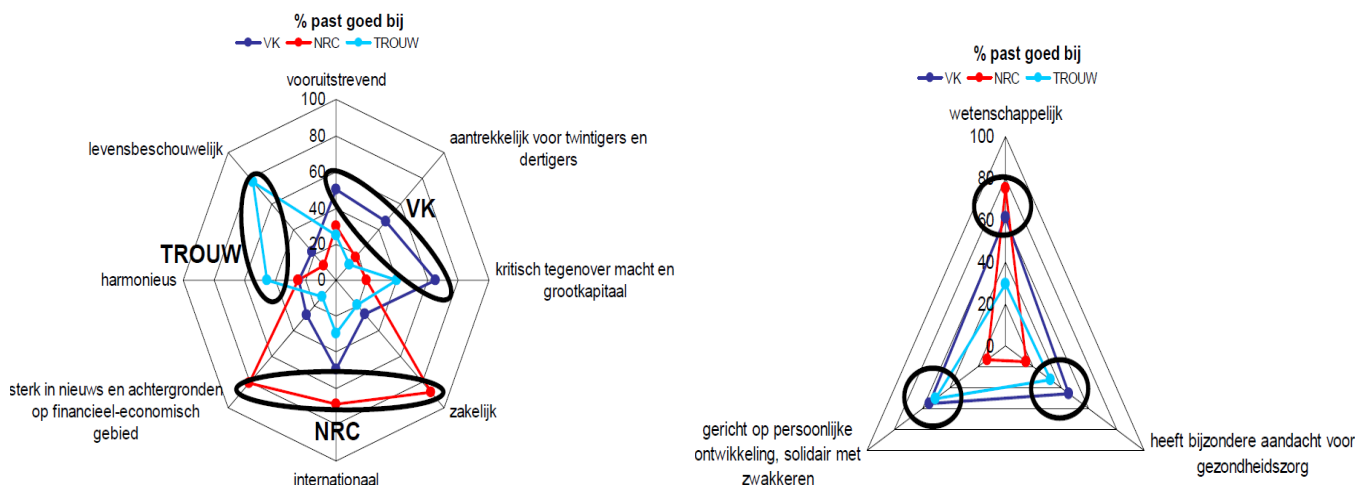
vóór de aanstelling van Davutoğlu Turkije's nieuwe buitenlandbeleid relatief gezien meer aan de hand van relaties met het Midden-Oosten werd beschreven dan daarna; pas in de meest recente periode begonnen in de berichtgeving ook de andere zoektermen op een relevante manier betrekking te krijgen op Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Dit, terwijl deze terminologieën ook in de voorafgaande jaren wel degelijk van toepassing waren binnen de nieuwe Turkse buitenlandse politiek.

Kijkend naar de verschillen tussen kranten valt als eerste op dat er een duidelijke rangorde is in de hoeveelheid artikelen die men publiceert over Turkije en haar internationale relaties. In elk jaar staan de meeste artikelen over Turkije in *NRC Handelsblad*, gevolgd door *De Volkskrant* en daarachter *Trouw*. In totaal is bijna de helft van de gevonden artikelen over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid afkomstig uit *NRC Handelsblad*. Logischerwijs is deze verdeling ook in het aantal geselecteerde artikelen terug te zien (Tabel 3).

Krant	Percentage totaal aantal gevonden artikelen	Percentage totaal aantal geselecteerde artikelen
NRC Handelsblad	45,5%	48%
De Volkskrant	32,5%	28%
Trouw	22%	24%

Tabel 3: Verhouding tussen percentages gevonden en geselecteerde artikelen per krant (Bron: eigen onderzoek)

De oorzaken voor de verschillen in hoeveelheid berichtgeving kunnen in verscheidene hoeken worden gezocht, en er is daardoor moeilijk een eenduidige reden te noemen. De kranten hebben bijvoorbeeld verschillende oplagen; zo is *Trouw* een kleinere krant dan *NRC Handelsblad*, waardoor men wellicht minder (financiële) ruimte heeft voor een grote buitenlandredactie die uitvoerig over Turkije schrijft. Aan de andere kant echter heeft *De Volkskrant* juist meer lezers dan *NRC Handelsblad*, en ook die produceert minder berichtgeving over Turkije's buitenlandbeleid. Wel hebben de drie kranten een verschillend karakter en imago. In Figuur 6 en 7 wordt *NRC Handelsblad* als internationaal- en wetenschappelijk beschouwd, terwijl *De Volkskrant* en *Trouw* zich meer op “kleinere schaal” (*persoonlijke ontwikkeling, levensbeschouwelijk*) lijken te oriënteren. Deze verschillen zijn dus ook terug te vinden in het aantal gevonden artikelen per krant.

Figuur 6 en 7: Imago verschillende kranten onder lezerspubliek (Bron: TNS Nipo, 2004)

De aanleiding

Veel meer dan het aantal gevonden relevante artikelen, is uiteraard de inhoud van deze artikelen belangrijk binnen onderzoek naar berichtgeving over Turks buitenlands beleid. Daarvoor zal eerst worden beschreven welke zaken en ontwikkelingen aanleiding vormen om over het recente Turkse buitenlandbeleid berichtgeving te produceren. Dit zegt namelijk iets over de manier waarop er in kranten aandacht wordt besteed aan deze politiek, en kan ook van invloed zijn op de uiteindelijk genoemde feiten en argumenten in de artikelen. Het lijkt logisch dat een grote hoeveelheid artikelen met bijvoorbeeld een gebeurtenis in het Midden-Oosten als aanleiding, ook meer argumentatie en achtergronden over Turkije's verhoudingen met het Midden-Oosten zal opleveren. De aanleidingen van de artikelen kunnen ook als "onderwerpen" worden beschouwd.

Aanleiding	Aantal								Totaal
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Europese Unie		3	1	2		1	4	1	12
VS/NAVO/Westen		1	1				2	1	5
Israël		1	1			1	5	6	14
Irak/Koerden	4				2				6
Iran						1	2	3	6
UNIFIL/Libanon				3					3
Energie			1				1		2
Armenië						1			1
Algemeen/Geen							2	1	3
Totaal	4	5	4	5	3	3	16	12	52

Tabel 4: Aanleiding berichtgeving over nieuw Turks buitenlandbeleid per jaar (Bron: eigen onderzoek)

Om te beginnen valt op dat de geselecteerde artikelen vrijwel allemaal via een verwijzing naar een gebeurtenis spreken over nieuwe Turkse buitenlandrelaties. Slechts drie artikelen hebben geen directe aanleiding om over Turks buitenlandbeleid te berichten, en gaan dus puur en alleen over Turkije's nieuwe politiek; in alle overige artikelen wordt een (nieuwe) gebeurtenis of ontwikkeling aangegrepen om iets over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid te vertellen. De drie "algemene" artikelen zijn allemaal afkomstig uit de periode na Davutoğlu's aanstelling, wat in lijn ligt met de hiervoor besproken bevindingen over het aantal relevante artikelen na dat moment. Het feit dat vaak een aanleiding "nodig" is om tot berichtgeving te komen is natuurlijk niet zo verwonderlijk; iets wordt nu eenmaal meestal pas nieuwswaardig als het zich binnen een redelijk korte tijdsspanne afspeelt. De gestage ontwikkeling van Turkije's buitenlandbeleid in de afgelopen jaren is op zichzelf pas na een langere periode nieuwswaardig.

Ook wordt duidelijk dat Turkije's relaties met "het Westen" en de Europese Unie, en ook die met Israël, relatief vaak aanleiding vormen voor berichtgeving over Turkije's buitenlandbeleid. Turkije's banden met Oost gelegen staten, die in de afgelopen periode juist zijn aangehaald, worden veel minder vaak als aanleiding gezien. Hoewel niet gezegd is dat in de artikelen met een "Westerse" aanleiding geen "niet-Westerse" onderwerpen en perspectieven aan bod kunnen komen, blijkt hieruit toch een enigszins Eurocentrische tendens in berichtgeving. Dit is gezien de afkomst van de onderzochte media geen onlogische focus, maar kan wel gevolgen hebben voor de daadwerkelijke inhoud van de artikelen.

Aanleiding	Aantal			Totaal
	NRC Handelsblad	De Volkskrant	Trouw	
Europese Unie	5	6	1	12
VS/NAVO/Westen	3	1	1	5
Israël	8	3	3	14
Irak/Koerden	2	2	2	6
Iran	3	1	2	6
UNIFIL/Libanon	1	1	1	3
Energie	1		1	2
Armenië			1	1
Algemeen/Geen	2	1		3
Totaal	25	15	12	52

Tabel 5: Aanleiding berichtgeving over nieuw Turks buitenlandbeleid per krant (Bron: eigen onderzoek)

Kijkend naar de verschillen tussen kranten valt te zien dat *De Volkskrant* Turkije's buitenlandbeleid relatief vaak aan de hand van een mogelijke toetreding tot de Europese Unie belicht, terwijl *NRC Handelsblad* meer ontwikkelingen met betrekking tot Israël aangrijpt om over Turks buitenlandbeleid te berichten. *Trouw* lijkt hier van de drie kranten het minst Eurocentrisch; hoewel zij minder artikelen wijden aan Turkije en haar buitenlands beleid, lijken zij relatief meer geneigd ook "niet-Westerse" ontwikkelingen en gebeurtenissen te gebruiken om berichtgeving te produceren. *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant* lijken vanaf 2009 – toen Turkije's relaties met Israël in rap tempo bekoelden – meer te focussen op deze verhoudingen dan daarvoor. Aan de ene kant tonen deze twee kranten dus een zekere nadruk op de productie van "slecht nieuws", aan de andere kant echter zijn deze verslechterende diplomatieke relaties wellicht meer nieuwswaardig.

De argumenten

Wat als aanleiding wordt genomen om te berichten over Turkije's buitenlandbeleid heeft echter natuurlijk niet een absolute link met de inhoud van de berichten. Zo kan een bericht over Turkse relaties met de Verenigde Staten heel goed een gebeurtenis met betrekking tot Iran als aanleiding hebben. In Tabel 6 is weergegeven welke argumenten voor Turkije's nieuwe buitenlandbeleid er voorkomen in de berichtgeving over deze politiek. Het blijkt dat de Turkse wens voor stabiliteit in haar omliggende regio's (Kaukasus, Midden-Oosten, Koerdistan), en de daarbij behorende ambitie tot groeiende regionale invloed (*soft power*), als de voornaamste achtergronden van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid worden gezien. Daarbij worden overigens minder vaak de economische integratie of het energiebeleid als "middel" genoemd; kennelijk ziet men de toenemende Turkse *critical mass* en de gepaard gaande bemiddelingsrol meer in de trant van een "diplomatiek overwicht".

Verder valt op dat Turkije's nieuwe politiek weliswaar niet voor het grootste deel wordt gezien als een afwijking van "het Westen", maar dat deze argumentatie toch redelijk vaak voorkomt. Dit lijkt ook terug te komen in het relatief hoge aantal argumenten aangaande het islamitische karakter van Turkije. Deze bevinding zijn uiteraard verbonden met de op het oog ietwat Eurocentrische initiële nieuwsselectie (aanleidingen) bij berichtgeving zoals die hierboven is beschreven. Aan de andere kant echter kan het relatief hoge aantal berichten met een "Europese" of "Westerse" aanleiding ook het betrekkelijk hoge aandeel artikelen verklaren waarin Turkije's nieuwe internationale rol juist als een aantrekkingskracht voor "het Westen" wordt beschouwd. Wel is het opmerkelijk dat in slechts iets meer dan de helft van de artikelen de gebeurtenis of ontwikkeling ook daadwerkelijk in de context van het nieuwe buitenlandbeleid wordt geplaatst; veel van de aanleidingen voor berichtgeving worden dus niet aan de hand van Turkije's nieuwe politiek toegelicht.

Argument	Aantal								Totaal
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Stabiliteit	4	4	3	3	3	1	10	7	35
<i>Soft Power</i>	1	2	3	1	2	3	11	7	30
Islam		1	3	2		1	7	8	22
Aantrekkelijk voor Westen		3	3	4			9	4	23
Reactie/drukmiddel Westen		2	1	1	2	2	9	6	23
Economie	4	3	1	2		3	3	3	19
Energie	3	1	1	1	1	2	2	2	13
Ottomaans verleden	1	1		3	1		3	2	11
Binnenlandse belangen	2	1	1		1		5	6	16
Context	2		3	3	2	1	9	7	27
Totaal	17	20	19	20	12	14	69	52	223

Tabel 6: Genoemde argumenten en achtergronden van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per jaar (Bron: eigen onderzoek) (N.B. Het "Turkische identiteit-argument" is buiten beschouwing gelaten, aangezien die zeer weinig voorkomt en minder relevant is voor dit onderzoek)

Lettend op de ontwikkeling in de tijd lijken er opvallend genoeg niet bijster grote onregelmatigheden. Tussen 2003 en 2010 is er qua genoemde argumentatie in de berichtgeving niet een aanzienlijk grote verandering opgetreden. Hoewel bijvoorbeeld het jaarlijks aandeel argumenten aangaande "het Westen" in de beginjaren van de EU-toetredingsonderhandelingen logischerwijs hoger zou moeten liggen dan daarna, en bovendien het jaarlijkse aandeel gebruikte aanleidingen over de Europese Unie en het Westen steeds kleiner wordt (Tabel 4), wordt in 2009 en 2010 een vrijwel even groot aandeel van dit soort argumenten genoemd als voorheen. De grootste veranderingen in de tijd zijn waar te nemen na Davutoğlu's benoeming tot minister: na 2008 wordt aanzienlijk meer in een context bericht, meer over Turkije's *soft power* en *peace providing abilities* gesproken, en Turks buitenlandbeleid meer met de islam in verband gebracht.

De verschillen per krant (Tabel 7) zijn heel wat duidelijker zichtbaar. *NRC Handelsblad* schrijft relatief veel over Turkije's *critical mass* en over het "stabiliserende" argument. Opvallend weinig aandacht in deze krant gaat uit naar de economische aspecten van Turkije's buitenlandbeleid, terwijl in Figuur 6 juist naar voren komt dat *NRC* "sterk in nieuws en achtergrond op financieel-economisch gebied" is. Verder is opmerkelijk dat terwijl *Trouw* betrekkelijk vaak de islam als argument voor het nieuwe Turkse buitenlandbeleid ziet, zij tegelijk ook relatief vaak Turkije's aantrekkelijkheid voor "het Westen" noemt. *De Volkskrant* beschouwt het nieuwe beleid relatief het meest als een wegdraaiing van "het Westen", en plaatst gebeurtenissen het minst vaak in een toelichtende context. Verder is *De Volkskrant* de krant met de minste argumenten per gevonden artikel (zie ook Tabel 1); *Trouw* en *NRC Handelsblad* lijken per artikel uitgebreider over Turkije's buitenlandbeleid te berichten.

Argument	Aantal			Totaal
	NRC Handelsblad	De Volkskrant	Trouw	
Stabiliteit	19	8	8	35
<i>Soft Power</i>	17	5	8	30
Islam	9	5	8	22
Aantrekkelijk voor Westen	10	6	7	23
Reactie/drukmiddel Westen	12	7	4	23
Economie	5	7	7	19
Energie	5	3	5	13
Ottomaans verleden	5	4	2	11
Binnenlandse belangen	10	5	1	16
Context	14	6	7	27
Totaal	108	58	57	223

Tabel 7: Genoemde argumenten en achtergronden van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per krant (Bron: eigen onderzoek)

Kijkend naar de relatie tussen de aanleidingen en daarbij genoemde argumenten blijkt allereerst dat in 2004 – toen er veel focus op Turkije’s “Westerse” relaties lag – er in geen enkel artikel een context wordt besproken. Dit gebeurt sowieso slechts in de helft van de artikelen met een “Westerse” aanleiding, waarbij overigens artikelen over Israël wel redelijk vaak worden “gecontextueerd”. Dit impliceert dat nieuwe ontwikkelingen binnen Turkije’s relaties met “het Westen” weinig met het nieuwe Turkse buitenlandbeleid verbonden worden. Verder moet worden opgemerkt dat de islam relatief vaak voorkomt in berichtgeving met een “Westerse” aanleiding, terwijl bijvoorbeeld berichtgeving over Turkije’s relaties met Iran juist betrekkelijk weinig met de islam in verband worden gebracht. Hier lijkt een soort paradoxale vorm van *othering* te bestaan: juist in berichtgeving over Turkije en “het Westen” wordt gewezen op het islamitische karakter van Turks buitenlandbeleid.

Aanleiding	Aantal				
	Stabiliteit	Soft Power	Islam	Aantrekkelijk voor Westen	Reactie Westen
Europese Unie	6	5	6	8	6
VS/NAVO/Westen	4	3	5	4	3
Israël	10	6	8	3	5
Irak/Koerden	6	2		1	2
Iran	2	6	2	2	5
UNIFIL	3	1	2	3	
Energie		2		1	
Armenië	1	1			
Algemeen	3	3	1	3	1

Tabel 8 (deel 1): Genoemde argumenten en achtergronden van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid per aanleiding (Bron: eigen onderzoek)

Aanleiding	Aantal				
	Economie	Energie	Ottomaans Verleden	Binnenlandse belangen	Context
Europese Unie	5	3	2		4
VS/NAVO/Westen	2			2	3
Israël	3	1	2	8	8
Irak/Koerden	4	2	1	3	3
Iran	3	4	2	2	3
UNIFIL	1		3		2
Energie		2			1
Armenië	1	1			1
Algemeen			1	1	2

Tabel 8 (deel 2): Genoemde argumenten en achtergronden van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid per aanleiding (Bron: eigen onderzoek)

Daarnaast is in Tabel 8 terug te zien dat Turkije’s potentiële stabiliserende rol tussen Israël en de rest van het Midden-Oosten – vanwege haar seculiere moslimidentiteit – in de Nederlandse kwaliteitskranten wordt gehonoreerd. Hoewel uit bovenstaande tabel (nog) niet is af te lezen hoe er over dit bemiddelend potentieel wordt gedacht (veel artikelen hebben een verslechtering van de betrekkingen als aanleiding), blijkt deze in ieder geval relatief vaak te worden genoemd. Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid wordt het meest als afwending van “het Westen” beschouwd in artikelen over relaties met de EU; dit is overeenkomstig de bovenstaande conclusie dat de nieuwe Turkse buitenlandpolitiek vooral in de context van Turkije’s relaties met “het Oosten” wordt geplaatst. Tegelijk komt dit argument relatief vaak voor in berichtgeving over de verbeterde banden met Iran; enerzijds is dit een logisch gevolg

van de hardnekkige anti-Iranese houding in “het Westen”, anderzijds lijkt dit in contrast met het kleine aandeel islamitische argumenten in artikelen over Turkije en Iran.

Qua temporale verschillen valt eigenlijk weinig onderscheid te maken. Zo voeren in artikelen met bijvoorbeeld “Westerse” aanleidingen elk jaar overwegend de zelfde argumenten de boventoon (stabiliteit, aantrekkelijkheid voor “het Westen”), en Turkije’s relaties met Iran worden in 2008 niet minder in een “afwendings-” of “energiejasje” gestoken dan in 2010. Wel krijgen pas recentelijk binnen berichtgeving over de Turks-Israëliische strubbelingen de AKP’s binnenlandse belangen aandacht. Tussen de kranten bestaan eveneens weinig verschillen; de ongelijkheden die bestaan zijn vooral in de tijd waarneembaar. *De Volkskrant* noemt in artikelen over Turkije’s relaties met de EU bijvoorbeeld steeds meer een Turkse afwijking van het Westen, terwijl bijvoorbeeld *NRC Handelsblad* steeds vaker binnenlandse belangen gaat noemen in artikelen over Turkse betrekkingen met Israël.

Argument	Aantal				
	Stabiliteit	Soft Power	Islam	Aantrekkelijk voor Westen	Reactie Westen
Soft Power	21				
Islam	17	13			
Aantrekkelijk voor Westen	18	17	11		
Reactie Westen	14	12	12	7	
Economie	13	10	6	8	8
Energie	8	8	2	4	5
Ottomaans verleden	9	6	4	5	3
Binnenlandse belangen	13	9	9	6	7
Context	19	19	14	15	11
Totaal	35	30	22	23	23

Tabel 9 (deel 1): Combinaties van argumenten en achtergronden van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid (Bron: eigen onderzoek)

Argument	Aantal			
	Economie	Energie	Ottomaans verleden	Binnenlandse belangen
Energie	8			
Ottomaans verleden	5	4		
Binnenlandse belangen	6	2	4	
Context	7	4	6	11
Totaal	19	13	11	16

Tabel 9 (deel 2): Combinaties van argumenten en achtergronden van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid (Bron: eigen onderzoek)

Gekeken naar op welke manier de verschillende argumenten in de berichtgeving over nieuw Turks buitenlandbeleid met elkaar worden gecombineerd (Tabel 9) wordt allereerst duidelijk dat Turkije’s stabiliserende rol vaak wordt verbonden met haar functie als regionale speler (*soft power*) in de regio. Deze combinatie wordt bovendien veel als aantrekkelijk voor “het Westen” beschouwd, en het lijkt er op dat ook Turkije’s islamitische karakter hier een grote rol in speelt; de “modelgedachte”, waarin Turkije als voorbeeld voor andere (islamitische) landen in haar omgeving wordt gezien, gaat dus vooral over deze combinatie van factoren. Daarnaast spelen economische en energiebelangen een grote rol in het creëren van stabiliteit en *soft power* in het (Midden-)Oosten; hoewel deze argumenten dus relatief weinig worden genoemd, worden ze – als ze wél worden besproken – wel betrokken bij Turkije’s *soft power* en stabiliserende rol.

Verder valt op dat het moslimargument zowel aantrekkelijk voor “het Westen” als een afwijking van “het Westen” wordt genoemd, wat een eventuele universele *Clash of Civilizations*-retoriek lijkt tegen te spreken. Wel maken opmerkelijk weinig artikelen een combinatie tussen het Ottomaanse verleden en de islamitische identiteit van Turkije, waardoor

er weinig aandacht wordt besteed aan de wortels van de Turkse islam. Ook wordt opvallend weinig keren de Ottomaanse traditie genoemd in een artikel waarin een gebeurtenis in de context van Turkije's buitenlandbeleid wordt geplaatst. De *neo-Ottomanistische* kant van de nieuwe Turkse buitenlandpolitiek lijkt dus weinig te worden belicht; vaker worden Turkije's bemiddelende en diplomatieke functie (stabiliteit, *soft power*) als de context van Turks buitenlandbeleid gezien.

De combinatie van argumenten maakt een ontwikkeling in de tijd door die voor een groot deel kan worden vergeleken met de ontwikkeling van individuele argumenten (zie Tabel 6). Het aandeel argumenten over “het Westen” blijft over de jaren redelijk gelijk, en de “islamitisch model”-combinatie zoals die hierboven is besproken wordt vanaf 2009 vaker gemaakt. Ook wordt na 2009 meer aandacht gericht op de noodzaak voor de *AKP* om haar achterban te behagen: islamitische en binnenlandse argumenten worden dan relatief vaker gecombineerd. Dit valt te verklaren door het relatief grotere aantal artikelen met een “Israëliische” aanleiding in die periode. Zoals gezegd maakt vooral *NRC Handelsblad* deze ontwikkeling door, en maakt zij verder vooral de combinatie tussen de stabiliteits- en *soft power*-argumenten van Turkije's buitenlandbeleid. *Trouw* bespreekt geregeld zowel de islam als de Turkse aantrekkelijkheid voor “het Westen”, maar wel in steeds mindere mate. *De Volkskrant* compileert in veel van haar artikelen Turkije's islamitische achtergrond en haar (veronderstelde) afwending van het Westen, maar ook economische- en stabiliteitsargumenten. De combinatie van deze combinaties wordt echter nooit gemaakt; *De Volkskrant* lijkt Turkije's nieuwe buitenlandbeleid ofwel als een islamitische afwending van “het Westen” te beschouwen, ofwel als een nieuwe economisch-strategische profilering.

De teneur

Met een analyse van de aantallen van de genoemde argumenten kunnen een hoop conclusies worden getrokken over de focus en nieuwselectie van de berichtgeving. Op welke manier de onderzochte media over deze feiten berichten is echter nog de vraag. In onderstaande tabel is weergegeven wat de algemeen heersende teneur is over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Iets wat gelijk in het oog springt, is het hoge aantal positieve berichten over de inhoud van de buitenlandse politiek, en tegelijk het betrekkelijk hoge aantal negatieve berichten over de slagingskansen van dit beleid. De Nederlandse kwaliteitskranten lijken het initiatief van Turkije te kunnen waarderen, maar lijken weinig fiducia te hebben dat de Turkse poging een regionale speler te worden ook zal lukken. Vooral na Davutoğlu's aanstelling neemt de berichtgeving een meer sceptische toon aan; dit kan waarschijnlijk worden verklaard doordat tot dat moment het Turkse buitenlandbeleid minder als een nieuwe ontwikkeling werd beschouwd (zie context in Tabel 6), en men hierdoor nieuwswaardige gebeurtenissen mogelijk minder beoordeelde als een potentieel conflictpunt tussen “Westerse” en “niet-Westerse” belangen.

Teneur	Aantal								Totaal
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
<i>Inhoud</i>									
Positief	1	3	3	2	2	2	7	4	24
Negatief	1	1		1		1	5	3	12
Neutraal	2	1	1	1	1		4	4	14
<i>Slagingskansen</i>									
Positief		2	2	2	2	1	5	3	17
Negatief	1	3	1	2		2	8	5	22
Neutraal	3		1		1		3	3	11

Tabel 10: Teneur over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per jaar (Bron: eigen onderzoek)

Teneur	Aantal			Totaal
	NRC Handelsblad	De Volkskrant	Trouw	
<i>Inhoud</i>				
Positief	11	6	7	24
Negatief	5	4	3	12
Neutraal	8	4	2	14
<i>Slagingskans</i>				
Positief	9	5	3	17
Negatief	11	3	8	22
Neutraal	4	6	1	11

Tabel 11: Teneur over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per krant (Bron: eigen onderzoek)

De verschillen per krant lijken in Tabel 11 evident: *NRC Handelsblad* en *Trouw* volgen de “algemene” lijn en zijn positief over de inhoud en negatief over de slagingskans, terwijl *De Volkskrant* opvallend weinig sceptische berichtgeving produceert. Wel moet worden opgemerkt dat *NRC Handelsblad* ook veel optimistische berichtgeving produceert, en dat er in die krant dus een duidelijke mening naar voren komt. *Trouw* is relatief het minst neutraal over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid, *De Volkskrant* houdt zich het meest op de vlakte. Wel lijkt deze krant telkens een beetje negatiever te oordelen over de nieuwe Turkse internationale positie, waarbij men vooral in de jaren vóór Davutoğlu opvallend positief is. *Trouw* laat over de inhoud een langzame groei in positivisme zien, maar haar notie over de slagingskans blijft onovertuigend. *NRC Handelsblad* ten slotte maakt geen eenduidige ontwikkeling door, hoewel men vanaf eind 2009 iets vaker positief over de slagingskans van Turkije's buitenlandse politiek schrijft.

Teneur	Aantal								
	EU	VS/NAVO/ Westen	Israël	Irak/Koerden	Iran	UNIFIL	Energie	Armenië	Algemeen
<i>Inhoud</i>									
Positief	8	4	3	2	2	1	2	1	3
Negatief	2		5	1	3	1			
Neutraal	2	1	6	3	1	1			
<i>Slagingskans</i>									
Positief	7	1	3	1	2	1	1		3
Negatief	4	1	9	1	4	2	1	1	
Neutraal	1	3	2	4					

Tabel 12: Teneur over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per aanleiding (Bron: eigen onderzoek)

Tabel 12 toont dat de sceptische teneur over de slagingskans van het nieuwe Turkse buitenlandbeleid zich (begrijpelijkerwijs) vooral manifesteert in de artikelen met een “controversiële” aanleiding. Turkije's banden met Iran, en de Turkse relaties met Israël (waarbij in veel artikelen wordt ingegaan op de groeiende kloof tussen beide landen) worden het vaakst als schadelijk voor de Turkse nieuwe buitenlandse politiek gezien. In artikelen over Turkse verhoudingen met de Europese Unie is de berichtgeving juist uitermate positief, en gaat het positivisme over slagingskans in tegen de algemene tendens van scrupule. Dit lijkt te impliceren dat als de berichtgeving positief is over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid, het dat vooral is wanneer wordt ingegaan op Turkije's banden met Europa. Dit is in overeenstemming met het relatief hoge aandeel “model”-argumenten dat in de berichtgeving voorkomt. Ten slotte moet worden beschouwd dat de artikelen die “zonder aanleiding” over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid schrijven alle zeer positief zijn. Dit is waarschijnlijk het logisch gevolg van de “Turkse” achtergrond van de auteurs van deze berichtgeving (Ahmet Davutoğlu, Joris Lagendijk, Ömer Taspınar).

Tussen 2003 en 2010 lijken er per aanleiding vrij weinig veranderingen plaats te vinden in de teneur van de berichtgeving. Over Israël blijft men overwegend negatief over vooral de slagingskans, en over de Irakees-Koerdische kwestie en daarbij behorende banden met de Verenigde Staten blijft de teneur neutraal. Wel is er in artikelen over Turkije's relaties met Iran een enigszins fleuriger strekking te bespeuren vanaf 2010, hoewel dit ook kan worden verklaard doordat al deze artikelen betrekking hadden op hetzelfde onderwerp; een nieuwe ontwikkeling in de Turks-Iranese verhoudingen kan de teneur natuurlijk weer doen omslaan. De betrekkingen met "het Westen" worden na 2009 juist ietwat negatiever beschreven, wellicht omdat na die periode de (misschien terechte) beeldvorming ontstond dat Turkije's prioriteiten niet langer bij een EU-lidmaatschap lagen. Dit zou echter wel haaks staan op het afnemende aandeel "afwendingsargumenten" dat zich vanaf 2009 voordoet, ook in artikelen met een "Westerse" aanleiding.

Verschillen tussen kranten zijn vooral te vinden in artikelen over Israël, waarbij *NRC Handelsblad* negatiever bericht over de slagingskans van Turks buitenlandbeleid dan de andere kranten. Overigens bestaat er in *NRC Handelsblad* geen tijdsontwikkeling hierin: de verdeling van scepsis over Turkije's banden met Israël is redelijk evenredig. Hoewel *De Volkskrant* de meeste berichtgeving wijdt aan Turkije's relaties met de Europese Unie, zijn de andere twee kranten positiever over deze verhoudingen. Vooral de laatste tijd lijkt de *De Volkskrant* een negatiever standpunt in te nemen dan de andere kranten. Haar veelvoorkomende neutraliteit is hoofdzakelijk terug te vinden in haar berichtgeving over Israël.

Teneur	Aantal				
	Stabiliteit	Soft Power	Islam	Aantrekkelijk voor Westen	Reactie Westen
<i>Inhoud</i>					
Positief	16	18	8	16	9
Negatief	7	3	8	1	8
Neutraal	12	9	6	6	6
<i>Slagingskans</i>					
Positief	11	12	3	10	7
Negatief	15	14	11	9	8
Neutraal	9	4	8	4	8

Tabel 13 (deel 1): Teneur over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per argument (Bron: eigen onderzoek)

Teneur	Aantal				
	Economie	Energie	Ottomaans verleden	Binnenlandse belangen	Context
<i>Inhoud</i>					
Positief	9	7	5	4	15
Negatief	4	3	3	6	4
Neutraal	6	3	3	6	8
<i>Slagingskans</i>					
Positief	7	5	4	3	10
Negatief	8	6	5	7	12
Neutraal	4	2	2	6	5

Tabel 13 (deel 2): Teneur over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid per argument (Bron: eigen onderzoek)

De manier waarop er over de verschillende achtergronden van de nieuwe Turkse buitenlandse politiek wordt geschreven is terug te zien in Tabel 13. Over vrijwel alle argumenten is de berichtgeving positief over de inhoud maar negatief over de slagingskans. Ook het idee van Turkije als “model” voor de islamitische wereld wordt gewaardeerd, maar weinig kansen tot succes toegedicht. Overigens is het aandeel optimistische geluiden over de slagingskans van veel argumenten niet heel laag; enkel over de slagingskans van de islamitische en binnenlandse factor van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid komen zeer weinig positieve beoordelingen voor. Het lijkt erop dat de auteurs van de berichtgeving van mening zijn dat Turkije als seculiere voormalige kolonisator weinig kans maakt om in de islamitische wereld een rol van betekenis te spelen, en dat tegelijkertijd dit buitenlandbeleid onder de bevolking weinig populair zal zijn.

Verder is het zeer opvallend dat Turks buitenlandbeleid als afwending van “het Westen” voor het merendeel als positief wordt gezien. Tegelijk met de positieve attitude over Turkije’s aantrekkelijkheid voor “het Westen” lijkt dit aan te duiden dat als de kranten Turkse nieuwe buitenlandpolitiek als een afkering van “het Westen” beschouwen zij van mening zijn dat hiermee ook Westerse belangen zijn gemoeid. Hoewel deze twee argumenten niet heel vaak in een combinatie worden gebruikt (7 keer, Tabel 9), wordt er in maar liefst zes van de zeven gevallen positief geoordeeld over deze combinatie. Ook deze conclusie lijkt in lijn te liggen met het positieve standpunt over Turkije als “islamitisch model”.

Qua verschillen in de tijd komt een beeld naar voren dat vooral overeenkomt met dat van de algemene teneur en het aantal genoemde argumenten: men schrijft op steeds sceptischer wijze over Turkije’s potentieel als “stabilisator” en “supermacht” in de islamitische wereld. Ook over de economische integratie van Turkije in de regio wordt aanvankelijk optimistisch bericht, maar later met weinig vertrouwen over gesproken. Het merendeel van de positieve kritieken over eventuele Turkse wende van “het Westen” is terug te vinden vóór de benoeming van Davutoğlu tot minister in 2009, de meeste negatieve na dat moment; dit betekent dat men een Turkse draai minder als een voordeel voor “het Westen” gaat beschouwen en meer als een daadwerkelijke uitsluiting van Westerse belangen en invloeden. Ook de verschillen tussen de kranten komen voor een groot deel overeen met de verschillen tussen algemene teneur van de berichtgeving. Wel is *De Volkskrant* in artikelen waarin Turkije’s buitenlandse politiek als een aantrekkingskracht voor “het Westen” wordt getypeerd vergeleken met de andere kranten vaker positief dan neutraal, en is *NRC Handelsblad* juist opvallend vaak neutraal over de binnenlandse achtergronden van het buitenlandbeleid.

Nuances en conclusies

Hoewel via deze wijze van analyseren een redelijk beeld kan worden gegeneerd over de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid, kunnen er wel degelijk nog wat nuances worden aangebracht. Zo worden in bovenstaande alinea’s weliswaar argumenten gecombineerd met teneur, maar deze interpretatiewijze geeft geen absolute afspiegeling van de inhoud van de artikelen; in bijvoorbeeld een overwegend negatief artikel kan over één bepaald argument best positief worden gesproken. Zo is de teneur van Berger en Van Roijen (Bijlage III, 2004) absoluut negatief, maar is men juist enthousiast over Turkije’s kansen om (samen met de EU) stabiliteit in de regio te bewerkstelligen en een energiehubs te worden. Ook in Bouwman (2006) vormen de positieve houdingen tegenover het stabiliteitsargument een uitzondering op de overwegend negatieve teneur. De scepsis over de slagingskans in Ludeker (2008) gaat vooral over Turkije’s energieambities, minder over haar stabiliserende rol in de Kaukasus.

Ook is in dit hoofdstuk weinig ruimte gelaten voor de mate waarin een argument de hoofdtoon voert in een artikel. In De Wijk (2010) wordt bijvoorbeeld impliciet een Turkse afwending van “het Westen” aangeduid, maar de hoofdtoon van het artikel gaat over Turkije’s nieuwe rol als

regionale speler en haar aantrekkelijkheid als energiehub voor Europa. Hetzelfde kan worden gezegd over Vermeulen (27 juli 2009), waarin Turkije en haar binnenlandse populistische retoriek en Turkije's rol als bemiddelaar in het Midden-Oosten veel meer aanwezig zijn dan een geïmpliceerde afkering van "het Westen".

Deze nuanceringen veranderen echter maar weinig aan het algehele beeld dat de onderzochte media geven over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Turkije's buitenlandbeleid wordt het meest gezien als een poging om stabiliteit in het Midden-Oosten te vergroten, vooral via het uitbreiden van haar *soft power* in de regio. In algemene zin is de berichtgeving over dit buitenlandbeleid positief, maar ziet men te veel obstakels om het ook een geslaagd initiatief te laten worden. Opvallend genoeg is men ook wanneer men Turkije's buitenlandbeleid als een reactie op "het Westen" presenteert – wat redelijk vaak gebeurt – positief over de inhoud van dit beleid. Dit lijkt verband te hebben met het relatief hoge aantal "aantrekkelijkheidsargumenten" dat eveneens wordt besproken, en de veel voorkomende combinaties die Turkije als een "model" voor de moslimwereld typeren. Hoewel relatief de meeste "afwendingsretoriek" in artikelen over Turkije en de Europese Unie voorkomt, is men in deze artikelen voor het merendeel positief over de inhoud van Turks buitenlandbeleid.

Verschillen in de tijd zijn vooral waarneembaar na Davutoglu's aanstelling als Minister van Buitenlandse Zaken in mei 2009; vanaf dat moment neemt het aantal relevante artikelen sterk toe, en worden meer gebeurtenissen in de context van het nieuwe buitenlandbeleid geplaatst. De kranten lijken het buitenlandbeleid pas vanaf dat moment nieuwswaardig te achten, ook natuurlijk omdat vanaf dat moment die internationale politiek zich meer en meer profileerde. Hoewel Turkije als "model" voor het Midden-Oosten vanaf dat moment steeds vaker in de berichtgeving wordt genoemd, begint men tegelijk steeds negatiever te raken over de slagingskansen van Turkije's nieuwe internationale rol – ook over de "modelargumenten" zoals die hierboven zijn besproken. Ook begint men vanaf 2009 inhoudelijk negatiever te kijken naar een mogelijke Turkse wegdraaiing van "het Westen", en lijkt men deze afwending dus minder als een voordeel voor "het Westen" te beschouwen.

Onderscheid tussen kranten kan allereerst worden gemaakt op grond van het aantal artikelen: *NRC Handelsblad* wijdt bijna twee keer zoveel artikelen aan Turkije's nieuwe buitenlandbeleid dan de andere kranten. In deze artikelen beschrijft *NRC Handelsblad* het vaakst Turkije's stabiliserende *soft power*, en na 2009 ook steeds positiever. *Trouw* richt zich vooral op het islamitische en potentieel aantrekkelijke karakter van Turks buitenlandbeleid, maar blijft over slagingskansen hiervan sceptisch. *NRC Handelsblad* en *Trouw* laten verder het duidelijkst een mening doorsijpelen: *De Volkskrant* bericht het meest neutraal over dit nieuwe beleid, en is ook het minst negatief over de slagingskansen. Wel lijkt deze krant het minst uitgebreid aandacht te besteden aan de nieuwe Turkse internationale politiek, en bovendien plaatst men gebeurtenissen het minst vaak in een context. Ook wordt men telkens negatiever over deze politiek.

De conclusies in dit hoofdstuk geven wellicht al een beeld van de mate van Eurocentrisme en "Oost versus West"-discoursen in de onderzochte berichtgeving. In hoeverre deze discoursen ook daadwerkelijk voorkomen, en in hoeverre zij verband houden met de bovenstaande bevindingen, zal in het volgende hoofdstuk worden beschreven.

Dualisme en Oriëntalisme

“Turkije zou zich in de toekomst op zijn islamitische 'broeders' richten, deze trend werd vorige week doorgezet (...).” (Ghassan Dahhan in *De Volkskrant*, 21 oktober 2009)

“Er schuilt een kleine pasja in hem.” (*De Volkskrant* over Turks Premier Erdoğan, 2 februari 2009)

De analyse van de genoemde argumenten en de daarbij behorende teneur in de berichtgeving heeft vooral betrekking op het eerste en derde hoofdstuk van deze scriptie: de verschillende aspecten van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid zijn verbonden met factoren als nieuwsselectie en –productie. In eerder onderzoek naar (Westerse) berichtgeving over Turkije – zoals dat in het tweede hoofdstuk is voorgelegd – is echter ook geconcludeerd dat deze berichtgeving in veel gevallen een *Oriëntalistische* of *othering*-toon kent. Daarom zal in dit hoofdstuk worden ingegaan op de vraag in hoeverre deze discoursen ook voorkomen in de artikelen over Turkije's nieuwe buitenlandbeleid. Daarnaast zal worden besproken hoe vaak de *Clash of Civilizations*-gedachtegang terug te vinden is in de onderzochte berichtgeving. Ten slotte zal worden gekeken naar de locaties waar de artikelen geschreven zijn, wie er aan het woord komen, en welke perspectieven er het vaakst worden gegeven.

Waar, wie en perspectief

Deze drie laatst genoemde aspecten van een artikel zouden logischerwijs verband moeten hebben met de mate van *Oriëntalisme* en *othering* in de berichtgeving; een artikel met enkel “niet-Westerse” (vaak Turkse) bronnen en perspectieven bevat waarschijnlijk toch minder van deze retoriek dan “Westerse” artikelen. In Tabel 14 is af te zien dat de artikelen redelijk neutraal zijn in hun berichtgeving; ze worden in zowel “West” als “Oost” geschreven, hebben een ongeveer gelijke verdeling qua (genoemde) bronnen, en belichten voor het grootste deel zowel het “Westerse” als het Turkse perspectief. Er zijn per jaar wel enige opvallendheden te bespeuren, zoals het relatief hoge aantal “Westerse” bronnen in de beginjaren van de EU-toetredingsonderhandelingen, en het relatief lage aantal Turkse perspectieven in de periode na Davutoğlu's aanstelling, maar deze verschillen leiden niet tot een algeheel beeld van vertekening. Wel betekent deze laatste bevinding dat toen Turkije's nieuwe buitenlandbeleid zich meer op de voorgrond begon af te spelen, er maar weinig aandacht bestond voor de betekenis van dit beleid voor Turkije.

Oost/West	Aantal									Totaal
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
<i>Waar?</i>										
Westen	1	4	1	3	1	2	9	5	26	
Niet-Westen	3	1	3	1	2	1	7	6	24	
<i>Wie?</i>										
Westers	5	7	5	3	5	3	27	15	70	
Niet-Westers	1	5	2	5	3	5	29	17	67	
<i>Perspectief?</i>										
Westers	1	2		2			6	2	13	
Niet-Westers	2	1	1	1	2	2	3	3	15	
Neutraal/Beide	1	2	3	1	1	1	7	6	22	
Totaal	14	22	15	16	14	14	88	54	237	

Tabel 14: Waar, wie en perspectief per jaar (Bron: eigen onderzoek)

Oost/West	Aantal			Totaal
	NRC Handelsblad	De Volkskrant	Trouw	
<i>Waar?</i>				
Westen	9	10	7	26
Niet-Westen	15	4	5	24
<i>Wie?</i>				
Westers	34	20	16	70
Niet-Westers	39	17	11	67
<i>Perspectief?</i>				
Westen	3	6	4	13
Niet-Westers	9	1	5	15
Neutraal/Beide	12	7	3	22
Totaal	121	65	51	237

Tabel 15: Waar, wie en perspectief per krant (Bron: eigen onderzoek)

De verschillen tussen kranten (Tabel 15) zijn heel wat duidelijker aan te merken. Het grootste deel van de artikelen van *NRC Handelsblad* is afkomstig uit Turkije; zij gebruiken het vaakst een Turkije-correspondent (Bernard Bouwman, Bram Vermeulen) om berichtgeving over Turkije's buitenlandbeleid te maken. Het is dan ook logisch dat zij de meeste "niet Westerse" bronnen gebruiken. Tegelijk zijn zij relatief vaak neutraal qua besproken perspectief, maar ook *De Volkskrant* scoort hoog wat dit betreft. Wel heeft deze krant de minste berichtgeving die ook daadwerkelijk uit Turkije zelf afkomstig is; pas nadat Arjen van der Ziel als Turkije-correspondent in dienst is getreden produceert deze krant ook uit Turkije zelf de nodige berichtgeving. *Trouw* laat relatief het minste aantal "niet-Westerlingen" aan het woord, maar dit leidt niet tot een nadruk op één bepaald perspectief. Een echte ontwikkeling in de tijd met betrekking tot verschillen tussen kranten is nauwelijks te ontdekken: deze verschillen volgen voor het grootste deel de algemene tijdsontwikkeling.

Per aanleiding (Tabel 16) blijkt in artikelen over Turkije's relaties met de EU en "het Westen" een relatief hoog aantal "Westerse" bronnen te bestaan. Ook is het overgrote deel van de artikelen over de Europese Unie afkomstig uit "het Westen". Aan de ene kant is dit natuurlijk een logisch gegeven, anderzijds echter betekent dit wel dat er in artikelen over dit onderwerp maar zelden naar de Turkse kant van het verhaal wordt gevraagd. Wel is het zo dat de "Westerse" artikelen vooral vanaf 2009 een focus op het "Westerse" perspectief kennen, daarvoor bleef men opvallend genoeg redelijk neutraal. Vooral in artikelen over Turkse relaties met Israël en Iran komen veel "niet-Westerse" bronnen voor, en in deze artikelen wordt ook het Turkse perspectief betrekkelijk vaak besproken. In "Israëlische" artikelen wordt vanaf 2009 meer het Israëlische of Westerse perspectief genoemd dan voorheen, wat waarschijnlijk te maken heeft met de hardere Turkse toon jegens Israël vanaf die periode. De algemene artikelen kennen alle een neutraal perspectief, hoewel zij wel allemaal positief zijn over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid.

Naast het feit dat *De Volkskrant* de meeste aandacht aan Turkije's relaties met de Europese Unie besteedt, worden ook de meeste van deze artikelen in "het Westen" beschreven en komen in deze berichtgeving de meeste "Westerse" bronnen voor. *Trouw* laat vooral in haar berichtgeving over Israël een hoog aantal "Westerlingen" aan het woord, terwijl *NRC Handelsblad* in deze artikelen juist een relatief grote hoeveelheid Turkse bronnen gebruikt. Het feit dat haar berichtgeving voor het grootste deel afkomstig is van haar correspondenten in Turkije laat zich dus gelden in het gebruikte bronmateriaal.

Oost/West	Aantal								
	EU	VS/NAVO/ Westen	Israël	Irak/ Koerden	Iran	UNIFIL	Energie	Armenië	Algemeen
<i>Waar?</i>									
Westen	10	2	7	2	1	2	1	1	2
Niet-Westen	2	3	7	4	5	1	1		1
<i>Wie?</i>									
Westers	17	12	19	8	8	3	1	1	2
Niet-Westers	14	7	25	3	11	5	1	1	3
<i>Perspectief?</i>									
Westers	6	2	4	1		1			
Niet-Westers	1		7	3	2	2			
Neutraal/Beide	5	3	3	2	4		2	1	3

Tabel 16: Waar, wie en perspectief per aanleiding (Bron: eigen onderzoek)

In Tabel 17 is weergegeven hoe de “Westerse” of “niet-Westerse” focus zich verhoudt tot de genoemde argumenten in de berichtgeving. Ten eerste is af te lezen dat gebeurtenissen vooral door Turkije-correspondenten in een context worden geplaatst, en dat begrijpelijkerwijs vooral in “Westerse” artikelen wordt gewezen op Turkije’s aantrekkelijkheid voor “het Westen”. Turkije’s rol als regionale speler in het Midden-Oosten wordt juist weer meer in Turkse artikelen besproken. Opmerkelijk is ook het relatief hoge aantal “niet-Westerlingen” dat Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid als een afkering van “het Westen” bestempelt; dit gegeven is wellicht verbonden met de bevindingen uit het vorige hoofdstuk die stelden dat een Turkse afwending van “het Westen” niet per se als negatief wordt beschouwd. De artikelen met een “Westers” perspectief bespreken vooral stabiliteits- en economische argumenten, terwijl “niet-Westerse” berichtgeving naast de stabiliteitsfactor ook wijst op de Turkse *soft power* in de (islamitische) regio en nieuwe ontwikkelingen in een context plaatst. Dit laatste gebeurt ook relatief vaak in artikelen die beide perspectieven bespreken, en ook Turkije’s aantrekkelijkheid en afkering van “het Westen” worden vaak van beide kanten belicht. Ten slotte is het opvallend dat hoewel de “modelgedachte” in Nederlandse kwaliteitskranten redelijk vaak naar voren komt, zij dit niet enkel en alleen in artikelen met een “Westers” perspectief doen.

Oost/West	Aantal				
	Stabiliteit	<i>Soft Power</i>	Islam	Aantrekkelijk voor Westen	Reactie Westen
<i>Waar?</i>					
Westen	19	13	13	16	10
Niet-Westen	17	19	10	9	13
<i>Wie?</i>					
Westers	48	38	32	37	34
Niet-Westers	38	45	32	19	41
<i>Perspectief?</i>					
Westers	9	5	6	7	5
Niet-Westers	14	13	9	5	7
Neutraal/Beide	12	14	7	11	12

Tabel 17 (deel 1): Waar, wie en perspectief per argument (Bron: eigen onderzoek)

Oost/West	Aantal				
	Economie	Energie	Ottomaans verleden	Binnenlandse belangen	Context
<i>Waar?</i>					
Westen	12	6	7	8	11
Niet-Westen	7	7	3	9	17
<i>Wie?</i>					
Westers	23	15	13	26	35
Niet-Westers	19	10	11	25	40
<i>Perspectief?</i>					
Westers	8	2	3	5	5
Niet-Westers	7	5	5	5	11
Neutraal/Beide	4	6	2	6	11

Tabel 17 (deel 2): Waar, wie en perspectief per argument (Bron: eigen onderzoek)

In de tijd zijn vooral verschillen te ontdekken tussen de periode vóór en na 2009. Waar vóór die tijd de potentiële *critical mass* van Turkije vooral werd beschreven in artikelen met een Turks perspectief, valt te constateren dat na die tijd ook in veel “Westerse” artikelen dit potentieel wordt opgemerkt. Ook wordt vanaf dat moment Turkije’s Ottomaanse traditie minder in enkel “Turkse” artikelen genoemd, en worden in meer “Westerse” nieuwsberichten gebeurtenissen van een context voorzien. Onderscheid tussen kranten kan worden gemaakt overeenkomstig de algemene verschillen zoals die in Tabel 15 zijn gepresenteerd: *De Volkskrant* heeft voor relatief veel argumenten een “Westerse” aandacht, terwijl *NRC Handelsblad* in artikelen over bijvoorbeeld een Turkse reactie op “het Westen” ook geregeld “niet-Westerlingen” aan het woord laat. *Trouw* bespreekt wanneer zij Turkije’s islamitische achtergrond noemt ook betrekkelijk vaak het Turkse perspectief.

Oost/West	Inhoud			Slagingskans		
	Positief	Negatief	Neutraal	Positief	Negatief	Neutraal
<i>Waar?</i>						
Westen	14	6	6	10	9	7
Niet-Westen	10	6	8	7	13	4
<i>Wie?</i>						
Westers	29	22	19	24	24	22
Niet-Westers	24	22	21	17	39	11
<i>Perspectief?</i>						
Westers	6	5	2	5	4	4
Niet-Westers	5	3	7	3	8	4
Neutraal/Beide	12	5	5	9	10	3

Tabel 18: Waar, wie en perspectief per teneur (Bron: eigen onderzoek)

De teneur per “Westerse” danwel “Oosterse” focus in berichtgeving is – wellicht opmerkelijk – vooral positief over de inhoud van de nieuwe Turkse buitenlandpolitiek in artikelen met veel “Westerlingen” of met een “Westerse” afkomst. Bovendien zijn deze artikelen ook relatief optimistisch over de slagingskans van het buitenlandbeleid. In lijn met deze conclusie zijn veel “Turkse” artikelen vrij negatief over deze slagingskans. Hoewel dus de algemene teneur van de artikelen positief is over de inhoud maar sceptisch over de slagingskans, kan hiermee niet worden geconcludeerd dat dit een puur “Westerse” gedachtegang is. Qua beschreven perspectieven zijn vooral de neutrale artikelen opvallend; naast positivisme over de inhoud en negativisme over de slagingskans, tonen deze artikelen juist ook een relatief hoog optimisme over het nieuwe buitenlandbeleid. De berichtgeving die zich op de vlakte houdt over de inhoud geeft vooral een “niet-Westers” perspectief, over de slagingskans zijn juist vooral veel artikelen met “Westerse” bronnen neutraal.

Kijkend naar temporale verschillen in de teneur over “Westerse” of “niet-Westerse” artikelen worden de “Westerse” artikelen steeds wat sceptischer over de slagingskans van Turkije’s nieuwe internationale politiek, en ook artikelen met beide perspectieven beginnen een ietwat negatievere houding aan te nemen. Vooral *NRC Handelsblad* toont in haar “Westerse” berichtgeving vrij negatieve teneur, hoewel zij in de loop van tijd meer neutraal lijkt te worden. *De Volkskrant* kent juist in artikelen met “Turkse” bronnen een negatieve teneur, terwijl *Trouw* steeds positiever lijkt te worden in haar “Westerse” berichtgeving. Dit laatste feit gaat dan vooral over de inhoud van Turkije’s buitenlandbeleid, de slagingskans blijft in deze krant ook in artikelen met veel “Westerse” bronnen en perspectieven op een sceptische manier weergegeven.

Oost/West	Waar?		Wie?	
	Westers	Niet-Westers		
Wie?				
Westen	40	30		
Niet-Westers	23	44		
Perspectief?			Westen	Niet-Westers
Westers	11	2	23	12
Niet-Westers	5	10	12	26
Neutraal/beide	10	12	35	29

Tabel 19: Combinaties van waar, wie en perspectief (Bron: eigen onderzoek)

Uit de in de vorige alinea’s beschreven bevindingen kan misschien de conclusie worden getrokken dat er nauwelijks een verband bestaat tussen wie er in een artikel waar aan het woord wordt gelaten en het perspectief van dat artikel (zie bijvoorbeeld Tabel 14 of Tabel 18). Bovenstaande tabel geeft echter aan dat hier wel degelijk een relatie tussen ligt. De artikelen die in “het Westen” zijn geschreven hebben de meeste “Westerse” bronnen, en laten ook het vaakst een “Westers perspectief zien. Andersom geldt bovendien hetzelfde. Wel beschrijven artikelen die afkomstig zijn uit Turkije relatief het vaakst een neutraal perspectief, en ook “Westerse” berichtgeving laat geregeld het perspectief van zowel “het Westen” als Turkije doorkomen. Ook tussen de bronnen die aan het woord worden gelaten en het besproken perspectief bestaat een relatie, hoewel ook hier het merendeel van de bronnen een neutraal perspectief lijkt te prediken.

De discourses

Of er echter in de onderzochte berichtgeving ook een verband bestaat tussen een “Westerse” of “Oosterse” nadruk en een eventuele *Oriëntalistische* of *Oost versus West*-retoriek zal moeten blijken uit een analyse van deze discourses. In Tabel 20 is aangegeven dat in ongeveer de helft van de onderzochte artikelen *Oriëntalisme* of een *Oost versus West*-terminologie te ontdekken is. Hierbij gaat het vooral om Huntington’s *Clash of Civilizations* gedachtegang en om een afspiegeling van Turkije als “minderwaardig” of “afhankelijk” van “het Westen”. *Othering* komt in relatief wat minder artikelen voor; in de beginperiode van Turkije’s EU-onderhandelingen is er een kleine piek waarneembaar, maar vervolgens neemt de mate van *othering* in artikelen over Turks nieuw buitenlandbeleid weer af. *Clash of Civilizations*-retoriek is betrekkelijk vaak terug te vinden in 2009, maar neemt daarna eveneens sterk af. *Oriëntalistische* discourses zijn relatief het meest voorkomend in de periode vóór 2009, wat lijkt te impliceren dat hoe meer Turkije’s buitenlandbeleid zich profileert, hoe minder dit leidt tot een *Oriëntalistische* gedachtegang. Dit is overigens opvallend gezien de groeiende aandacht voor islamitische achtergronden van het nieuwe beleid.

Discours	Aantal								Totaal
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
<i>Oost vs. West</i>	1	2	2	4	1	2	8	2	22
Oothering	1	1	1	5		1	4	1	14
Clash of Civilizations	1	3	1	2	1	2	7	2	19
<i>Oriëntalisme</i>	1	3	2	3	2	2	6	4	23
Essentialisering		2	1			1	4	1	9
Gewelddadig		2		2	1			1	6
Afhankelijkheid	1	2	2	3	1	2	3	2	16
Emotie		1		1			2	1	5
Totaal	2	5	4	7	3	4	14	6	45

Tabel 20: *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per jaar (Bron: eigen onderzoek)

Discours	Aantal			Totaal
	NRC Handelsblad	De Volkskrant	Trouw	
<i>Oost vs. West</i>	10	9	3	22
Oothering	5	7	2	14
Clash of Civilizations	8	8	3	19
<i>Oriëntalisme</i>	8	10	5	23
Essentialisering	4	5		9
Gewelddadig	3	2	1	6
Afhankelijkheid	6	5	5	16
Emotie	2	3		5
Totaal	18	19	8	45

Tabel 21: *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per krant (Bron: eigen onderzoek)

Vooraf in *De Volkskrant* is vaak een *Oriëntalistische* of *Oost-West*-retoriek te vinden; beide discourses komen in meer dan de helft van de artikelen voor. *NRC Handelsblad* is relatief het minst *Oriëntalistisch*, *Trouw* heeft de minste *othering* en *Clash of Civilizations*-gedachtegang. Deze bevindingen lijken in lijn met de conclusies over genoemde argumenten en tenure per krant. Waar *De Volkskrant* Turkije's nieuwe buitenlandbeleid betrekkelijk vaak als een afwijking van "het Westen" beschouwt, lijkt zij ook de krant met de meest *Oriëntalistische* inslag en de meeste *Clash of Civilizations*-retoriek. Hoewel *Trouw* relatief veel aandacht besteed aan de islam, heeft dit in deze krant niet tot een grote hoeveelheid *othering* geleid. Zij ziet Turkije's nieuwe buitenlandse politiek dan ook relatief vaak als aantrekkelijk voor "het Westen", en een vaak terugkerend *Clash of Civilizations*-discours zou hier in niet passen. Per beschreven aanleiding (Tabel 22) kan worden opgemerkt dat de meeste *othering* voorkomt in artikelen over Turkije en de Europese Unie, en ook de *Clash of Civilizations*-theorie wordt in deze artikelen het meest gebezigd. Dit is in overeenstemming met de eerdere onderzoeken uit Hoofdstuk 2. Hoewel *Oriëntalisme* ook het meest in deze artikelen is terug te vinden, bevatten ook "Israëlische" artikelen betrekkelijk veel *Oriëntalistische* voorbeelden. Vooral het emotionele stereotype van de *Oriënt* komt hierin vaak naar voren; deze retoriek slaat waarschijnlijk vooral op Turks Premier Erdoğan's harde toon jegens Israël, en het is dus de vraag of deze stereotypering in dit geval wel helemaal onterecht is. Opmerkelijke weinig maal wordt in berichtgeving over Turkije en Iran de *Clash of Civilizations*-retoriek gebruikt, terwijl in deze artikelen wel redelijk wat "afwendingsargumenten" zijn te vinden. Logischerwijs is in geen enkel artikel zonder aanleiding een *Oriëntalistisch* danwel *Oost versus West*-discours te bekennen.

Discours	Aantal								
	EU	VS/NAVO/ Westen	Israël	Irak/ Koerden	Iran	UNIFIL	Energie	Armenië	Algemeen
<i>Oost vs. West</i>	9	2	5	2	2	3			
Othering	8		1	1		3			
Clash of Civilizations	7	2	5	2	2	1			
<i>Oriëntalisme</i>	8	3	6	2	2	3	1		
Essentialisering	5	2	2		1				
Gewelddadig	3		2			1			
Afhankelijkheid	6	1	1	2	2	2	1		
Emotie	2		3			1			

Tabel 22: *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per aanleiding (Bron: eigen onderzoek)

Vershil in de tijd moet vooral worden gezocht binnen artikelen over de Turkije en de Europese Unie. Waar in de jaren vóór Davutoğlu's benoeming tot minister nog in ieder "EU-artikel" *Oriëntalisme* is te ontdekken, lijkt men na begin 2009 steeds minder van dit type discoursen in berichtgeving te produceren. Hoewel de artikelen met "Westerse" perspectieven dus in verloop van tijd telkens iets sceptischer over de slagingskans van het nieuwe beleid worden, leidt dit tegelijkertijd tot een afname van *Oriëntalistische* retoriek. Onderscheid tussen kranten kan worden gemaakt aan de hand van de verschillen per aanleiding (Tabel 5) en per discours (Tabel 21): *De Volkskrant* is in artikelen over de Europese Unie Eurocentrischer dan de overige kranten, *Trouw* heeft over Israëliisch-Turkse relaties een iets *Oriëntalistischer* en dualistischer toon over "Oost" en "West" dan *NRC Handelsblad*.

In Tabel 23 is weergegeven dat de meeste *othering*- en *Clash of Civilizations*-terminologie te vinden is in artikelen waarin Turkije's islamitische afwending van "het Westen" wordt besproken. Vooral laatstgenoemd discours is veelvoorkomend in berichtgeving met deze argumentatie. Tegelijk worden *othering* en Huntington's retoriek ook veel gebezigd in artikelen waarin Turkije's aantrekkelijkheid voor "het Westen" benadrukt wordt, en de *Clash of Civilizations* komt ook veel terug in argumentaties over Turkse bemiddelende *soft power*; deze bevindingen slaan waarschijnlijk op de veel voorkomende Westerse "model-gedachte", waarin vaak (impliciet) een onderscheid wordt gecreëerd tussen "Oost" en "West". Voor *Oriëntalisme* kunnen vrijwel dezelfde conclusies worden getrokken als voor de andere twee discoursen: in de "modeltheorie" bestaat allicht een nadruk op Turkije's afhankelijkheid en inferioriteit ten opzichte van "het Westen". Wel is wanneer Turkije's energiebelangen worden genoemd relatief veel *Oriëntalistische* retoriek te ontwaren. Artikelen met een context hebben betrekkelijk weinig voorbeelden van de verschillende discoursen.

Discours	Aantal				
	Stabiliteit	<i>Soft Power</i>	Islam	Aantrekkelijk voor Westen	Reactie Westen
<i>Oost vs. West</i>	14	13	15	11	12
Othering	6	6	8	7	5
Clash of Civilizations	11	10	12	8	12
<i>Oriëntalisme</i>	14	13	12	10	12
Essentialisering	5	5	5	3	7
Gewelddadig	5	2	2	2	4
Afhankelijkheid	8	8	7	7	7
Emotie	1	1	4	2	3

Tabel 23 (deel 1): *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per argument (Bron: eigen onderzoek)

Discours	Aantal				
	Economie	Energie	Ottomaans verleden	Binnenlandse belangen	Context
<i>Oost vs. West</i>	8	3	5	6	9
Othering	2		4		4
Clash of Civilizations	8	3	3	6	6
<i>Oriëntalisme</i>	9	6	5	5	7
Essentialisering	2	1	1	2	3
Gewelddadig	2	4	2	1	1
Afhankelijkheid	8	5	3	2	5
Emotie	1		3	1	1

Tabel 23 (deel 2): *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per argument (Bron: eigen onderzoek)

Waar de artikelen in de tijd qua genoemde argumentatie niet veel verschuiving tonen, zijn deze verschillen wel merkbaar als deze argumenten worden gecombineerd met de discoursen. Artikelen die het Turkse nieuwe buitenlandbeleid in een “Westers” kader plaatsen lijken dit bijvoorbeeld steeds minder met *Oriëntalistische* of dualistische *Oost-West*-retoriek te doen. Ook geldt dat de islamitische aspecten van nieuw Turks buitenlands beleid weliswaar na 2009 meer worden genoemd (Tabel 6), maar tegelijk minder met de *Clash of Civilizations*-gedachtegang of *Oriëntalisme* kunnen worden verbonden. Dit kan vooral worden gezegd over *Trouw*, die wanneer zij het islamitische argument bespreekt niet alleen relatief vaak het Turkse perspectief noemt, maar in deze argumentatie ook steeds minder *Oriëntalisme* ten toon spreidt.

Discours	Inhoud			Slagingskans		
	Positief	Negatief	Neutraal	Positief	Negatief	Neutraal
<i>Oost vs. West</i>	9	7	6	8	7	7
Othering	8	4	2	7	4	3
Clash of Civilizations	8	6	5	5	7	7
<i>Oriëntalisme</i>	10	7	6	8	9	6
Essentialisering	4	3	3	2	4	3
Gewelddadig	4		2	3	3	
Afhankelijkheid	8	5	3	6	7	3
Emotie		3	2	1	2	3

Tabel 24: *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* per teneur (Bron: eigen onderzoek)

Logisch gezien zou mogen worden verwacht dat artikelen met een *Oriëntalistische* of dualistische retoriek ook een negatieve teneur zouden bevatten. Uit de tabel hier boven is echter af te lezen dat de meeste *Oost versus West*- en *Oriëntalistische* terminologie voorkomt in artikelen die positief zijn over de inhoud van het nieuwe buitenlandbeleid van Turkije, en zelfs in berichtgeving met een optimistische slagingskans zijn relatief veel van deze discoursen te bespeuren. Enkel in berichtgeving die negatief is over de slagingskans komt bovenstaande hypothese uit; *Oriëntalistische* retoriek is meer in deze artikelen terug te zien dan in optimistische artikelen. Dit lijkt aan te duiden dat wanneer *Oriëntalisme* of een *Oost versus West*-gedachtegang wordt gebezigd, dit veelal onbewust gebeurt. Immers, een artikel dat niet als “positief” wordt beoordeeld, uit niet willens en wetens hiërarchische en onverenigbare noties over “Oost” en “West”. Wel moet worden opgemerkt dat de verschillen in houding niet zeer groot zijn: er is niet één bepaalde teneur die een zeer hoge of lage hoeveelheid discoursen bevat.

Vooral aan het begin van de onderhandelingen over een Turkse EU-toetreding zijn de positieve artikelen opvallend *Oriëntalistisch*. Daarna (vanaf 2008) worden ze telkens weer wat negatiever, zowel over inhoud als slagingskans. Ook de *Clash of Civilizations*-theorie komt in positieve artikelen het meeste terug tijdens de beginperiode van Turks-Europese onderhandelingen en wordt daarna negatiever benaderd. *NRC Handelsblad* produceert niet alleen relatief weinig neutrale berichtgeving, men heeft in deze berichtgeving ook weinig van één van de discoursen. Anders dan bijvoorbeeld *De Volkskrant*, die ook in haar overwegend neutrale berichtgeving een betrekkelijk grote hoeveelheid *Oriëntalisme* en dualisme ten toon spreidt. De meeste van *Trouw's Clash of Civilizations*- en *Oriëntalisme*-bewoordingen zijn te vinden in haar meer sceptische berichtgeving, hoewel deze twee discoursen na 2009 in *Trouw* juist in meer positieve artikelen voorkomen.

Tabel 25 laat ten slotte zien hoe de verschillende discoursen zich verhouden tot de gebruikte perspectieven en bronnen en tot de plek waar de berichtgeving is geproduceerd. Het verband hier tussen lijkt gezien de conclusies uit bovenstaande alinea's al evident: vóór 2009 was er bijvoorbeeld meer Westerse dus meer *Oriëntalistische* berichtgeving, over de Turks-Europese relaties wordt vooral in "Westerse" artikelen geschreven – en wordt dus het vaakst *othering* gebezigd, en in artikelen die positief zijn over de inhoud van nieuw Turks buitenlandbeleid komen veel "Westerlingen" aan het woord – en dus is in deze artikelen vaak een *Clash of Civilizations*-gedachtegang te ontwaren. De cijfers in Tabel 25 lijken deze gedachtegang te onderstrepen: artikelen die in "het Westen" zijn geschreven kennen meer *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme*, meer "Westerse" bronnen betekent eveneens meer van deze discoursen, en ook berichtgeving met een "Westers" perspectief laat een verband zien. Vooral de "Oost"- "West"-verschillen in het gebruik van Huntington's *Clash of Civilizations*-theorie zijn aanzienlijk. Gekeken naar het totaal aantal "Westerse" artikelen – en naar de hoeveelheid *othering* en *Oriëntalisme* die in dit totale aantal voorkomt – kan worden geconcludeerd dat in ongeveer de helft van deze artikelen één van de discoursen te vinden is. Wel is in maar liefst 9 van de 13 berichten met een "Westers" perspectief een *Oriëntalistische* terminologie te vinden, en moet dus worden geconcludeerd dat dit "Westerse" perspectief vaak samengaat met een zekere hiërarchische notie over "West" en "Oost".

Discours	Waar?		Wie?		Perspectief?		
	Westen	Niet-Westers	Westers	Niet-Westers	Westers	Niet-Westers	Neutraal
<i>Oost vs. West</i>	15	7	30	24	8	6	8
<i>Othering</i>	10	4	16	12	7	3	4
<i>Clash of Civilizations</i>	13	6	24	18	8	4	7
<i>Oriëntalisme</i>	14	9	28	26	9	7	7
Essentialisering	5	4	10	9	3		6
Gewelddadig	5	1	5	1	4	1	1
Afhankelijkheid	10	6	19	17	8	3	5
Emotie	3	2	5	6	2	1	2

Tabel 25: Combinaties van *Oost versus West*-retoriek en *Oriëntalisme* met afkomst, bronmateriaal en perspectief van artikelen (Bron: eigen onderzoek)

Nuances en conclusies

Waar in het vorige hoofdstuk de genoemde nuancerings weinig veranderden aan het algehele beeld over de teneur en argumentatie van de onderzochte artikelen, moeten in dit hoofdstuk wel enkele kanttekeningen worden geplaatst bij de conclusies zoals die hierboven naar voren lijken te komen. Ten eerste moet worden opgemerkt dat de *Oriëntalistische* discoursen niet altijd puur over Turkije gingen, maar ook geregeld over de hele islamitische wereld of het

Midden-Oosten. Zo wordt er in Van Hasselt (2006) gesteld dat Turkije “*een seculier land is waarin fundamentele principes als vrijheid en democratie zijn vastgelegd*”, waardoor er weliswaar over het Midden-Oosten een achterliggend en barbaars beeld wordt gegeven, maar juist niet over Turkije. Ook in Albrecht (2006) wordt niet zozeer een Turkse als wel een niet-Westerse minderwaardigheid geïmpliceerd: “*Europa en het Westen zullen [in het Midden-Oosten] de komende decennia veel werk hebben*”.

Hiermee is ook de tweede kanttekening genoemd: vaak komen *Oriëntalisme* of *Oost versus West*-retoriek slechts impliciet in bewoordingen voor. Artikelen waarin op uitgesproken *Oriëntalistische* wijze verslag wordt gedaan van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid zijn schaars. Hensen (2009) zegt bijvoorbeeld dat “*Turkije, dat EU-lid wil worden, instemde met Nabucco-project*”; slechts op interpretatieve wijze kan hieruit een *Oriëntalistische* “afhankelijkheidsteneur” worden gedistilleerd. In sommige artikelen wordt zelfs eigenlijk geprobeerd om bepaalde stereotype *Oriëntalistische* beelden over Turkije tegen te gaan (“*jongeren spreken openlijk over liefde en relaties, vrouwen pleiten voor kinderopvang*”, Özdemir, 2008), maar hiermee worden deze stereotypen impliciet juist aangegeven.

Het is ook de vraag of bepaalde *Oost versus West*- of *Oriëntalistische* retoriek verklaard kan worden door de in Hoofdstuk 1 besproken tekortkomingen van taal. *De Volkskrant* (2 februari 2009) heeft het bijvoorbeeld over Turkije als “*bruggebouwer tussen Europa en islamitische wereld*”, wat in zekere zin een duidelijk onderscheid maakt tussen beide werelden maar anderzijds ook gewoon een manier is om op een bondige wijze de verschillende Europese en niet-Europese inwoners “samen te vatten”. Ook is bijvoorbeeld Vermeulen (27 oktober 2009) van mening dat “*Ankara niet meer alleen naar de pijpen van zijn Westerse beschermheren dans*”; geeft dit een *Oriëntalistische* notie weer, of is dit slechts een manier om aan te geven dat Turkije tot niet zo lang geleden vaak het “Westerse” voorbeeld volgde?

Bovendien kan – zoals ook bij laatstgenoemd citaat – in een aantal gevallen worden afgevraagd of de *Oriëntalistische* of dualistische passage niet gewoon een juiste afspiegeling van de werkelijkheid is. Als er wordt aangegeven dat “*een aanbeveling van Bush [aan Turkije] in de Arabische wereld gelijk staat aan een motie van wantrouwen*” (Bouwman, 2004), in hoeverre is dit dan een vertekening van de waarheid? Hetzelfde kan worden afgevraagd over zinnen als “*Het is onderdeel van de politieke cultuur [in het Midden-Oosten] om politici van buurlanden uit te maken voor rotte vis of erger*” (Outshoorn, 2004) of “*De negatieve afspiegeling van Israël in de [televisie]serie is kenmerkend voor het buitenlandbeleid*” (Vermeulen, 9 februari 2010). Deze citaten kunnen een *Oriëntalistische* (emotioneel, gewelddadig) of *Oost versus West*-gedachtegang aanduiden, maar ook een empirische gewaarwording betekenen: de Turks-Israëlische relaties kenmerken zich immers inderdaad steeds meer door conflicten en heftige bewoordingen.

Uiteindelijk moet hierdoor toch een ander beeld worden geschetst over de mate van dualisme en *Oriëntalisme* in berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid. Hoewel deze discoursen in bijna de helft van de artikelen zijn terug te vinden – en dan vooral in artikelen met een “Westerse” nadruk – zijn de voorbeelden van deze discoursen niet altijd even uni-interpretabel. Hoewel er dus in redelijk wat artikelen een *Oriëntalistische* of *Oost versus West*-gedachtegang kán worden ontwaard, lijkt de mate waarin de verschillende discoursen voorkomen in berichtgeving over de nieuwe Turkse buitenlandpolitiek vrij laag. Deze conclusie is in strijd met de uitkomsten van eerder onderzoek die in Hoofdstuk 2 zijn besproken; in het volgende hoofdstuk zal daarom worden ingegaan op de achtergronden en oorzaken van de gevonden berichtgeving.

Achtergronden en Oorzaken

“*Journalistiek is een vak.*” (Froukje Santing, 21 juni 2010)

In de vorige hoofdstukken zijn een aantal opvallende zaken aan het licht gekomen. De mate van *Oriëntalisme* en *othering* in de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid is veel minder omvangrijk dan verwacht, vooral “Westerse” berichtgeving is positief over deze nieuwe internationale politiek, en men is in veel gevallen positief wanneer dit nieuwe beleid een afwending van “het Westen” zou betekenen. Hoe kunnen deze zaken worden verklaard? Over deze vraag gaat het in dit hoofdstuk. Er is eerder in dit onderzoek op sommige punten al kort ingegaan op de oorzaken voor bepaald type berichtgeving, en over deze oorzaken zal hier verder worden uitgeweid. Er zal vooral worden gekeken naar de achtergronden van de tot stand gekomen berichtgeving in het algemeen, maar ook worden ingegaan op de mogelijke oorzaken van de verschillen in tijd en tussen kranten.

Eurocentrisme?

Het is uiteraard vrij lastig om uit de verschillende bevindingen in dit onderzoek een integraal beeld te scheppen van de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid, laat staan om daarover eenduidige verklaringen voor aan te wijzen. Er zijn echter in de berichtgeving toch een aantal meer algemene patronen waarneembaar die tegen bepaalde achtergronden tot uiting komen. Allereerst is het opmerkelijk dat maar zeer weinig artikelen puur en alleen gaan over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid – en dat tegelijkertijd slechts de helft van de gebeurtenissen die aanleiding vormen voor berichtgeving ook in de context van dit nieuwe beleid worden geplaatst. Dit betekent dat de nieuwe Turkse politiek niet echt een centrale rol inneemt in de Nederlandse kwaliteitskranten, wat uiteraard een logisch gevolg is van de afkomst van deze media; er is nu eenmaal meer aandacht (vereist) voor cultureel meer nabijgelegen gebieden. Deze conclusie wordt ook onderschreven door het feit dat de meeste artikelen een “Westerse” aanleiding hebben, en dat vooral in artikelen met “Westerse” onderwerpen (EU, Verenigde Staten) er weinig over de context wordt gesproken.

De manier waarop er over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid wordt gedacht in de berichtgeving kenmerkt zich verder door de notie over Turkije als “model voor de islamitische wereld”. Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid wordt voor het grootste deel gezien als een poging om een regionale speler te worden en op die manier een stabielere regio te bewerkstelligen, en ook haar economische- en energiebelangen worden hierbij vaak besproken. Verder wordt Turkije’s islamitische karakter vaak juist als aantrekkelijk voor “het Westen” uitgelegd. Deze “modelcombinatie” kan uiteraard worden beoordeeld als een Eurocentrische gedachtegang: Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid wordt vooral beschouwd als manier voor “het Westen” om haar invloedssfeer te vergroten. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat een eventuele Turkse afwending van “het Westen” niet altijd als een negatieve ontwikkeling wordt beschouwd, en dat vooral in artikelen met een “Westerse” invalshoek men optimistisch en positief is over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid.

Bovendien gaat dit hardnekkig terugkerende “model-idee” geregeld gepaard met Huntington’s *Clash of Civilizations*-theorie en *Oriëntalisme*. In dit idee wordt namelijk een duidelijk onderscheid gemaakt tussen “Oost” en “West”, en ligt daarenboven de focus op Turkije’s afhankelijkheid of minderwaardigheid ten opzichte van “het Westen”. Doordat de “modeltheorie” vooral voorkomt in “Westerse” artikelen of artikelen met een “Westerse” aanleiding, kent deze berichtgeving logischerwijs meer *Oost versus West*-terminologie en *Oriëntalisme* dan “Turkse” artikelen. Zo lijkt de onderzochte berichtgeving niet alleen vooral een “Westers” perspectief te propageren, vaak gaat dit samen met een zekere hiërarchische

notie over “West” en “Oost”. Ook deze bevindingen liggen in lijn met de Eurocentrische tendensen in “Westerse” media zoals die in de eerste twee hoofdstukken beschreven zijn.

Tegelijk echter zijn de geanalyseerde artikelen ongeveer even vaak afkomstig uit “het Westen” als “het Oosten”, gebruiken ze ongeveer evenveel “Westerse” als “niet-Westerse” bronnen, en belichten ze zowel het “Westerse” als het Turkse perspectief. Bovendien wordt de Turkse rol als regionale speler en bemiddelaar in de islamitische wereld juist voor een groot deel benadrukt in artikelen die een Turks perspectief of bronmateriaal hebben. De “modelgedachte” komt in Nederlandse kwaliteitskranten weliswaar vaak voor, maar dus niet enkel in artikelen met een “Westers” perspectief. Verder wordt ook door relatief veel “niet-Westerlingen” Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid als een afwijking van “het Westen” beschouwd, en zijn veel “Turkse” artikelen pessimistisch over de slagingskansen van dit beleid. Het is dus niet zo dat het betrekkelijk grote aandeel “afwendingsargumenten” en de diepliggende scepsis over de nieuwe politiek enkel vanuit een Eurocentrische *world of interpretation* van de auteurs afkomstig is.

Verder is in slechts de helft van de artikelen een voorbeeld van *Oriëntalistische*- of *Oost versus West*-discoursen terug te vinden, wat het idee van een veelomvattend Eurocentrisme in de berichtgeving ontkracht. Daarbij komt nog dat deze voorbeelden in de onderzochte media vrijwel allemaal een ambigu karakter hebben. Zo komen de meeste van de discoursen in artikelen voor die positief zijn over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid, wat impliceert dat deze discoursen vooral onbewust worden gebezigd. Het gaat dan ook vaak slechts om een interpretatief voorbeeld van *Oriëntalisme* dan wel *Oost versus West*-retoriek. Ook kunnen veel van de veronderstelde Eurocentrische terminologieën worden verklaard door de intrinsieke universele beperkingen van taal, en is het bovendien in sommige gevallen de vraag in hoeverre een *Oriëntalistische*-, *othering*-, of *Clash of Civilizations*-frase een verkeerde afspiegeling van de realiteit is. Zoals in Hoofdstuk 2 al is uitgelegd kan bijvoorbeeld het islamitische karakter van Turkije weliswaar disproportioneel worden benadrukt, maar als dit karakter een nieuwswaardig onderdeel vormt van de ontwikkeling waarover wordt bericht is deze nadruk wellicht niet onterecht.

De Nederlandse nieuwsproductie

Het moet derhalve worden vastgesteld dat de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid toch minder subjectief en Eurocentrisch is dan verwacht. Waardoor wijken de bevindingen uit dit onderzoek zo af van de conclusies uit eerder onderzoek naar berichtgeving over Turkije? Allereerst kan dit worden verklaard doordat er in Nederland in vergelijking met andere landen een relatief grote aandacht is voor buitenlands nieuws, zowel binnen de media zelf als in de samenleving. Dit betekent dat journalisten van redacties vaak meer ruimte krijgen om uitgebreider – en dus minder subjectief – over een bepaald fenomeen in het buitenland te berichten. Bovendien betekent dit dat een journalist of correspondent – en ook hun publiek – zich meer dan elders in een *world of interpretation* begeeft die door een grotere kennis over het buitenland minder beeldvertekenend is (Outshoorn, 2010; Santing, 2010).

Ook is het belangrijk om op te merken dat veel van de geanalyseerde kranten in het eerdere onderzoek naar berichtgeving over Turkije afkomstig waren uit landen die – politiek gezien – afkeurend stonden tegenover een Turks EU-lidmaatschap. Hoewel deze kranten natuurlijk niet letterlijk het standpunt van een overheid verkondigen, betekent dit wel dat hun *world of interpretation* hierdoor beïnvloed wordt. Bovendien is de (wellicht Eurocentrische) retoriek van een overheid op zich zelf al nieuwswaardig, en is het goed mogelijk dat deze retoriek slechts in de media wordt overgenomen om een artikel begrijpbaar te houden. Aangezien in Nederland de overheid zich meer vóór Turkse toetreding uitsprak, is misschien ook de

Nederlandse berichtgeving over dat land (en haar buitenlandbeleid) objectiever en minder Eurocentrisch (Santing, 2010).

Verder kan worden vastgesteld dat veel praktische obstakels van de journalistiek minder opgang vinden voor Nederlandse berichtgeving over Turkije. Zo is de “macht” van de eindredactie minder groot dan in Hoofdstuk 1 werd verondersteld. Er heerst binnen de verschillende mediabedrijven nauwelijks een hiërarchische structuur (minder dan bijvoorbeeld in Duitsland of Frankrijk, en het komt niet heel vaak voor dat berichtgeving van een correspondent door een redactie inhoudelijk wordt aangepast. Ook is het een misvatting dat op krantenredacties artikelen drastisch worden ingekort en dus minder genuanceerd worden; een correspondent weet hoeveel woorden er voor een bepaald bericht beschikbaar zijn (Outshoorn, 2010). Hierdoor komt de stem en de echte boodschap van de correspondent – die waarschijnlijk een genuanceerder beeld over Turkije kan schetsen – veel meer tot uiting in een uiteindelijk krantenartikel. Bovendien hebben de krantenredacties dagelijks contact met hun correspondenten, waardoor deze redacties een actieve en goed ingelichte nieuwsselectie over ontwikkelingen in Turkije kunnen toepassen (Santing, 2010). Hoewel in veel gevallen geldt dat redacties via “Westerse” persbureaus nieuwsberichten doorkrijgen en die naar hun correspondenten ter plekke doorsturen, kunnen redacties op deze manier voorkomen dat zij te eenzijdige berichtgeving produceert (Outshoorn, 2010).

Uiteraard hebben ook journalisten in Nederland – en zeker ook de Nederlandse buitenlandcorrespondenten – te maken met de universele problemen die komen kijken bij het in kaart brengen van nieuws. Ook zij hebben te maken met tijdsdruk in het nieuwsproductieproces, zeker nu zij vaak door nieuwe technologische inter-communicatieve ontwikkelingen worden voorbijgestreefd qua snelheid van nieuwsvergaring en –verspreiding. Ook zij zijn genoodzaakt om andere (lokale) media te gebruiken als barometer om processen in een land te kunnen doorgronden, waardoor zij wellicht het reproductieproces van één vastgelegde nieuwsstroom stimuleren. Ook zij staan in nauw contact met medecorrespondenten en andere personen, waardoor zij misschien het nieuws van een ander brengen (Santing, 2010), en ook zij leven in hun eigen *world of interpretation* die hun berichtgeving ongewild beïnvloed (Outshoorn, 2010).

Echter, het beeld dat vanuit de eerste hoofdstukken naar voren is gekomen – waarin werd gesuggereerd dat veel journalisten zich maar nauwelijks bewust zijn van deze problemen of zich er niets van aantrekken – is onterecht. Binnen deze suggesties is de professionaliteit van de journalist onderschat; men is zich terdege bewust van de obstakels voor een waarheidsgetrouw journalistiek verhaal, en is door dit bewustzijn in staat om deze obstakels zo min mogelijk een rol te laten spelen (Santing, 2010). De intentie is – zeker voor Nederlandse media – om een zo “waar” mogelijke beschrijving van “de werkelijkheid” te geven, door bijvoorbeeld nieuwe vragen te stellen of alternatief bronmateriaal te zoeken (Outshoorn, 2010). Hoewel ze deze problemen niet op kunnen heffen, en bovendien natuurlijk niet iedere journalist het gehele journalistieke spectrum even goed beheerst, kan hierdoor de mate van subjectiviteit en Eurocentrisme worden tegengegaan (Santing, 2010).

Verschillen in de tijd

Er is in de berichtgeving ook een zekere ontwikkeling in de tijd waarneembaar, die eveneens door verscheidene verklaringen kan worden uitgelegd. Eén van de eerste dingen die in dit onderzoek opvallen is de nogal scheve verhouding van aantallen artikelen over de jaren. Waarom zijn er in 2009 en 2010 samen net zo veel artikelen geschreven als in de 6 jaar daarvoor? De meest logische verklaring moet uiteraard worden gezocht in hetgeen waarover de berichtgeving schrijft: Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid profileert zich vanaf dat moment – onder meer door de Davutoğlu’s aanstelling tot minister – pas écht als een fenomeen waar mee rekening gehouden moet worden. Daarnaast was men in Turkije – en vooral in Europa –

tot voor kort nog vooral gericht op een Turks lidmaatschap van de Europese Unie. Hoewel ook in de voorafgaande jaren Turkije zich meer als een regionale speler wilde manifesteren, wordt (kan) dit in Europa pas de laatste jaren in aanzienlijke mate als nieuwswaardig beschouwd.

Verdere verklaringen liggen dan ook in enkele selectiecriteria van nieuws, zoals de korte tijdsspanne waarin een gebeurtenis zich moet ontplooiën om in het nieuws terecht komen en tegelijk de continuïteit die in een ontwikkeling dient te bestaan om interessant te zijn voor mediaberichtgeving. Ook is in de scheve tijdsverdeling van berichtgeving terug te zien dat wanneer een bepaald fenomeen gedefinieerd is als “nieuws”, dit fenomeen ook voor langere tijd als “nieuws” zal worden gezien. De grote rol die Davutoğlu – en ook Turks Premier Erdoğan – spelen in de meer omvangrijke aandacht voor de nieuwe Turkse buitenlandpolitiek is een voorbeeld van de veelvoorkomende focus van berichtgeving op individuen. Ook moet wellicht worden gekeken naar de “voorkeur” van de media voor “slecht nieuws”; men lijkt vooral na 2009 sceptischer over dit beleid te oordelen, waardoor het misschien ook meer de moeite waard wordt om hierover nieuws te produceren. Deze laatste suggestie is wel een cirkelredenering; andersom zou deze gedachtegang ook op kunnen gaan.

Een andere constatering die kan worden gemaakt is dat de mate van *Oriëntalisme* en *othering* in de berichtgeving vanaf 2009 afneemt. Hoewel men dus na dat moment negatiever bericht over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid, en bijvoorbeeld de islam vaker wordt genoemd als potentiële factor in deze politiek, gaat dit niet gepaard met een toenemende *Oriëntalistische*– of *Oost versus West*-terminologie. Oorzaken die hiervoor kunnen worden aangewezen zijn natuurlijk voor een deel in de bovenstaande alinea’s al besproken, zoals de relatief grote Nederlandse nieuwsgierigheid naar het buitenland. Hiermee kan bijvoorbeeld worden vastgesteld dat men een groter en diepgaander inzicht kreeg in de verscheidenheid aan factoren die een rol spelen in het nieuwe Turkse buitenlandbeleid, en men haar vooroordelen over de cultureel-religieuze aspecten van dit beleid ging bijstellen (Santing, 2010). Bovendien bestond er tot voor kort (in Europa) ook meer een *othering*– en *Clash of Civilizations*-discours vanwege een (eventuele) aanstaande Turkse toetreding tot de Europese Unie. Veel van de geanalyseerde artikelen over de Turks-Europese relaties – waarin zeer veel *Oriëntalisme* en *Oost versus West*-retoriek te vinden was – komen uit de periode vóór 2009; een afname van de berichtgeving over de Turkse EU-toetreding leidt daardoor tot een afname van de discourses. Daarnaast is de *world of interpretation* van een journalist door de “versoepeling” van het publieke debat over Turkije en de EU ietwat veranderd in de loop der jaren.

Verschillen tussen kranten

Ten slotte zijn er ook een aantal achtergronden en oorzaken te benoemen voor de verschillen in berichtgeving tussen de onderzochte kwaliteitskranten. Er is eerder in deze scriptie al kort ingegaan op de verschillende eigenschappen per krant: *NRC Handelsblad* heeft een internationaal-economisch imago, *De Volkskrant* wordt gezien als meer vooruitstrevend en gericht op een jongere doelgroep, en *Trouw* heeft volgens het lezerspubliek meer een levensbeschouwelijk karakter. Verder hebben *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant* een meer wetenschappelijke toon, en produceren *De Volkskrant* en *Trouw* meer persoonlijke en individualistische berichtgeving (levensstijl, solidariteit met zwakkeren in de samenleving). Deze verscheidenheid aan “culturen” per krant zou logischerwijs ook tot verschillen in berichtgeving over Turkije’s buitenlandbeleid moeten leiden, maar een daadwerkelijk verband is niet heel duidelijk te vinden. *NRC Handelsblad* heeft bijvoorbeeld weliswaar inderdaad meer aandacht voor Turkije’s nieuwe internationale profilering (internationaal-wetenschappelijk), maar bericht tegelijkertijd betrekkelijk weinig over de economische aspecten van deze profilering. *Trouw* noemt het vaakst Turkije’s islamitische achtergronden binnen het nieuwe buitenlands beleid (levensbeschouwelijk), maar bezigt tegelijk de minste *othering* en *Clash of Civilizations*-terminologie.

Er kan dus tussen de verschillende kranten absoluut onderscheid worden gemaakt in berichtgeving, maar dit onderscheid is per krant niet eenduidig te verklaren. Bovendien zijn de verschillen niet dermate evident dat er per krant een absoluut patroon qua berichtgeving te ontdekken is. Turkije-correspondenten die voor verschillende kranten berichtgeving maken hoeven deze berichtgeving ook zelden per krant aan te passen. Daarom moeten de achtergronden van de verschillen tussen kranten ook zeker bij de auteurs van de berichtgeving worden gezocht. Doordat Turkije zich toch meer in de “marge” van het nieuws staat, is er over dit land een minder geïnstitutionaliseerde nieuwsstroom (Santing, 2010). Ook bestaan er op Nederlandse redacties nauwelijks taboes over onderwerpen of meningen in geschreven berichtgeving (Outshoorn, 2010). Hierdoor is er voor journalisten meer ruimte om een eigen invulling te geven aan een nieuwsbericht. Dit betekent niet dat deze journalist hiermee ook meer waardevrije of meer waarheidsgetrouwe berichtgeving produceert, maar wel dat artikelen over Turkije per auteur kunnen verschillen.

De Volkskrant is uiteindelijk relatief de meest Eurocentrische van de drie onderzochte kranten. Zij bericht het vaakst over Turkse relaties met “het Westen”, ziet het Turkse buitenlandbeleid tegelijk het meest als een afwijking van “het Westen”, is negatiever over de buitenlandpolitiek dan andere kranten, en toont de meeste *Oriëntalistische* of *Oost versus West*-retoriek. Bovendien bericht zij (per artikel) het minst uitgebreid over het nieuwe buitenlandbeleid van Turkije. Dit, terwijl deze krant bekend staat als een “wetenschappelijk” en diepgaand medium. De oorzaken voor deze conclusies moeten vooral worden gezocht in het feit dat *De Volkskrant* tot niet zo lang geleden geen vaste correspondent in Turkije had; deze was simpelweg financieel niet haalbaar (Outshoorn, 2010). *De Volkskrant* is ook de enige van de drie kranten waarvan expliciet duidelijk is dat ze haar artikelen over Turkije baseert op andere (“Westerse”) media (zie Bijlage III, 29 oktober 2009). Hierdoor bleef Turkije voor de redactie van deze krant toch meer een (cultureel) vergelegen gebied. Het is daarom te verwachten dat – nu *De Volkskrant* in Arjen van der Ziel wél een vaste correspondent in dienst heeft – de berichtgeving van deze krant ten goede zal veranderen.

De achtergronden en oorzaken voor de gevonden berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid moeten uiteindelijk vooral worden gezocht in datgene waarover wordt bericht. Deze conclusie is uiteraard nogal logisch – een artikel over bijvoorbeeld Erdoğan’s tirade tegen Israëlisch president Peres moet nu eenmaal ingaan op Turkije’s islamitische en Israël’s joodse achtergrond – maar in dit onderzoek was verwacht dat er een minder direct verband zou bestaan tussen de gebeurtenissen waarover wordt geschreven, en de teneur en de Eurocentrische discoursen zoals die in eerste hoofdstukken van deze scriptie zijn uitgelegd. In de hierna volgende conclusie zullen de hypothesen van dit onderzoek tegen het licht worden gehouden, en zal daarmee een antwoord worden gegeven op de hoofd- en deelvragen van deze thesis.

Conclusie

“Turkey has not been lost to the west. (...) Economically vibrant and politically self-confident, it has outgrown the role allotted to it by the west. (...) The Turkey of their imagination was one forever in their debt and forever grateful for any seat at the western table. The irony, of course, is that the new, assertive, Turkey has more to offer the west than its pliant predecessor. With a mind of its own, it has greater strategic credibility in the Middle East and the Muslim world. This is the Turkey the west really must not lose.” (Stephens, 2010)

Het hypothetische citaat bovenaan de inleiding van deze scriptie gaf een nogal onheilspellend beeld over de gevolgen van een “Westerse” verwaarlozing van Turkije. Door een dergelijke verwaarlozing zou Turkije zich definitief van “het Westen” keren, en zou zij als geostrategische bondgenoot “kwijtgeraakt” zijn. Mocht Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid op een verkeerde of Eurocentrische manier in “het Westen” worden opgevat, dan zou dat verstrekkende gevolgen hebben voor de verhoudingen tussen Turkije en Europa en de Verenigde Staten. In dit onderzoek is daarom geprobeerd een inzicht te geven over de berichtgeving van Nederlandse kwaliteitskranten over Turkije’s nieuwe buitenlandse politiek. Aspecten die onder meer verwacht werden aan bod te komen behelsten een hardnekkige *Oost versus West*-retoriek, *Oriëntalistische* discoursen, en een nadruk op Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid als afwending van “het Westen”. Aan de hand van deze verwachten – en enkele bevindingen uit de eerste drie hoofdstukken – zijn voor dit onderzoek enkele deelvragen en –hypothesen geformuleerd. In dit concluderende hoofdstuk zal een antwoord worden gegeven op deze deelvragen, om vervolgens ook de hoofdvraag te behandelen.

De eerste deelvraag vormde een aanzet tot onderzoek naar de algemene teneur in de berichtgeving over het nieuwe Turkse buitenlandbeleid. Was men negatief of positief over dit beleid? En voorzag men kansen of juist obstakels? De verwachtingen hierover – die stelden dat de berichtgeving overwegend negatief zou zijn – zijn voor gedeeltelijk uitgekomen. Waar de geanalyseerde artikelen over het algemeen vrij positief zijn over de inhoud van het Turkse buitenlandbeleid, blijkt men sceptisch over de slagingskans. Dit betekent dat men het initiatief van Turkije om zich meer te roeren als belangrijke macht in de regio prijzenswaardig vindt, maar dat men te veel obstakels constateert die dit initiatief uiteindelijk zullen doen falen. Deze gedachtegang is niet onlogisch: een verbeterde relatie met Iran betekent hoogstwaarschijnlijk een meer gespannen relatie met Israël en de Verenigde Staten – twee landen die voor Turkije eveneens van belang zijn in de ambitie een regionale speler te worden. Opvallend is dat de meest positieve en optimistische teneur voorkomt in artikelen met een “Westers” karakter en perspectief, en dat ook wanneer Turkije’s buitenlandbeleid als een reactie op “het Westen” wordt beschouwd er positief over de inhoud van dit beleid wordt gesproken.

Hiermee kan worden ingehaakt op de volgende deelhypothese, waarin is gesuggereerd dat bepaalde aspecten van het nieuwe Turkse buitenlandbeleid zouden worden uitvergroet ten koste van andere. Deze suggestie is natuurlijk eigenlijk nogal voor de hand liggend; een nieuwsbericht kan nu eenmaal niet aan ieder aspect van een bepaald fenomeen evenveel aandacht besteden. Binnen de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandse beleid wordt vooral aandacht gevestigd op de Turkse *soft power* en daarmee verbonden stabiliserend potentieel in de regio. Daarnaast worden onderdelen als de islam en het vergroten van de Turkse aantrekkelijkheid voor “het Westen” geregeld genoemd als motieven voor de Turkse *shift*. Deze collectie van opgeworpen argumenten kan worden samengevat in een “Westerse” visie van Turkije als “model” voor de islamitische wereld. Deze visie verklaart ook waarom de

onderzochte media overwegend positief berichten over het nieuwe buitenlandbeleid: men ziet hiermee kansen voor “het Westen” om zich eveneens te profileren in het Midden-Oosten en Centraal-Azië. Hoewel er in een betrekkelijk groot aandeel van de artikelen Turkije’s zogenaamde afwending van “het Westen” wordt genoemd, is deze gedachtegang dus zeker niet overheersend in de berichtgeving.

Wel heeft de “Westerse” “modelvisie” een zekere Eurocentrische hiërarchische ondertoon: Turkije wordt (opnieuw) voorgesteld als een “Westers” werktuig voor “Westerse” doeleinden. Het is hierdoor ook niet verwonderlijk dat de mate van *Oriëntalistische*-retoriek, die als zeer hoog was gehypothetiseerd, veel voorkomt in artikelen met “modelargumenten”. De verwachte grote hoeveelheid *Oriëntalistische* berichtgeving over Turkije bleek echter alleszins mee te vallen. Ten eerste werd bijvoorbeeld ook in artikelen met een “niet-Westers” perspectief de “modelcombinatie” van argumenten geregeld gebezigd. Daarnaast is in slechts de helft van de artikelen een *Oriëntalistisch* discours te ontdekken, en bovendien vaak slechts op impliciete wijze. Doordat in Nederland de interesse voor het buitenland (en dus Turkije) relatief groot is, en het bewustzijn van (Nederlandse) journalisten over de problemen van nieuwsproductie eveneens, is de *Oriëntalistische* tendens in Nederlandse kwaliteitskranten dan ook laag in vergelijking met andere landen.

Hetzelfde kan worden gezegd over de mate van *othering*- en *Clash of Civilizations*-terminologie in de geanalyseerde kranten. In de desbetreffende deelhypothese werd gesteld dat Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid zeer vaak zou worden uitgelegd aan de hand van deze terminologie, en dat Huntington’s *Clash of Civilizations*-theorie vaak zelfs letterlijk genoemd werd. Beide beweringen blijken echter niet of nauwelijks te kloppen. Inderdaad wordt de *Clash of Civilizations*-gedachte in de berichtgeving hier en daar letterlijk besproken, maar niet altijd als argument tegen Turkije’s nieuwe buitenlandpolitiek. Vaker echter is ook hierbij een impliciete gedachtegang waarneembaar, waardoor de mate van *othering* en *Oost versus West*-retoriek veel interpretatievriendelijker wordt. Hoewel dus de hoeveelheid “afwendingsargumenten” in de berichtgeving over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid niet onaanzienlijk is, gaat dit niet direct gepaard met een grote rol voor de *Clash of Civilizations*-theorie.

Bovendien is gebleken dat de hoeveelheid van de hierboven genoemde discoursen in de berichtgeving over de nieuwe Turkse internationale positionering steeds kleiner wordt. Naar mate het aantal artikelen over deze nieuwe positionering toeneemt – wat vanaf Ahmet Davutoğlu’s aanstelling als Minister van Buitenlandse Zaken op explosieve wijze gebeurt – wordt de berichtgeving in deze artikelen steeds minder *Oriëntalistisch* en dualistisch. Doordat de kranten het nieuwe Turkse buitenlandbeleid na dat moment nieuwswaardig lijken te vinden, en meer context (kunnen) verschaffen bij de verslaggeving van gerelateerde gebeurtenissen en ontwikkelingen, wordt het beleid van meerdere kanten belicht. Wel wordt de tenor over de slagingskans van de nieuwe Turkse politiek telkens wat pessimistischer, met tegelijkertijd een groeiend aandeel aan “modelargumenten”; men lijkt sceptischer te worden over het potentieel van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid voor “het Westen”. Dit ligt redelijk in lijn met wat in de deelhypothesen werd verwacht, hoewel er over de inhoud van Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid geen groeiend ongenoegen valt te bespeuren.

De verschillen tussen kranten zijn niet dusdanig evident dat er een absoluut onderscheid kan worden gemaakt tussen elk van de drie kranten. Toch kan de deelhypothese, waarin werd aangegeven dat er tussen de drie kranten weinig verschillen zouden bestaan, niet geheel worden aangenomen. *De Volkskrant* kent bijvoorbeeld een veel grotere Eurocentrische tendens in haar berichtgeving dan de andere kranten; niet toevallig is zij ook de krant die over bijna de gehele onderzochte periode geen correspondent in Turkije had. Tegelijk echter is deze krant het vaakst neutraal over Turkije’s nieuwe buitenlandbeleid: *Trouw* en *NRC Handelsblad* laten meer extremen zien hun houding ten opzichte van dit nieuwe beleid. Verder is de hoeveelheid artikelen die *NRC Handelsblad* wijdt aan de nieuwe Turkse internationale politiek

net zo groot als de twee andere kranten samen. Dit geeft aan dat *NRC Handelsblad* op de meest diepgaande manier aandacht besteed aan deze nieuwe politiek; men heeft dan ook de minst *Oriëntalistische* teneur van alle drie de onderzochte media.

De berichtgeving van Turkije's nieuwe buitenlandbeleid in Nederlandse kwaliteitskranten kenmerkt zich derhalve allereerst door een sceptische teneur over de slagingskans van dit beleid. Dit geldt ook voor de veel voorkomende zienswijze die Turkije als "model" voor de islamitische wereld beschouwt. Uiteindelijk moet het antwoord op de hoofdvraag echter vooral worden gezocht in de betrekkelijk lage mate van Eurocentrisme en *Oost versus West*-retoriek in de geanalyseerde berichtgeving. Het lijkt dat een dergelijke retoriek minder hardnekkig van zich doet spreken wanneer het land waarover deze discoursen verhandelen zich op een uitgebreidere manier kan begeven in de *mindset* van de boodschapper. Doordat Turkije's nieuwe buitenland meer en meer onder de aandacht komt van de Nederlandse media, kan over dit nieuwe beleid een genuanceerder beeld worden gegeven.

Hoewel er dus in deze scriptie geen onderzoek is gedaan naar de gevolgen van deze berichtgeving voor de beeldvorming in de ("Westerse") samenleving, kan worden vastgesteld dat de these aan het begin van deze scriptie een te onheilspellend beeld schetst: "het Westen" is Turkije nog niet kwijt. Het citaat bovenaan deze conclusie lijkt een betere afspiegeling van de situatie. De "Westerse" gedachte over Turkije als een pertinente volgeling van Europese en Amerikaanse belangen is nog niet verdwenen; wanneer deze gedachte echter kan worden afgeschud, en Turkije zich inderdaad als een onafhankelijke regionale speler kan gaan manifesteren in haar omliggende regio's, dan juist kan "het Westen" profiteren van een goede samenwerking met Turkije. Dát Turkije mag "het Westen" werkelijk niet verliezen.

Reflectie

Nu het onderzoek is afgerond zijn er waarschijnlijk opmerkingen te maken over de gebruikte methodes en de manier waarop de data uit de artikelen zijn verwerkt. In deze reflectie zal ik daarom terugkijken op dit onderzoek, en zal ik de ondervonden obstakels en problemen toelichten. Allereerst was het zeer lastig om een goede analyse te geven van Turkije's buitenlandbeleid. Tijdens het selecteren van relevante wetenschappelijke artikelen over dit buitenlandbeleid werd al duidelijk dat je telkens door de realiteit wordt ingehaald, wat de selectie van krantenartikelen enigszins bemoeilijkte. Ik merkte dat het aantal artikelen over Turks buitenlandbeleid in veel gevallen over de Turkse EU-toetreding gingen en minder over ontwikkelingen op andere terreinen, en ik moest dus mijn zoekcriteria wat verbreden, maar hoe te bepalen welke artikelen als relevant moesten worden beschouwd? En wat moest de "einddatum" zijn van de geselecteerde artikelen? Uiteindelijk is gekozen voor een wellicht wat arbitraire einddatum, vooral omdat op die datum zich nieuwe ontwikkelingen voordeden in Turkije's buitenlandbeleid.

Ook is er een mogelijk probleem met de nogal scheve verdeling van het aantal geanalyseerde artikelen. Ik merkte dat veel veranderingen in berichtgeving leken plaats te vinden na 2009, maar dit veranderende beeld kan wellicht ook gewoon veroorzaakt zijn door een veel grotere hoeveelheid artikelen. Uiteraard heb ik hier in de analyse van de berichtgeving wel rekening mee gehouden, maar toch kan hierdoor enigszins een vertekend beeld zijn ontstaan over ontwikkelingen in berichtgeving na 2009. Daarnaast is er natuurlijk geen aselechte steekproef gehouden onder artikelen over Turkije: de relatief kleine hoeveelheid artikelen die Turkije's nieuwe buitenlandbeleid belichtten, en de sterke toename aan relevante artikelen na 2009, noopten mij er in het selectieproces toe om de artikelen eerst te scannen. Hoewel de artikelen hierdoor misschien met een zekere vooringenomenheid werden verzameld, denk ik echter niet dat een geheel verkeerd beeld is geschetst van de berichtgeving in de onderzochte media.

Een zekere bevooroordeelde focus kan ook een rol hebben gespeeld in de analyse van verschillen in de tijd en tussen kranten. In zekere zin ben ik expliciet op zoek gegaan naar verschillen, en hoewel deze verschillen op sommige punten ook evident bleken (relatief Eurocentrisme van *De Volkskrant*, grotere aandacht na 2009) is op andere punten dit onderscheid wellicht enkel vastgesteld uit vooringenomenheid.

Verder maakte de snelle opeenvolgende ontwikkelingen in het Turkse buitenlandbeleid het lastig om te bepalen hoe dit buitenlandbeleid moest worden gedefinieerd. Als bijvoorbeeld een artikel het nieuwe buitenlandbeleid volledig in een islamitische context plaatste, noemde ik dit in veel gevallen een "othering-discours" en een "Clash of Civilizations-retoriek", terwijl misschien in de toekomst blijkt dat Turkije's nieuwe buitenlandbeleid inderdaad vooral een "aansluiting bij haar moslimbroeders" is geweest. Sowieso was het distilleren van Oost vs. West-definiëringen uit de artikelen nogal lastig. Het kan bijvoorbeeld niet ontkend worden dat Turkije een overwegend islamitische bevolking heeft, of dat Israël en het Midden-Oosten gespannen relaties hebben; is het dan niet gewoon de waarheid als een artikel stelt dat "*Turkije 'vijandige' stappen zet jegens Israël door innig samen te werken met Egypte*" (zie Bijlage III, De Bruyne, 1 juni 2010)?

Hiermee is ten slotte ook de problematiek van dit soort kwalitatief-interpretatief onderzoek benoemd. In deze scriptie is juist expliciet melding gedaan van het feit dat objectiviteit eigenlijk een onhaalbaar streven is: is het dan niet vreemd om als onderzoeker wel te pretenderen om een waarde vrije analyse te kunnen maken over berichtgeving in kranten? Ik heb geprobeerd om op een zo weinig subjectief mogelijke manier om te gaan met het onderzoeksmateriaal, maar desondanks kan niet onomstotelijk worden vastgesteld dat de bevindingen in deze scriptie een "absolute waarheid" waarborgen; wel liggen de conclusies van dit onderzoek zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid.

Bronnenlijst

- Aksoy, S.Z. (2009); *The prospect of Turkey's EU membership as represented in the British newspapers The Times and The Guardian, 2002-2005*; Journal of European Studies; Vol. 39, Iss. 4; pp. 469-506.
- Altheide, D.L. (1996); *Qualitative media analysis*; Londen: Sage.
- Aras, B. & C. Bikakci (2006); *Europe, Turkey And The Middle-East: Is Harmonization Possible?*; East European Quarterly; Vol. 40, Iss. 3; pp. 367-382.
- Avraham, E. & A. First (2006); *Media, power and space: ways of constructing the periphery as the 'other'*; Social & Cultural Geography; Vol. 7, Iss. 1; pp. 71-86.
- Aybet, G. (2010); *Turkey's Energy Politics; Neither East Nor West*; TÜSIAD Private Review; Vol. 14, Iss. 14; pp. 30-35.
- Bastürk Akca, E. & S. Yilmaztürk (2006); *Turkish Image in the EU Media: Turkey's Representation in EU Media through the 3rd October Process*; Eskisehir: 4th Communication in the Millennium Symposium.
- Bhabha, H. (1983); *The Other Question*; Screen; Vol. 24, Iss. 2; pp. 18-36.
- Blackman, L. & V. Walkerdine (2001); *Mass Hysteria: critical psychology and media studies*; New York: Palgrave.
- Cagaptay, S. (2009a); *The AKP's Foreign Policy: The Misnomer of "Neo-Ottomanism"*; Washington: Washington Institute for Near East Policy.
- Cagaptay, S. (2009b); *Is Turkey Leaving the West?: An Islamist foreign policy Puts Ankara at Odds with Its Former Allies*; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 14 februari 2010.
<<http://www.foreignaffairs.com/articles/65634/soner-cagaptay/is-turkey-leaving-the-west>>
- Colak, Y. (2006); *Ottomanism vs. Kemalism: Collective Memory and Cultural Pluralism in 1990s Turkey*; Middle Eastern Studies; Vol. 42, Iss. 4; pp. 587-602.
- Deringil, S. (2007); *The Turks and "Europe": The Argument from History*; Middle Eastern Studies; Vol. 43, Iss. 5; pp. 709-723.
- Encyclopedia Britannica; *The Ottoman Empire*; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 6 mei 2010.
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/434996/Ottoman-Empire>>
- Erensü, S. & Y.A. Adanali (2004); *Turkey in the Eye of the Beholder: Tracking Perceptions on Turkey through Political Cartoons*; Kontur; Vol. 5, Iss. 10; pp. 58-72.
- Falah, G. (2005); *The Visual Representation of Muslim/Arab Women in Daily Newspapers in the United States*; In: G. Falah & C. Nagel, red.; *Geographies of Muslim Women: Gender, Religion and Space*; New York: Guilford; pp. 300-320.

Falah, G. & C. Nagel, red. (2005); *Geographies of Muslim Women: Gender, Religion and Space*; New York: Guilford.

Galtung, J. & M.H. Ruge (1965); *The Structure of Foreign News*; *Journal of Peace Research*; Vol. 2, Iss. 1; pp. 64-91.

Gans, H.J. (1980); *Deciding what's news: A study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*; New York: Vintage Books.

Gerbner, G. & G. Marvanyi (1977); *The Many Worlds of the World's Press*; *Journal of Communication*; Vol. 27, Iss. 1; pp. 52-66.

Gilmartin, M. (2004); *Geography and Representation: Introduction*; *Journal of Geography in Higher Education*; Vol. 28, Iss. 2; pp. 281-284.

Van Ginneken, J. (1998); *Understanding Global News: A Critical Introduction*; Londen: SAGE Publications.

Goffman, E. (1974); *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*; Cambridge, MA: Harvard University Press.

Gokmen, M. & T. Haas (2007); *Modern Mapping of Orientalism onto the Arab World: National Geographic Magazine, 1990-2006*; *The Arab World Geographer*; Vol. 10, Iss. 2; pp. 131-140.

Gordon, P.H. & Ö. Taspinar (2006); *Turkey on the Brink*; *The Washington Quarterly*; Vol. 29, Iss. 3; pp. 57-70.

Gordon, P.H. & Ö. Taspinar (2008); *Winning Turkey: How America, Europe and Turkey Can Revive a Fading partnership*; Washington: Brookings Institution Press.

Groote, P. & P. Druiven (2005); *De regio in culturele geografie*; In: B. de Pater, P. Groote & K. Terlouw, red.; *Denken over regio's: Geografische perspectieven*; Bussum: Coutinho; pp. 127-150.

Harvey, D. (2005); *The Sociological and Geographical Imaginations*; *International Journal of Politics, Culture, and Society*; Vol. 18, Iss. 3-4; pp. 211-255.

Hauer, J., B. de Pater, L. Paul & K. Terlouw, red. (1998); *Steden en streken: Geografische opstellen voor Gerard Hoekveld*; Assen: Van Gorcum.

Hesmondhalgh, D. & J. Toynbee, red. (2008); *The media and social theory*; New York: Routledge.

Van Hoye, E. (1997); *Nederlandstalige en Russische verslaggeving over de crisis in Tsjetsjenië: een vergelijkende analyse*; Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Huntington, S.P. (1996); *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*; New York: Simon & Schuster.

Icduygu, A. & Ö. Kaygusuz (2004); *The Politics of Citizenship by Drawing Borders: Foreign Policy and the Construction of National Citizenship Identity in Turkey*; Middle Eastern Studies; Vol. 40, No. 6; pp.26-50.

Inthorn, S. (2006); *What Does It Mean to Be an EU Citizen? How News Media Construct Civic and Cultural Concepts of Europe*; Westminster Papers in Communication and Culture; Vol. 3, Iss. 3; pp. 71-91.

Jacobs, F. (2008); *East and West: Never the Twain Shall Meet?*; Beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 16 maart 2010.
<<http://strangemaps.wordpress.com/2008/11/17/>>

Kinzer, S. (2001); *Crescent and star: Turkey between two worlds*; New York: Farrar, Straus and Giroux.

Koenig T., S. Mihelj, J. Downey & M.G. Bek (2006); *Media Framings of the Issue of Turkish Accession to the EU*; Innovation: The European Journal of Social Science Research; Vol. 19, Iss. 2; pp. 149-169.

Kösebalaban, H. (2007); *The Permanent "Other"? Turkey and the Question of European Identity*; Mediterranean Quarterly; Vol. 18, Iss. 4; pp. 87-111.

Kramer, H. (2009); *Turkey's accession process to the EU: the Agenda behind the Agenda*; Berlijn: Stiftung Wissenschaft und Politik.

Lewis, M.W. & K.E. Wigen (1997); *The Myth of Continents: A Critique of Metageography*; Berkeley: University of California Press.

Liu, J.H., D. Paez, P. Slawuta, R. Cabecinhas, E. Techio, D. Kokdemir, R. Sen, O. Vincze, H. Muluk, F. Wang & A. Zlobina (2009); *Representing World History in the 21st Century: The Impact of 9/11, the Iraq War, and the Nation-State on Dynamics of Collective Remembering*; Journal of Cross-Cultural Psychology; Vol. 40, Iss. 4; pp. 667-692.

Lockman, Z. (2004); *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism*; Cambridge: Cambridge University Press.

Luyendijk, J. (2006); *Het zijn net mensen*; Amsterdam: Podium.

Meeuwis, M. (1993); *Nationalist ideology in news reporting on the Yugoslav crisis: A pragmatic analysis*; Journal of Pragmatics; Vol. 20, Iss. 3; pp. 217-237.

Meijers, J. (2006); *Ontwikkeling in de journalistiek: Een exploratief onderzoek naar opvattingen over ontwikkelingssamenwerking op Nederlandse nieuwsredacties*; Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Murinson, A. (2006); *The Strategic Depth Doctrine of Turkish Foreign Policy*; Middle Eastern Studies; Vol. 42, Iss. 6; pp. 945-964.

Negrine, R., B. Kejanlioglu, R. Aissaoui & S. Papathanassopoulos (2008); *Turkey and the European Union: An Analysis of How the Press in Four Countries Covered Turkey's Bid for Accession in 2004*; European Journal of Communication; Vol. 23, Iss. 1; pp. 47-68.

O'Sullivan, T., J. Hartley, D. Saunders, M. Montgomery & J. Fiske (1994); *Key Concepts in Communication and Cultural Studies*; London: Routledge.

Onar, N. (2009); *Neo-Ottomanism, Historical Legacies and Turkish Foreign Policy*; EDAM Discussion Papers; Vol. 2, Iss. 3; pp. 1-15.

Önis, Z. & S. Yilmaz (2009); *Between Europeanization and Euro Asianism: Foreign Policy Activism in Turkey during the AKP Era*; Turkish Studies; Vol. 10, Iss. 1; pp. 7-24.

De Pater, B. (2005); *Verbeelde regio's*; In: B. de Pater, P. Groote & K. Terlouw, red.; *Denken over regio's: Geografische perspectieven*; Bussum: Coutinho; pp. 23-44.

De Pater, B., P. Groote & K. Terlouw, red. (2005); *Denken over regio's: Geografische perspectieven*; Bussum: Coutinho.

Pavlik, J.L. (2000); *New media, new rules*; The Unesco Courier; Vol. 53, Iss. 2; pp. 32-34.

Philips, L. (2009); *Van Rompuy: "Turkey will never be part of Europe"*; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 14 februari 2010.
<<http://euobserver.com/9/29016>>

Pratkanis, A. & E. Aronson (1992); *The Age of Propaganda: The Everyday Use and Abuse of Persuasion*; New York: Freeman.

Said, E.W. (1978); *Orientalism*; Londen: Routledge & Kegan Paul.

Said, E.W. (1994); *Culture and Imperialism*; Londen: Vintage.

Seker, N. (2009); *Turkey's Strategic Depth: A Shift in Turkish Foreign Policy*; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 18 februari 2010.
<http://en.qantara.de/webcom/show_article.php/_c-476/_nr-1201/i.html>

Shoemaker, P.J. & S.D. Reese (1996); *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*; White Plains: Longman.

Sreberny, A. (2008); *A contemporary Persian letter and its global purloining: The shifting spatialities of contemporary communication*; In: D. Hesmondhalgh & J. Toynbee, red.; *The media and social theory*; New York: Routledge; pp. 112-126.

Stedman, E.C., red. (1895); *A Victorian Anthology, 1837-1895*; Cambridge: Riverside Press.

Stephens, P. (2010); *West must offer Turkey a proper seat*; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 28 juli 2010.
<<http://www.ft.com/cms/s/0/90750c70-7a45-11df-aa69-00144feabdc0.html>>

Taspinar, Ö (2003); *An uneven Fit? The "Turkish Model" and the Arab World*; Washington: Brookings Institution Press.

Taylor, P.J. & C. Flint (2000); *Political Geography: world-economy, nation-state & locality*; Essex: Pearson.

Tegenlicht (2007); *Het Midden-Oosten Gedecodeerd: Joris Luyendijk analyseert de mechanismen van de berichtgeving over het Midden-Oosten*; VPRO; 9 april 2007; beschikbaar op het World Wide Web, geraadpleegd op 20 maart 2010.
<<http://www.uitzendinggemist.nl/index.php/aflevering?aflID=4369964&md5=3b4e162e924cc8328242b177dcd79f6a>>

TNS Nipo (2004); *De Volkskrant, NRC Handelsblad en Trouw: kwaliteitskranten met sterke eigen identiteiten*; Amsterdam: TNS Nipo.

Tulviste, P. & J.V. Wertsch (1990); *Russia's value crisis*; Chicago: Center for Psychosocial studies.

Turner, B.S. (1997); *Orientalism, postmodernism and globalism*; Londen: Routledge.

Van der Vaart, R. (1998); *Toeristische beelden van Parijs: de veranderende blik van reisgidsen*; In: J. Hauer, B. de Pater, L. Paul & K. Terlouw, red.; *Steden en streken: Geografische opstellen voor Gerard Hoekveld*; Assen: Van Gorcum; pp.193-210.

Verschuieren, J. (1985); *International news reporting: Metapragmatic metaphors and the U-2*; Amsterdam: John Benjamins.

Volkmer, I. (2007); *Governing the "Spatial Reach"? Spheres of Influence and Challenges to Global Media Policy*; International Journal of Communication; Vol. 1, Iss. 1; pp. 56-73.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2004); *De Europese Unie, Turkije en de islam*; Amsterdam: Amsterdam University Press.

Walker, J.W. (2007); *Reexamining the US-Turkish Alliance*; The Washington Quarterly; Vol. 31, Iss. 1; pp. 93-109.

Zürcher, E.J. & H. van der Linden (2004); *Zoeken naar de breuklijn: Een verkenning naar de rol van Turkse islam in de toetreding van Turkije tot de Europese Unie in het licht van de 'Botsing der Beschavingen'*; In: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid; *De Europese Unie, Turkije en de islam*; Amsterdam: Amsterdam University Press.

Bijlage I Zoektermen

Zoektermen

Zoekterm	Aantal	Geselecteerd
"Turk" & Davutoglu	19 (NRC 10, Trouw 5, Volkskrant 4)	5 (NRC 4, Trouw 3)
"Turk" & "Strateg"	1020 (NRC 428, Volkskrant 323, Trouw 215)	2 (NRC 2)
"Turk" & "Brug"	1063 (Volkskrant 442, NRC 427, Trouw 194)	3 (NRC 3)
"Turk" & Clash & Civilizations	40 (NRC 25, Volkskrant 8, Trouw 7)	3 (NRC 2, Volkskrant 1)
"Turk" & "Botsing" & "Beschaving" of Culturen	115 (NRC 54, Volkskrant 35, Trouw 26)	0
"Turk" & Nabucco	52 (NRC 28, Volkskrant 12, Trouw 12)	2 (Trouw 1, NRC 1)
"Turk" & "Neo-Ottoma"	3 (NRC 1, Trouw 1, Volkskrant 1)	2 (Trouw 1, Volkskrant 1)
"Turk" & Rasmussen	91 (NRC 38, Volkskrant 32, Trouw 21)	1 (Volkskrant 1)
"Turk" & Ahmadinejad	101 (NRC 56, Volkskrant 24, Trouw 21)	2 (Trouw 1, NRC 1)
"Turk" & Davos	31 (NRC 17, Trouw 9, Volkskrant 5)	2 (Volkskrant 1, Trouw 1)
"Turk" & Midden-Oosten	1169 (NRC 548, Volkskrant 318, Trouw 303)	28 (NRC 12, Volkskrant 10, Trouw 6)

"Turk" & Davutoglu

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	0	0
2004	1 (Trouw)	0
2005	0	0
2006	0	0
2007	0	0
2008	0	0
2009	10 (NRC 5, Volkskrant 3, Trouw 2)	3 (NRC 2, Trouw 1)
2010	8 (NRC 5, Trouw 2, Volkskrant 1)	2 (NRC 2, Trouw 2)
Totaal	19 (NRC 10, Trouw 5, Volkskrant 4)	5 (NRC 4, Trouw 3)

"Turk" & "Strateg"

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	161 (NRC 72, Volkskrant 46, Trouw 43)	0
2004	146 (NRC 74, Volkskrant 46, Trouw 26)	0
2005	132 (NRC 57, Volkskrant 45, Trouw 30)	0
2006	149 (NRC 78, Trouw 36, Volkskrant 35)	0
2007	142 (NRC 67, Volkskrant 55, Trouw 20)	0
2008	116 (NRC 61, Volkskrant 35, Trouw 20)	0
2009	127 (NRC 54, Volkskrant 46, Trouw 27)	1 (NRC 1)
2010	47 (NRC 19, Volkskrant 15, Trouw 13)	1 (NRC 1)
Totaal	1020 (NRC 428, Volkskrant 323, Trouw 215)	2 (NRC 2)

“Turk” & “Brug”

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	107 (NRC 43, Volkskrant 34, Trouw 30)	0
2004	146 (NRC 74, Volkskrant 41, Trouw 31)	1 (NRC 1)
2005	117 (Volkskrant 47, NRC 45, Trouw 25)	0
2006	161 (Volkskrant 74, NRC 65, Trouw 22)	0
2007	195 (Volkskrant 82, NRC 81, Trouw 32)	0
2008	148 (Volkskrant 73, NRC 55, Trouw 20)	0
2009	146 (Volkskrant 67, NRC 53, Trouw 26)	1 (NRC 1)
2010	43 (Volkskrant 24, NRC 11, Trouw 8)	1 (NRC 1)
Totaal	1063 (Volkskrant 442, NRC 427, Trouw 194)	3 (NRC 3)

“Turk” & “Clash” & “Civilizations”

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	0	0
2004	19 (NRC 13, Volkskrant 4, Trouw 2)	1 (NRC 1)
2005	2 (Volkskrant 1, Trouw 1)	0
2006	7 (Volkskrant 3, NRC 2, Trouw 2)	1 (Volkskrant 1)
2007	3 (NRC 3)	0
2008	3 (NRC 2, Trouw 1)	0
2009	4 (NRC 3, Trouw 1)	0
2010	2 (NRC 2)	0
Totaal	40 (NRC 25, Volkskrant 8, Trouw 7)	3 (NRC 2, Volkskrant 1)

“Turk” & “Botsing” & “Beschaving” of Culturen

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	12 (NRC 7, Volkskrant 4, Trouw 1)	0
2004	29 (NRC 13, Volkskrant 10, Trouw 6)	0
2005	15 (NRC 7, Trouw 6, Volkskrant 2)	0
2006	23 (NRC 11, Volkskrant 9, Trouw 3)	0
2007	14 (NRC 6, Volkskrant 5, Trouw 3)	0
2008	14 (Volkskrant 5, Trouw 5, NRC 4)	0
2009	6 (NRC 5, Trouw 1)	0
2010	2 (NRC 1, Trouw 1)	0
Totaal	115 (NRC 54, Volkskrant 35, Trouw 26)	0

“Turk” & Nabucco

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	0	0
2004	1 (Volkskrant 1)	0
2005	0	0
2006	4 (NRC 2, Volkskrant 1, Trouw 1)	0
2007	7 (NRC 4, Volkskrant 3)	0
2008	21 (NRC 10, Trouw 6, Volkskrant 5)	1 (Trouw 1)
2009	14 (NRC 9, Trouw 3, Volkskrant 2)	1 (NRC 1)
2010	5 (NRC 3, Trouw 2)	0
Totaal	52 (NRC 28, Volkskrant 12, Trouw 12)	2 (Trouw 1, NRC 1)

“Turk” & “Neo-Ottoma”

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	0	0
2004	0	0
2005	0	0
2006	1 (Trouw 1)	1 (Trouw 1)
2007	0	0
2008	0	0
2009	1 (Volkskrant 1)	1 (Volkskrant 1)
2010	1 (NRC 1)	0
Totaal	3 (NRC 1, Trouw 1, Volkskrant 1)	2 (Trouw 1, Volkskrant 1)

“Turk” & Rasmussen

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	2 (NRC 2)	0
2004	2 (NRC 1, Volkskrant 1)	0
2005	11 (NRC 4, Volkskrant 4, Trouw 3)	0
2006	25 (Volkskrant 12, NRC 7, Trouw 6)	0
2007	11 (NRC 5, Volkskrant 3, Trouw 3)	0
2008	8 (NRC 4, Volkskrant 3, Trouw 1)	0
2009	25 (NRC 11, Volkskrant 8, Trouw 6)	1 (Volkskrant 1)
2010	7 (NRC 4, Trouw 2, Volkskrant 1)	0
Totaal	91 (NRC 38, Volkskrant 32, Trouw 21)	1 (Volkskrant 1)

“Turk” & Ahmadinejad

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	0	0
2004	0	0
2005	3 (Volkskrant 2, NRC 1)	0
2006	31 (NRC 16, Volkskrant 8, Trouw 7)	0
2007	16 (NRC 9, Volkskrant 4, Trouw 3)	0
2008	15 (NRC 7, Volkskrant 4, Trouw 4)	1 (Trouw 1)
2009	24 (NRC 14, Trouw 6, Volkskrant 4)	0
2010	12 (NRC 9, Volkskrant 2, Trouw 1)	1 (NRC 1)
Totaal	101 (NRC 56, Volkskrant 24, Trouw 21)	2 (Trouw 1, NRC 1)

“Turk” & Davos

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	1 (Trouw 1)	0
2004	5 (NRC 3, Volkskrant 1, Trouw 1)	0
2005	2 (NRC 2)	0
2006	2 (NRC 1, Volkskrant 1)	0
2007	2 (NRC 2)	0
2008	4 (NRC 3, Trouw 1)	0
2009	10 (NRC 4, Trouw 4, Volkskrant 2)	0
2010	5 (NRC 2, Trouw 2, Volkskrant 1)	2 (Volkskrant 1, Trouw 1)
Totaal	31 (NRC 17, Trouw 9, Volkskrant 5)	2 (Volkskrant 1, Trouw 1)

“Turk” & Midden-Oosten

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	280 (NRC 132, Trouw 77, Volkskrant 71)	4 (Volkskrant 2, NRC 1, Trouw 1)
2004	175 (NRC 87, Trouw 46, Volkskrant 42)	3 (NRC 2, Volkskrant 1)
2005	145 (NRC 61, Volkskrant 42, Trouw 42)	4 (Trouw 2, NRC 1, Volkskrant 1)
2006	173 (NRC 79, Trouw 48, Volkskrant 46)	2 (NRC 1, Trouw 1)
2007	137 (NRC 68, Volkskrant 37, Trouw 32)	3 (NRC 3)
2008	102 (NRC 50, Volkskrant 39, Trouw 13)	1 (Volkskrant 1)
2009	117 (NRC 51, Trouw 36, Volkskrant 30)	8 (NRC 4, Volkskrant 3, Trouw 1)
2010	41 (NRC 20, Volkskrant 11, Trouw 10)	4 (Volkskrant 2, NRC 1, Trouw 1)
Totaal	1169 (NRC 548, Volkskrant 318, Trouw 303)	28 (NRC 12, Volkskrant 10, Trouw 6)

Totaal

Jaartal	Aantal	Geselecteerd
2003	563 (NRC 256, Volkskrant 155, Trouw 152)	4 (Volkskrant 2, NRC 1, Trouw 1)
2004	524 (NRC 265, Volkskrant 146, Trouw 113)	5 (NRC 4, Volkskrant 1)
2005	427 (NRC 177, Volkskrant 143, Trouw 107)	4 (Trouw 2, NRC 1, Volkskrant 1)
2006	576 (NRC 261, Volkskrant 189, Trouw 126)	4 (Trouw 2, NRC 1, Volkskrant 1)
2007	527 (NRC 245, Volkskrant 189, Trouw 93)	3 (NRC 3)
2008	431 (NRC 196, Volkskrant 164, Trouw 71)	3 (Trouw 2, Volkskrant 1)
2009	484 (NRC 209, Volkskrant 163, Trouw 112)	16 (NRC 9, Volkskrant 5, Trouw 2)
2010	173 (NRC 77, Volkskrant 55, Trouw 41)	11 (NRC 5, Volkskrant 3, Trouw 3)
Totaal	3705 (NRC 1686, Volkskrant 1204, Trouw 815)	50 (NRC 24, Volkskrant 14, Trouw 12)

Bijlage II

Lijst geselecteerde artikelen

2003

- Balci, E. (2003); *Turkije laat VS nog even in de wachtkamer; Bij vorige oorlog kwam Ankara bedrogen uit*; Trouw, 1 februari.
- Lanting, B. (2003); *VS manen Turkije gebruik basis toe te staan; Ankara meent dat 26 miljard dollar aan hulp voldoende is om economische klappen van oorlog op te vangen*; De Volkskrant, 21 februari.
- Bouwman, B. (2003); *Turkije wilde niet maar moest; band met VS, geld en vooral zorgen om Koerdistan drijven Turken in de armen van de coalitie tegen Irak*; NRC Handelsblad, 25 februari.
- Sommer, M. (2003); *“De Turken zijn bovenal pro-Turks, ook dat is onderschat”*; De Volkskrant, 7 april.

2004

- Outshoorn, E. (2004); *Israël moet harde Turkse opstelling serieus nemen*; De Volkskrant, 29 mei.
- Bouwman, B. (2004); *Turken koel over alle lof van Bush; Warme woorden van VS zijn in de regio geen aanbeveling*; NRC Handelsblad, 2 juli.
- Erdoğan, A. (2004); *Turkije is beter af buiten Europa*; NRC Handelsblad, 21 september.
- Berger, M. & R. van Roijen (2004); *EU koestert illusies over Turkije; Islamitisch-democratisch domino-effect in de regio zal uitblijven*; NRC Handelsblad, 5 oktober.
- Etzioni, A. (2004); *Laat Turkije het Midden-Oosten leiden; Hoe meer regionale gemeenschappen, des te beter voor de wereldgemeenschap*; NRC Handelsblad, 7 december.

2005

- Polak, I. (2005); *Punten scoren met bezoek aan Israël*; Trouw, 3 mei.
- Balci, E. (2005); *Turken blij met nieuwe oliepijlijn*; Trouw, 25 mei.
- Bouwman, B. (2005); *Turkije en VS zien elkaar weer staan*; NRC Handelsblad, 9 juni.
- Aras, B. (2005); *Turkije in EU is stimulans Midden-Oosten*; De Volkskrant, 14 juni.

2006

- Bouwman, B. (2006); *“Laat Erdoğan zijn eigen kinderen naar Libanon sturen”*; Turks parlement stemt morgen over bijdrage voor UNIFIL, waarmee de bevolking niet blij is; NRC Handelsblad, 4 september.
- Ludeker, I. (2006); *“Ottomanen” terug naar Libanon*; Trouw, 5 september.
- Albrecht, Y. (2006); *Nee tegen Turkije is geen optie*; De Volkskrant, 14 september.
- van Hasselt, L. (2006); *Wat als Turkije zich afwendt van Europa?*; Trouw, 9 november.

2007

- Meeus, T.J. (2007); *VS kunnen conflict in N-Irak amper sussen; Dreigende aanval van Turkije op Koerden in Irak zet de VS klem tussen twee bondgenoten*; NRC Handelsblad, 13 juni.

- Bouwman, B. (2007); *Band Turkije en Israël stoelt op wederzijds belang; Shimon Peres spreekt als eerste Israëlische president het Turkse parlement toe*; NRC Handelsblad, 13 november.
- Bouwman, B. (2007); *Turkije is weer “de supermacht in deze regio”*; *Situatie in de regio is voor Turkije verbeterd door Amerikaanse steun tegen de PKK in Noord-Irak*; NRC Handelsblad, 20 december.

2008

- Balci, E. (2008); *Prille Turkse liefde voor Iran; Bezoek Ahmadinejad aan Istanbul roept discussie op over reactie VS*; Trouw, 14 augustus.
- Özdemir, S. (2008); *Turkije heeft EU niet meer nodig, in Azië gebeurt het*; De Volkskrant, 20 september.
- Ludeker, I. (2008); *Ankara masseert de pijn langzaam weg*; Trouw, 11 oktober.

2009

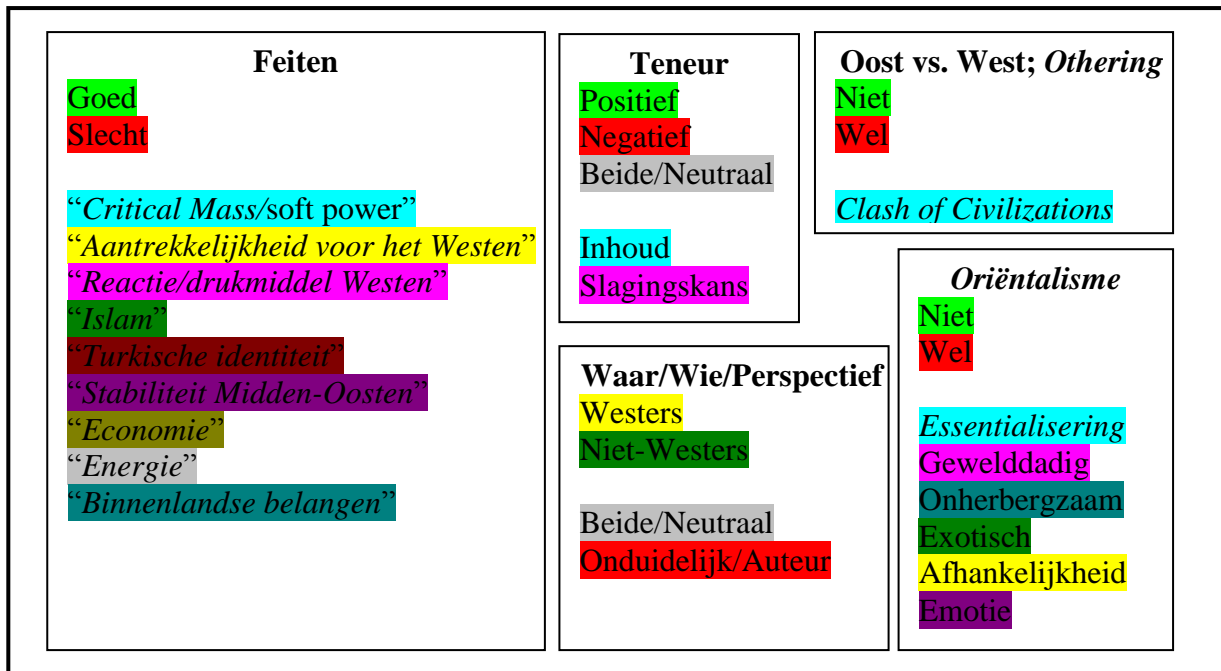
- Bouwman, B. (2009); *Turkije, Israël drijven uiteen*; NRC Handelsblad, 15 januari.
- De Volkskrant (2009); *Incident in Davos is nog geen Turkse draai*; De Volkskrant, 2 februari.
- Lanting, B. (2009); *Turks bezwaar tegen Rasmussen ligt NAVO zwaar op de maag*; De Volkskrant, 4 april.
- Vermeulen, B. (2009); *Turkije is geen schoothondje meer; Obama komt met rede tegemoet aan diep Turks verlangen naar erkenning*; NRC Handelsblad, 7 april.
- Vermeulen, B. (2009); *Turkije heeft geen probleem met Ahmadinejad; Turkse gelukwensen weerspiegelen het belang dat Turkije heeft bij goede relaties met buurland Iran*; NRC Handelsblad, 25 juni.
- Vermeulen, B. (2009); *Turkije is dubbelhartig over Israël; Ankara is woeden over Gaza-offensief maar wil goede relatie niet riskeren*; NRC Handelsblad, 27 juli.
- Hensen, C. (2009); *Turkije als regionale grootmacht; Turkije wordt met gasdeal met Rusland een belangrijk doorvoerland van gas*; NRC Handelsblad, 7 augustus.
- De Koning, P. (2009); *“Matig toon in Europa over Turkije”*; *Commissie-Ahtisaari maant Europese politici tot evenwichtiger opstelling*; NRC Handelsblad, 7 september.
- Kuijk, L. (2009); *Turkije krijgt respect, maar nog geen lidmaatschap*; Trouw, 7 september.
- De Bruyne, M. (2009); *“EU heeft dwarsliggen Grieks-Cyprus beloond”*; De Volkskrant, 8 oktober.
- Dahham, G. (2009); *EU kan Turkije niet straffeloos negeren*; De Volkskrant, 21 oktober.
- Vermeulen, B. (2009); *Turkije wil regionale reus worden; Toenadering tot Balkan, Kaukasus en Midden-Oosten, parallel aan het toetredingsproces tot de Europese Unie*; NRC Handelsblad, 27 oktober.
- The New York Times (2009); *Een gekwetst Turkije kan rare sprongen maken*; De Volkskrant, 29 oktober.
- Balci, E. (2009); *Nieuwe koers van Turkije is vol risico's; Uitsluiting door westerse landen niet denkbeeldig*; Trouw, 3 november.
- Lagendijk, J. (2009); *Oostwaartse draai Turkije is niet eng maar juist slim*; NRC Handelsblad, 14 november.
- Valk, G. & B. Vermeulen (2009); *Turkije neemt afstand van oude vriend Israël; Oorlog in Gaza volgens analisten “laatste druppel” en “goed excuus” om relaties te bekoelen*; NRC Handelsblad, 14 november.

2010

- Polak, I. (2010); *Turkije en Israël voeren vernederingsoorlog op niveau*; Trouw, 13 januari.
- Roelants, C. (2010); *“Achter Turkse kritiek op Israël zit geen islamitische agenda”*; *Volgens Turkije-expert Ömer Taspınar neemt premier Erdoğan uit populistisch-nationalistisch motief afstand van Israël*; NRC Handelsblad, 15 januari.
- Vermeulen, B. (2010); *Militair blijven Israël en Turkije samenwerken*; NRC Handelsblad, 19 januari.
- Kuijk, L. (2010); *Turkije spil in Afghanistan-strategie*; *Minister van buitenlandse zaken Davutoğlu bemiddelt tussen taliban en regering Kaboel*; Trouw, 5 februari.
- Van der Ziel, A. (2010); *Turken willen visumvrij reizen naar EU*; De Volkskrant, 5 februari.
- Vermeulen, B. (2010); *Israël “bad guy” in Turkse televisieserie*; *Serie spiegelt veranderende rol van Turkije in de wereldpolitiek*; NRC Handelsblad, 9 februari.
- Vermeulen, B. & P. De Wit (2010); *Brazilië en Turkije melden zich*; *Bemiddeling bij nucleair akkoord van Iran dient ook eigenbelang*; NRC Handelsblad, 18 mei.
- Van der Ziel, A. (2010); *Deal toont nieuw Turks zelfbewustzijn*; *Ankara als draaischijf tussen oost en west*; De Volkskrant, 18 mei.
- De Wijk, R. (2010); *Ankara wedt niet alleen op 't westerse paard*; Trouw, 28 mei.
- De Bruyne, M. (2010); *Het boterde al langer niet tussen Turkije en Israël*; De Volkskrant, 1 juni.
- Vermeulen, (2010); *Turkije breekt band met Israël niet meteen af*; *Wel nieuwe nagel aan doodskist*; NRC Handelsblad, 1 juni.

Bijlage III Analyseschema's

Figuur 5: Kleurlabels inhoudsanalyse

Titel	Turkije laat VS nog even in de wachtkamer; Bij vorige oorlog kwam Ankara bedregen uit
Auteur	Erdal Balci (Turkije-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	1 februari 2003
Aanleiding	Turkse aarzeling voor toelaten Amerikaans leger op Turks grondgebied.
Feiten	Koerdisch probleem, oliebelangen en economische argumenten worden genoemd. De historische context wordt niet genoemd.
Teneur	Nogal negatief, over zowel de inhoud als de slagingskans.
Waar?	Turkije.
Wie?	Er worden geen personen aan het woord gelaten, het is onduidelijk waar de auteur zijn informatie vandaan heeft.
Perspectief	Het artikel gaat vooral over Turkse argumenten, maar is vanuit een duidelijk "Westers" perspectief geschreven.
Oost vs. West; Othering	De situatie wordt niet echt in een "Oost" vs. "West context geplaatst. Er is ook geen sprake van othering of Clash of Civilizations-gedachtegang.
Oriëntalisme	Wel een behoorlijke Oriëntalistische toon. Turkije wordt als een bedelman van de VS gekenschetst, en deze Turkse tegenstribbelingen worden ook niet helemaal serieus genomen.

Titel	<i>VS manen Turkije gebruik bases toe te staan; Ankara meent dat 26 miljard dollar aan hulp voldoende is om economische klappen van oorlog op te vangen</i>
Auteur	Bert Lanting (buitenland-redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	21 februari 2003
Aanleiding	Turkije wil economische hulp in ruil voor toelaten Amerika op legerbasis.
Feiten	Historische context wordt niet genoemd. Het economische argument wordt uiteraard genoemd. Ook wordt verwezen naar "politieke en militaire garanties" . Turkije zou op die manier de vluchtelingenstroom in bedwang kunnen houden. Verder is er een oliebelang van Turkije rondom Kirkuk. Belangrijkste is echter de mogelijke afscheiding van Koerdisch Noord-Irak .
Teneur	Teneur is niet positief en niet negatief .
Waar?	Het stuk is in Turkije geschreven.
Wie?	Eerst wordt de Turkse minister van Buitenlandse zaken aan het woord gelaten, daarna vooral Amerikanen (Powell, Wolfowitz) .
Perspectief	Het artikel is vanuit beide perspectieven geschreven.
Oost vs. West; Othering	Er is weinig onderscheid tussen Oost en West in dit artikel. Er is dan ook weinig sprake van <i>othering</i> .
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme te ontdekken.

Titel	<i>Turkije wilde niet maar moest; Band met VS, geld en vooral zorgen om Koerdistan drijven Turken in de armen van de coalitie tegen Irak</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	25 februari 2003
Aanleiding	Toch Turks akkoord over stationering Amerikaanse troepen.
Feiten	Argumenten die worden genoemd zijn vooral het krijgen en houden van critical mass en stabiliteit in het Midden-Oosten en daarnaast binnenlandse politieke belangen en economische belangen . Ook wordt de "vriendschap" met het Westen genoemd.
Teneur	De berichtgeving is neutraal over dit akkoord.
Waar?	Het artikel is in Turkije geschreven.
Wie?	Onduidelijk/Auteur .
Perspectief	Er wordt vooral vanuit een Turks perspectief geredeneerd.
Oost vs. West; Othering	Turkije's eerdere bezwaren en dit uiteindelijke akkoord worden niet gezien als onderdeel van een Oost vs. West-discours . Er is dan ook geen sprake van <i>othering</i> .
Oriëntalisme	Turkije's "afhankelijkheid" van het Westen wordt als voornaamste reden beschouwd voor dit akkoord. Dit hoeft echter niet gelijk een Oriëntalistische zienswijze te zijn, het argument wordt door de Turkse overheid zelf ook impliciet genoemd.

Titel	'De Turken zijn bovenal pro-Turks, ook dat is onderschat'
Auteur	Martin Sommer (redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	7 april 2003
Aanleiding	Interview Erik-Jan Zürcher (Nederlands Turkoloog) over Turkse afkeuring van Irak-oorlog, Turkije's buitenlandbeleid staat centraal.
Feiten	Over Ottomaanse verleden wordt gesproken, maar deze aarzeling wordt juist gezien als niet passend in een (neo-)Ottomaanse trend. Economische belangen worden genoemd, en binnenlandse publieke opinie . Ook wil men geen "escalatie" van conflict, en is men huiverig voor een onafhankelijk Noord-Irak met veel olie.
Teneur	Neutraal, maar de Turkse houding wordt wel verdedigd . Dit gaat dan vooral over de inhoud van het beleid.
Waar?	Nederland.
Wie?	Erik-Jan Zürcher (Nederlands Turkoloog).
Perspectief	Overwegend Turks perspectief.
Oost vs. West; Othering	Hoewel van <i>othering</i> niet veel sprake is, wordt in de vraagstelling wel Oost vs. West-retoriek gebezigd. Impliciet kan een Clash of Civilizations -gedachtegang worden gedistilleerd. De geïnterviewde is echter niet met Oost vs. West bezig.
Oriëntalisme	Het Westers <i>Oriëntalisme</i> wordt wel genoemd, maar komt in het artikel zelf niet voor.

Titel	<i>Israël moet harde Turkse opstelling serieus nemen</i>
Auteur	Eric Outshoorn (buitenland-redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	29 mei 2004
Aanleiding	Uitval Erdoğan tegen Israëliisch minister Paritzky.
Feiten	Argumenten die naar voren komen zijn binnenlandse belangen . Ook worden Ottomaanse geschiedenis en economie genoemd. Over een context wordt niet gepraat.
Teneur	Negatief , zowel over inhoud als over slagingskans van het beleid.
Waar?	Nederland.
Wie?	Erdoğan , minister van Buitenlandse zaken Gül , legerleider İlker Basbug , Paritzky , Amerikaans ambassadeur in Turkije Abramowitz . Andere uitspraken in het artikel zijn qua afkomst onduidelijk .
Perspectief	Vooraf Israëls perspectief.
Oost vs. West; Othering	Geen othering, geen Oost vs. West .
Oriëntalisme	Het "emotionele" stereotype wordt genoemd: "Het is onderdeel van de politieke cultuur [in het Midden-Oosten] om politici van buurlanden uit te maken voor rotte vis of erger."

Titel	<i>Turken koel over alle lof van Bush; Warme woorden van VS zijn in de regio geen aanbeveling</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-Correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	2 juli 2004
Aanleiding	Toespraak Bush bij NAVO-top in Istanbul
Feiten	Eén van de argumenten die worden genoemd is “aantrekkelijkheid voor het Westen”, maar tegelijk wordt ook “reactie op het westen” genoemd. Ook worden Turkse relaties met het Midden-Oosten als <i>soft power</i> beschreven. <i>Stabiliteit in Midden-Oosten</i> is een laatste factor. De <i>historische context</i> wordt niet genoemd.
Teneur	De teneur is zowel over <i>inhoud</i> <i>positief</i> , maar over de <i>slagingskans</i> <i>niet</i> . Men ziet problemen voor Turkije om ofwel het Westen of het Oosten te blijven behagen.
Waar?	<i>Turkije</i> .
Wie?	<i>Bush</i> wordt geciteerd, alsmede <i>Gül</i> (destijds Minister van Buitenlandse Zaken). Voor het overige is <i>onduidelijk</i> wat de <i>auteur's</i> bronnen zijn.
Perspectief	Artikel belicht beide perspectieven.
Oost vs. West; Othering	Er wordt wel degelijk een duidelijk <i>onderscheid</i> gemaakt tussen Oost en West. “ <i>Warme woorden van Bush betekenen ipso facto dat houding van veel Arabieren jegens Turkije zal verkoelen</i> ”, en “ <i>aanbeveling van Bush staat in Arabische wereld gelijk aan motie van wantrouwen</i> ”: het Midden-Oosten en het Westen zijn “ <i>in conflict</i> ” met elkaar.
Oriëntalisme	<i>Niet heel Oriëntalistisch</i> , hoewel bovenstaande citaten ook een <i>vorm van essentialisering</i> zijn.

Titel	<i>Turkije is beter af buiten Europa</i>
Auteur	Ahmet Erdoğan (politicoloog)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	21 september 2004
Aanleiding	Mogelijk EU-lidmaatschap Turkije.
Feiten	De context rondom de Turkse buitenlandse positie wordt beschreven, maar wel <i>nogal gekleurd</i> (zie hieronder). Argumenten die naar voren behelzen <i>economie</i> , <i>stabiliteit</i> en <i>critical mass</i> , en <i>Turkische</i> en <i>Islamitische identiteit</i> . Ook wordt de “ <i>reactie-op-EU-kaart</i> ” gespeeld.
Teneur	<i>Positief</i> over zowel <i>slagingskans</i> als <i>inhoud</i> .
Waar?	<i>Nederland</i> .
Wie?	<i>Auteur</i> .
Perspectief	Vooral een <i>Turks perspectief</i> .
Oost vs. West; Othering	Duidelijke <i>Clash of Civilizations-terminologie</i> . “ <i>Europese christenen hebben geen traditie in het samenleven met moslims en zij lijken hiertoe ook niet bereid</i> .” Ook wordt de <i>Turkse geschiedenis</i> heel erg “ <i>apart</i> ” gesteld van de Europese: “ <i>Historisch gezien heeft Turkije zich op eigen kracht gemoderniseerd, niet dankzij maar ondanks Europa</i> .” en “ <i>Turkse vrouwen hebben hun gelijkwaardige positie in de samenleving (lijkt me niet, red.) aan zichzelf te danken en niet aan de EU</i> .” <i>Expliciete Othering</i> is voor de rest niet aanwezig.
Oriëntalisme	Het artikel is geschreven eigenlijk als <i>reactie op Europees Oriëntalisme</i> , zelfs een ietwat <i>Occidentalistisch</i> artikel.

Titel	<i>EU koestert illusies over Turkije; islamitisch-democratisch domino-effect in de regio zal uitblijven</i>
Auteur	Maurits Berger & Robert van Roijen (respectievelijk Instituut Clingendael en geschiedenisstudent)
Krant	<i>NRC Handelsblad</i>
Datum	5 oktober 2004
Aanleiding	Mogelijke EU-toetreding Turkije.
Feiten	Berichtgeving is ietwat gekleurd, vooral focussend op negatieve verhoudingen tussen Turkije en het Midden-Oosten. Aan de historische context van Turkije's verhoudingen met buurlanden wordt geen aandacht besteed. Verschillende argumenten worden genoemd, zowel in positieve als negatieve zin: aantrekkelijkheid voor EU , stabiliteit Midden-Oosten , energie , en Turkische identiteit .
Teneur	Het artikel is over de slagingskans van het beleid zeer negatief . Over de inhoud is het artikel beide .
Waar?	Nederland .
Wie?	Onduidelijk/Auteurs .
Perspectief	Vanuit een Westers perspectief, voordelen voor EU worden aan het voetlicht gebracht. Tegelijk worden banden tussen Turkije en het Midden-Oosten belicht.
Oost vs. West; Othering	Het artikel maakt geen duidelijk onderscheid tussen Oost en West. Men stelt weliswaar dat het " <i>islamitisch-democratisch domino-effect zal uitblijven</i> ", maar de reden hierachter is niet dat deze islamitische waarden niet in een Europese context zouden passen.
Oriëntalisme	Er wordt erg veel aandacht besteed aan gewelddadige conflicten in het Midden-Oosten, en er wordt geïmpliceerd dat Turkije "geneigd" is om militair in te grijpen. Er wordt uitgegaan dat " <i>nationalistische factoren de relaties tussen Turkije en zijn omgeving kenmerken</i> ". Ook wordt Turkije nogal in de invloedsfeer van Westerse organisaties geplaatst, en wordt voetstoots er van uitgegaan dat Turkije een Westers voorbeeld zal volgen .

Titel	<i>Laat Turkije het Midden-Oosten leiden; Hoe meer regionale gemeenschappen, des te beter voor wereldgemeenschap</i>
Auteur	Amitai Etzioni (socioloog Washington University)
Krant	<i>NRC Handelsblad</i>
Datum	7 December 2004
Aanleiding	Mogelijk EU-lidmaatschap Turkije.
Feiten	Argumenten die voorbij komen zijn de " model "-theorie, de stabiliserende factor , en het economische belang . De historische context wordt hierbij overigens verder nauwelijks beschreven.
Teneur	Teneur is over de inhoud en slagingskans van Turkije's beleid uitermate positief .
Waar?	Amerika .
Wie?	Auteur .
Perspectief	Vooral een Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Uiteraard een duidelijke Clash of Civilizations -retoriek (" <i>regionale gemeenschappen</i> "), maar de regionale blokken worden niet als elkaars "rivalen" neergezet (geen botsing Oost vs. West) (" <i>tot nu toe heeft de ervaring aangetoond dat handelsconflicten even goed zijn op te lossen door regionale organen als door nationale staten</i> "). Wel worden suggesties gedaan dat enkel "pro-Westerse" landen zich aansluiten bij een Midden-Oosten-gemeenschap (bijvoorbeeld geen Iran, geen Syrië). De reden dat Turkije niet in de EU moet is geen othering , maar een geostrategische reden.
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Punten scoren met bezoek aan Israël</i>
Auteur	Inez Polak (buitenland-redacteur en Israël-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	3 mei 2005
Aanleiding	Bezoek premier Erdoğan aan Israël
Feiten	De historische context van het buitenlandbeleid wordt niet genoemd. Argumenten die naar voren komen behelzen aantrekkelijkheid voor het Westen , vooral vanwege een mogelijke bemiddelende rol . Ook wordt Erdoğan's " islamitische achterban ", economische betrekkingen tussen beide landen en interne stabiliteit genoemd.
Teneur	Over de slagingskans is de auteur negatief ("koorddanser"), over de inhoud neutraal.
Waar?	Nederland .
Wie?	Auteur/onduidelijk .
Perspectief	Vanuit Turks perspectief.
Oost vs. West; Othering	"Beide landen zijn buitenbeentjes: niet Arabische westers georiënteerde landen die zich bedreigd voelen door buurlanden" .
Oriëntalisme	Over Turkije komt een beetje een neerbuigende toon naar voren: op de een of andere manier lijkt de auteur Turkije niet helemaal serieus te nemen.
Titel	<i>Turken blij met nieuwe oliepijlijn</i>
Auteur	Erdal Balci (Turkije-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	25 mei 2005
Aanleiding	Nieuwe Baku-Tblisi-Ceyhan pijplijn.
Feiten	Historische context wordt besproken. Energiebelangen en " soft power "-argumenten worden genoemd.
Teneur	Zeer positief .
Waar?	Turkije .
Wie?	Docent aan de Galatasaray Universiteit (Faik Demir) .
Perspectief	Zowel vanuit Turks als Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Geen Oost vs. West , geen <i>othering</i> .
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .
Titel	<i>Turkije en VS zien elkaar weer staan</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	9 juni 2005
Aanleiding	Bezoek Erdoğan aan Bush.
Feiten	Argumenten die naar voren komen zijn " reactie " op EU-weifeling, het model voor de moslimwereld , stabiliteit rondom Koerdisch conflict , en binnenlandse overwegingen . De historische context rondom het beleid wordt uitvoerig uitgelegd.
Teneur	Positief over inhoud , over de slagingskans neutraal.
Waar?	Turkije .
Wie?	Bush en Erdoğan worden geciteerd, alsmede Amerikaans onderminister van Buitenlandse zaken Zoellick en woordvoerder McClellan .
Perspectief	Zowel vanuit Turks als Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Er wordt wel gesproken dat Turkije "zich afwendt van Europa", maar niet richting het Oosten . Ook vindt er geen <i>othering</i> plaats.
Oriëntalisme	Niet gevonden .

Titel	<i>Turkije in EU is stimulans Midden-Oosten</i>
Auteur	Bülent Aras (Hoogleraar Internationale Betrekkingen in Istanbul)
Krant	De Volkskrant
Datum	14 juni 2005
Aanleiding	Mogelijke EU-toetreding Turkije.
Feiten	Het belangrijkste argument dat wordt genoemd is de “model”-factor, waarbij de <i>soft power</i> van belang is. <i>Stabiliteit in het Midden-Oosten</i> wordt ook besproken.
Teneur	<i>Positief</i> over <i>inhoud</i> en <i>slagingskans</i> .
Waar?	<i>Turkije</i> .
Wie?	<i>Auteur</i> .
Perspectief	Zowel Turks als Westers.
Oost vs. West; Othering	“De EU wordt geassocieerd met vrede, democratie en economische ontwikkeling, terwijl het Midden-Oosten wordt gekenmerkt door instabiliteit, totalitarisme en economische onderontwikkeling.”: <i>othering</i> en <i>Oost vs. West</i> .
Oriëntalisme	“De EU wordt geassocieerd met vrede, democratie en economische ontwikkeling, terwijl het Midden-Oosten wordt gekenmerkt door instabiliteit, totalitarisme en economische onderontwikkeling.”: <i>Oriëntalisme</i> (afhankelijkheid van het Westen), en <i>essentialisering</i> .

Titel	<i>'Laat Erdoğan zijn eigen kinderen naar Libanon sturen';Turks parlement stemt morgen over bijdrage voor UNIFIL waarmee de bevolking niet blij is</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	4 september 2006
Aanleiding	Turks parlement beslist over troepenending naar Libanon.
Feiten	Argumenten die worden genoemd zijn <i>aantrekkelijkheid voor het Westen</i> , zodat ook de <i>stabiliteit rond het Koerdisch conflict</i> kan worden gewaarborgd, en het worden van <i>een regionale speler</i> . Ook al wordt <i>neo-Ottomanisme</i> niet expliciet genoemd, er wordt wel ingegaan <i>op het Ottomaanse verleden van Turkije</i> . De <i>islam</i> wordt genoemd, maar eerder als argument tegen deelname aan UNIFIL (soennieten vs. shi'iten).
Teneur	Teneur is zowel over de <i>slagingskans</i> als over de <i>inhoud</i> <i>overwegend negatief</i> . Er worden wel voordelen genoemd, maar het artikel eindigt met een sceptische noot.
Waar?	<i>Turkije</i> .
Wie?	<i>Turkse bronnen</i> (ingenieur Ercan Subasi, president Sezer, studente Mehtap Oruc). Voor de rest <i>onduidelijk</i> waar <i>auteur</i> informatie vandaan haalt.
Perspectief	<i>Volledig Turks</i> .
Oost vs. West; Othering	Turkije wordt sterk als een <i>“moslimland”</i> neergezet, en dat wordt beschouwd als een factor binnen het beleid. Hiermee wordt echter <i>niet</i> een <i>clash of civilizations</i> aangeduid.
Oriëntalisme	<i>Weinig Oriëntalisme</i> te vinden. Wellicht dat <i>“een chaotische zitting waarin niemand precies begreep wat er gebeurde”</i> een bepaald <i>stereotype</i> neerzet.

Titel	'Ottomanen' terug naar Libanon
Auteur	Iris Ludeker (buitenland-redacteur)
Krant	Trouw
Datum	5 september 2006
Aanleiding	Turks parlement beslist over troepenending naar Libanon.
Feiten	Historische context van buitenlandbeleid wordt genoemd (<i>neo-Ottomanisme</i> wordt uitgelegd). Argumenten die naar voren komen zijn aantrekkelijkheid voor het Westen (islamitisch model), islamitisch verleden en traditie, en stabiliteit in Midden-Oosten.
Teneur	Over de slagingskans negatief, over de inhoud neutraal.
Waar?	Nederland.
Wie?	Vooral de auteur, maar ook Erdoğan en Turks criticus Söner Cagaptay.
Perspectief	Turks.
Oost vs. West; Othering	Er wordt nogal nadruk gelegd op de islamitische bevolking van Turkije. Onderscheid tussen Oost en West wordt in dit artikel verder niet gemaakt.
Oriëntalisme	Geen Oriëntalistische discoursen.

Titel	<i>Nee tegen Turkije is geen optie</i>
Auteur	Yoeri Albrecht (journalist)
Krant	De Volkskrant
Datum	14 september 2006
Aanleiding	Mogelijke EU-toetreding Turkije, deelname Turkije aan UNIFIL.
Feiten	Context van Turks beleid wordt niet besproken. Het eerste argumenten is Turkije als aantrekkelijk voor het Westen, zodat het Westen op die manier economisch en strategisch-bemiddelend kan zijn. Turkije's Ottomaanse verleden wordt als "tegenargument" voor deelname in Libanon gebruikt. ("Libanon was eeuwen een onderdeel van het Ottomaanse Rijk en dientengevolge zijn de Turken huiverig troepen te sturen.")
Teneur	Positief over zowel inhoud als slagingskans.
Waar?	Nederland.
Wie?	Auteur.
Perspectief	Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Impliciete othering: Eerst wordt de islamitische wereld als "oorlogszuchtig" neergezet, en vervolgens wordt de EU als "vredestichter" geponeerd ("De EU is na de Tweede Wereldoorlog gegrondvest om vrede en stabiliteit te waarborgen"). Ook wordt Clash of Civilizations-theorie letterlijk genoemd. Op deze theorie wordt kritiek geuit ("van het confrontatiemodel tussen het Westen en de islam is de wereld de voorbije jaren niet veel veiliger geworden") maar vervolgens wordt wel een "onverenigbaar" onderscheid tussen West en Oost gemaakt ("Een Europese weigering zal in de moslimwereld het wantrouwen tegen de EU verder aanwakkeren").
Oriëntalisme	Oriëntalisme komt vooral in de context van afhankelijkheid van het Westen voor: Europa moet zich "ontfermen" over het Midden-Oosten ("Deelname UNIFIL heeft alles te maken met de vurige wens van Turkije lid te worden van de Europese Unie"; "Europa en het Westen zullen [in het Midden-Oosten] de komende decennia veel werk hebben"). Ook wordt er gesproken over "kinderachtige terminologie van de {Hezbollah} moslimfundamentalisten". Met het Ottomaanse verleden als "tegenargument" wordt een gewelddadig karakter van dat rijk geïmpliceerd.

Titel	<i>Wat als Turkije zich afwendt van Europa?</i>
Auteur	Ludolf van Hasselt (Europese Commissie)
Krant	Trouw
Datum	9 november 2006
Aanleiding	Mogelijke EU-toetreding Turkije.
Feiten	Het "model"-argument wordt genoemd, energie en economie. Tegelijk wordt de "afwending"-retoriek gebruikt ("Wat als Turkije zich in frustratie niet langer tot Europa richt, maar zijn heil zoekt bij zijn bureaus ten noorden of ten oosten?").
Teneur	Over de inhoud en de slagingskans van Turks buitenlandbeleid wordt positief geschreven (belang voor EU wordt genoemd).
Waar?	Nederland.
Wie?	Auteur.
Perspectief	Westers perspectief.
Oost vs. West; Oothering	Impliciet wordt in dit artikel een Oost vs. West discours gebezigd. Turkije's positie wordt in het óf-óf in plaats van én-én geplaatst: er is een onverenigbaarheid tussen beide regio's. Ook wordt gepraat over "onze christelijke waarden" wat een oothering-zin is. Ook in "Het is een seculier land waarin fundamentele principes als vrijheid, democratie en fundamentele vrijheden zijn vastgelegd" wordt oothering gebruikt.
Oriëntalisme	Met bovenstaande vorm wordt ook geïmpliceerd dat het Midden-Oosten niet de "fundamentele waarden" heeft. Er wordt ook gepraat over "voortschrijdend fundamentalisme" in het Midden-Oosten. Over Turkije is het artikel echter niet Oriëntalistisch.
Titel	<i>VS kunnen conflict in N-Irak amper sussen; Dreigende aanval van Turkije op Koerden in Irak zet de VS klem tussen twee bondgenoten</i>
Auteur	Tom-Jan Meeus (Amerika-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	13 juni 2007
Aanleiding	Mogelijke aanval Turkije in Noord-Irak.
Feiten	Het "stabiliteitsargument" is hier uiteraard het belangrijkste. Ook wordt de mogelijke aanval als "afwending" van het Westen beschouwd, en spelen binnenlandse factoren een grote rol. Wordt niet in een historische context geplaatst.
Teneur	Over de inhoud en de slagingskans is het artikel neutraal.
Waar?	Amerika.
Wie?	Steven A. Cook (Midden-Oosten-expert bij de Council on Foreign Relations in New York), voor de rest Westerse persbureaus en kranten.
Perspectief	Het perspectief van beiden wordt beschreven.
Oost vs. West; Oothering	Geen oothering, wel een "afwending van Westen-retoriek".
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme.
Titel	<i>Band Turkije en Israël stoelt op wederzijds belang; Shimon Peres spreekt als eerste Israëlische president het Turkse parlement toe</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	13 november 2007
Aanleiding	Israëlish president Peres spreekt Turks parlement toe
Feiten	Historische context wordt beschreven (Ottomaanse geschiedenis, niet einde koude oorlog), waarin goede behandeling (joodse) minderheden wordt genoemd. Argumenten die verder worden genoemd zijn energie, critical mass en stabiliteit.
Teneur	Teneur is optimistisch, over zowel de inhoud als de slagingskans.
Waar?	Turkije.
Wie?	Turkse bronnen gebruikt, maar vooral de auteur aan het woord.
Perspectief	Vanuit een Turks perspectief geschreven.
Oost vs. West; Oothering	Geen sporen van oothering, of Oost vs. West discoursen..
Oriëntalisme	Erdoğan wordt beschreven als een vroegere "moslimfundamentalist".

Titel	<i>Turkije is weer 'de supermacht in deze regio'; Situatie in de regio is voor Turkije verbeterd door Amerikaanse steun tegen de PKK in Noord-Irak</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	20 december 2007
Aanleiding	PKK in Noord-Irak kan worden aangepakt.
Feiten	De historische context van Turkije's beleid komt voor in dit artikel. Het gaat vooral over stabiliteit rondom de Koerden, en om de "supermacht in de regio". Dit wordt echter volledig in het kader van "hulp van de Amerikanen" geplaatst; "omdat Turkije dreigde met een invasie van Noord-Irak gingen de Amerikanen praten over de PKK".
Teneur	Is positief over zowel de inhoud als de slagingskans, maar wel enkel met hulp van Amerikanen.
Waar?	Turkije.
Wie?	Hoofdredacteur van Hürriyet, Generaal Büyükanlı, auteur/onduidelijk.
Perspectief	Turks.
Oost vs. West; Othering	Geen Oost vs. West retoriek, geen othering.
Oriëntalisme	Het succes van Turkije aangaande de strijd tegen de PKK wordt eigenlijk op het conto van de Verenigde Staten geschreven.

Titel	<i>Turkije heeft EU niet meer nodig, in Azië gebeurt het</i>
Auteur	Senay Özdemir (journalist)
Krant	De Volkskrant
Datum	20 september 2008
Aanleiding	Geen directe aanleiding, achtergrond is de mogelijke EU-toetreding van Turkije.
Feiten	De historische context wordt genegeerd. Economische argumenten spelen een hoofdrol, maar ook reactie op het Westen, Turkische identiteit en soft power (Istanbul als congresstad, Africa Economic Forum) worden genoemd.
Teneur	Over zowel de inhoud als de slagingskans zeer positief.
Waar?	Nederland.
Wie?	Auteur en omgeving auteur (neef, vriendin, collega).
Perspectief	Zowel een Turks als een Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Duidelijke Clash of Civilizations retoriek: Turkije richt zich op Azië, en wendt zich daardoor af van Europa. "Turkije lijkt niet meer naar Europa op of om te kijken." Ook wordt gesteld dat "Europa is gebouwd op joods-christelijke waarden": een vorm van othering die Turkije buiten Europa stelt, maar wat als positief wordt beschouwd.
Oriëntalisme	"Turkije bewijst dat het modern en progressief is door relaties aan te gaan met niet-islamitische landen." Dit impliceert een achterlijkheid van de islam. Ook wordt er impliciet sterk geëssentialiseerd: "studenten bespreken hoofddoekwestie", "moslims zijn radicaal", "vrouwen pleiten voor kinderopvang", en "jongeren spreken openlijk over liefde en relaties".

Titel	<i>Ankara masseert de pijn langzaam weg</i>
Auteur	Iris Ludeker (buitenland-redacteur)
Krant	Trouw
Datum	11 oktober 2008
Aanleiding	Toenadering tussen Turkije en Armenië.
Feiten	Context wordt zéér goed beschreven. Veel argumenten worden genoemd: stabiliteit , energie, economie , en critical mass . Het Ottomaanse verleden (Armeense genocide) wordt beschreven, maar niet als achtergrond voor buitenlandbeleid.
Teneur	Positief over de inhoud , maar sceptisch over de slagingskans .
Waar?	Nederland .
Wie?	Gül wordt geciteerd, maar voor de rest blijft het onduidelijk .
Perspectief	Turks perspectief (Russisch perspectief wordt kort genoemd om Turkije's perspectief toe te lichten).
Oost vs. West; Othering	Geen Oost vs. West (eerder Rusland vs. Turkije), geen othering .
Oriëntalisme	Geen .

Titel	<i>Prille Turkse liefde voor Iran; Bezoek Ahmadinejad aan Istanbul roept discussie op over reactie VS</i>
Auteur	Erdal Balci (Turkije-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	14 augustus 2008
Aanleiding	Bezoek Iraans president Ahmadinejad aan Turkije.
Feiten	Geen historische context . Wel argumenten als economie , critical mass en energie. Ook wordt het beleid gezien als "afwending van Westen", en impliciet wordt ook de islam betrokken.
Teneur	Teneur is over zowel de slagingskans als de inhoud negatief .
Waar?	Turkije .
Wie?	Enkel Turken , overigens wel allen uit een "seculier-Turkse" hoek.
Perspectief	Turks .
Oost vs. West; Othering	Het beleid wordt letterlijk een "afscheid van het Westen" genoemd. "Het enige waar dit bezoek goed voor is, is Ahmadinejad's overwinning op Amerika". Geen othering .
Oriëntalisme	Enkel in "voordelen bezoek Iran wegen niet op tegen nadelen verlies Amerika".

Titel	<i>Turkije, Israël drijven uiteen</i>
Auteur	Bernard Bouwman (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	15 januari 2009
Aanleiding	Gaza-crisis drijft Turkije en Israël uiteen.
Feiten	De "bemiddelende leider-rol " van Turkije wordt benadrukt. Ook wordt de historische context daarvan besproken. Daarnaast worden binnenlandse belangen genoemd.
Teneur	Over de inhoud neutraal , maar over de slagingskans negatief .
Waar?	Turkije .
Wie?	Turken : actievoerders voor Israëlisch consulaat, premier Erdoğan, "Turkse media", Minister van Buitenlandse zaken Babacan.
Perspectief	Turks perspectief.
Oost vs. West; Othering	Er wordt wel gesproken over een "strijd" tussen Israël en de Arabische Wereld, maar niet in het kader van een Clash of Civilizations .
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Incident in Davos is nog geen Turkse draai</i>
Auteur	De Volkskrant
Krant	De Volkskrant
Datum	2 februari 2009
Aanleiding	Incident in Davos (Erdoğan vs. Peres)
Feiten	Binnenlandse factoren worden als argument genoemd, maar daar tegenover worden economische en strategische belangen gesteld. Ook wordt Turkije's aantrekkelijkheid voor het westen besproken. Context van de opmerking wordt besproken.
Teneur	Positief over slagingskans, over inhoud neutraal.
Waar?	Nederland.
Wie?	Auteur is onduidelijk.
Perspectief	Westers perspectief: het is geschreven als "geruststelling" voor het Westen.
Oost vs. West; Othering	"Bruggenbouwer tussen Europa en islamitische wereld". Geen othering verder.
Oriëntalisme	"Er schuilt een kleine pasja in hem": zowel een ietwat denigrerende als een emotionele opmerking.

Titel	<i>Turks bezwaar tegen Rasmussen ligt NAVO zwaar op de maag</i>
Auteur	Bert Lanting (buitenland-redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	4 april 2009
Aanleiding	Turks bezwaar tegen aanstelling Rasmussen als Sec.Gen. van NAVO.
Feiten	Er wordt geen context gegeven. Het argument dat wordt genoemd is het islamitische (terecht overigens), en er wordt gesproken over de "pro-Koerdische tv-zender Roj TV die vanuit Denemarken opereert en door Ankara wordt beschouwd als spreekbuis van de PKK." Ook wordt de EU-frustratie als mogelijke oorzaak genoemd.
Teneur	Teneur is neutraal.
Waar?	Nederland.
Wie?	Erdoğan, "bronnen bij de NAVO", Nederlands Premier Balkenende, Sec.Gen. De Hoop Scheffer.
Perspectief	Vooral Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	De samenvatting boven het artikel ("Buigen voor Ankara zou moslimlanden feitelijk vetorecht geven in NAVO-zaken.") geeft een "moslimblok" vs. het Westen weer. Othering komt verder niet voor.
Oriëntalisme	Ook wordt de moslimwereld beschouwd als een groep die klakkeloos het voorbeeld van Turkije zal volgen.

Titel	<i>Turkije is geen schoothondje meer; Obama komt met rede tegemoet aan diep Turks verlangen naar erkenning</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-Correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	7 april 2009
Aanleiding	Toespraak Amerikaans president Obama in Turkije.
Feiten	De context van Turkije's beleid wordt goed toegelicht. Artikel gaat vooral over de critical mass van Turkije in het Midden-Oosten, maar ook over de aantrekkelijkheid voor de EU. Meer argumenten worden niet genoemd.
Teneur	Teneur is positief, over inhoud en slagingskans van Turkse buitenlandse positie.
Waar?	Turkije.
Wie?	Obama zelf uiteraard, The Economist. Hürriyet (seculier-Turkse krant), Zaman, Yeni Safak ("religieuze" kranten).
Perspectief	Zowel Westers als Turks.
Oost vs. West; Othering	Geen.
Oriëntalisme	Geen.

Titel	<i>Turkije heeft geen probleem met Ahmadinejad; Turkse gelukwensen weerspiegelen het belang dat Turkije heeft bij goede relaties met buurland Iran</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-Correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	25 juni 2009
Aanleiding	Felicities Turkije aan herverkozen Ahmadinejad.
Feiten	Argumenten die worden beschreven zijn economische en energiebelangen , stabiliteit en soft power aangaande Iran's nucleaire programma en de Koerden, en ook impliciet de draai van het Westen . Ook wordt een historische (Ottomaanse) context genoemd, maar die lijkt nogal gekleurd ("Wij hebben al 400 jaar uitstekende relaties met Iran.").
Teneur	Sceptisch over slagingskans , over inhoud neutraal.
Waar?	Turkije.
Wie?	Woordvoerder Turks ministerie van Buitenlandse zaken, Arzu Celaliser-Ekinci (denktank in Ankara), Mustafa Kibaroglu (Bilkent Universiteit), "hoge Israëliische ambtenaar" .
Perspectief	Turks.
Oost vs. West; Othering	Qua <i>othering</i> of <i>Oost vs. West</i> heeft dit artikel weinig te bieden . Er wordt wel gesproken over een "Turkse spagaat" , maar deze is ook waar.
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Turkije is dubbelhartig over Israël; Ankara is woedend over Gaza-offensief maar wil goede relatie niet riskeren</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-Correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	27 juli 2009
Aanleiding	Geen duidelijke aanleiding, wellicht minder Israëliische toeristen in Turkije door verkoeling relaties.
Feiten	Argumenten die worden besproken zijn economische tegenover binnenlandse belangen ("Vriendschap met Israël is een scheldwoord geworden in de Turkse politiek."). Uiteraard komt impliciet ook Turkije's "afwending van Israël (westen?)" aan bod, maar daar wordt niet uitvoerig over gesproken. Tenslotte wordt Turkije's stabiliserende rol in het Midden-Oosten erbij betrokken.
Teneur	Teneur is negatief over inhoud en slagingskans .
Waar?	Turkije.
Wie?	Izhar Gilad (Israëliisch toerist), Doron Abrahami (Israëliisch consul economische zaken), Turkse reisbureau's , Erdoğan , Güven Sak .
Perspectief	Vooraf een Israëliisch perspectief.
Oost vs. West; Othering	Geen echte Oost vs. West-retoriek .
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Turkije als regionale grootmacht; Turkije wordt door gasdeal met Rusland een belangrijk doorvoerland van gas</i>
Auteur	Chris Hensen (buitenland-redacteur)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	7 augustus 2009
Aanleiding	Russische deal met Turkije over het bouwen van een pijpleiding voor de Turkse kust.
Feiten	De context van deze deal wordt nauwelijks besproken. Argumenten die langskomen zijn uiteraard energie , maar ook aantrekkelijkheid voor het Westen en de “regionale grootmacht”-wens van Turkije.
Teneur	Teneur is positief over de inhoud , maar over de slagingskans sceptisch .
Waar?	Nederland .
Wie?	“Columnist Financial Times” .
Perspectief	Zowel uit Westers als niet-Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Er wordt wel geïmpliceerd dat Turkije zich “aansluit bij Rusland tegen het Westen” (“ <i>Na de doorslag te hebben gegeven bij Europa's pogingen om minder afhankelijk te worden van Rusland, geeft Turkije nu dus ook zijn zegen aan een nieuwe Russische pijpleiding die die afhankelijkheid alleen maar vergroot.</i> ”), maar dit is a) niet onwaar en b) in strijd met Huntington's “beschavingsblokken .
Oriëntalisme	Er wordt gesteld dat “Turkije, dat EU-lid wil worden, instemde met Nabucco-project.” Dit impliceert dat dit de enige of belangrijkste reden zou zijn voor deelname .

Titel	<i>'Matig toon in Europa over Turkije'; Commissie-Ahtisaari maant Europese politici tot evenwichtiger opstelling</i>
Auteur	Petra de Koning (Brussel-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	7 september 2009
Aanleiding	Europese Commissie gaat EU-lidmaatschap Turkije in Europa “promoten”.
Feiten	Context Turkije's buitenlandbeleid wordt besproken. De argumenten die in dit artikel naar voren komen zijn “aantrekkelijkheid voor het Westen” , stabiliteit in de Kaukasus en soft power in het Midden-Oosten . De “moslim-identiteit” van Turkije wordt ook genoemd.
Teneur	Teneur is positief over inhoud en slagingskans .
Waar?	Brussel .
Wie?	“Commissie Ahtisaari , Nederlands Minister van Buitenlandse Zaken Verhagen , Minister van Buitenlandse Zaken Van den Broek , Lellouche (Frans minister van Europese zaken), Davutoğlu .
Perspectief	Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Er wordt geciteerd over de “moslim-identiteit” van Turkije, waardoor een zekere othering -discourse naar voren komt. Ook moet Turkije bewijzen “Europees” te zijn : “Turkije moet door snelle hervormingen aan het Europese publiek duidelijk maken dat het het EU-lidmaatschap verdient.” De Oost vs. West retoriek komt daarentegen niet voor, eerder andersom.
Oriëntalisme	Verder geen hele hiërarchische toon in othering .

Titel	<i>Turkije krijgt respect, maar nog geen lidmaatschap</i>
Auteur	Leonoor Kuijk (Brussel-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	7 september 2009
Aanleiding	Toespraak Davutoğlu tijdens informele bijeenkomst EU-ministers van buitenlandse zaken.
Feiten	De context van Turkije's buitenlandbeleid wordt niet besproken. Argumenten die langskomen zijn aantrekkelijkheid voor het Westen en de soft power (critical mass).
Teneur	Positief over inhoud , negatief over slagingskans .
Waar?	Brussel.
Wie?	Verhagen, Kouchner, Davutoğlu, "Turkse journalist".
Perspectief	Westers.
Oost vs. West; Othering	Geen.
Oriëntalisme	Geen.

Titel	<i>'EU heeft dwarsliggen Grieks-Cyprus beloond'</i>
Auteur	Marnix de Bruyne (buitenland-redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	8 oktober 2009
Aanleiding	Interview Ahmet Davutoğlu.
Feiten	De context van het beleid wordt toegelicht. Argumenten die voorbij komen zijn stabiliteit in het Midden-Oosten , soft power , de Turkische identiteit , aantrekkelijkheid voor het Westen . Tegelijk sippelt er in Davutoğlu's commentaar ook iets van een afwending van het Westen door: hij beschuldigt de EU van "subjectiviteit" aangaande de Cypriotische kwestie, en noemt een Turks bevoorrecht partnerschap "onaanvaardbaar", waarmee wellicht de indruk kan ontstaan dat Turkije zich tegen de EU keert.
Teneur	Teneur is (uiteraard) positief , over zowel slagingskans als inhoud .
Waar?	Nederland.
Wie?	Davutoğlu, Auteur.
Perspectief	Turks en Westers.
Oost vs. West; Othering	Geen.
Oriëntalisme	Geen.

Titel	<i>Turkije neemt afstand van oude vriend Israël; Oorlog in Gaza volgens analisten 'laatste druppel' en 'goed excuus' om relaties te bekoelen</i>
Auteur	Bram Vermeulen & Guus Valk (respectievelijk Turkije-Correspondent en Israël-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	14 oktober 2009
Aanleiding	Annulering Turkije militaire oefening met Israël.
Feiten	De historische context wordt uitvoerig besproken. De argumenten die worden genoemd zijn afwending van het Westen , slam , en binnenlandse belangen , en ook het waarborgen van stabiliteit in het Midden-Oosten wordt juist gezien als oorzaak voor de Turkse annulering ("Israël steunt koerden, voert militaire operaties uit op Turks grondgebied.")
Teneur	Negatief over zowel inhoud als slagingskans .
Waar?	Turkije en Israël.
Wie?	Ehud Barak (Israëlish Minister van Defensie), Amnon Sella (Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem), Generaal Haldun Solmazturk .
Perspectief	Neutraal.
Oost vs. West; Othering	Er wordt zeer nadrukkelijk gesproken over een "breuk" tussen Turkije en Israël ("onherstelbare schade"), die al langer broeit.
Oriëntalisme	Geen.

Titel	<i>EU kan Turkije niet straffeloos negeren</i>
Auteur	Ghassan Dahhan (student internationale betrekkingen)
Krant	De Volkskrant
Datum	21 oktober 2009
Aanleiding	Geen duidelijke aanleiding, behalve Turks nieuw buitenlandbeleid in het algemeen.
Feiten	De context van Turkije's beleid wordt helemaal niet weergegeven. Afwending van het Westen voert de hoofdtoon. De Ottomaanse geschiedenis wordt erbij betrokken, maar in een nogal negatieve wijze. Impliciet wordt daarmee ook islam genoemd.
Teneur	Negatief over inhoud , neutraal over de slagingskans .
Waar?	Nederland .
Wie?	Auteur .
Perspectief	Westers .
Oost vs. West; Othering	Othering ("Fort Europa") en Clash of Civilizations komen duidelijk naar voren. "Europa heeft zijn partner van zich vervreemd", "Turkije richten zich op zijn islamitische 'broeders', deze trend werd vorige week doorgezet", "Het akkoord dat Turkije sloot met Armenië heeft betrekkingen met het prowesterse Azerbeidzjan verslechterd. Dit biedt Armenië en Iran de kans Azerbeidzjan verder te isoleren".
Oriëntalisme	Ook een duidelijke Oriëntalistische retoriek komt naar voren. Turkije krijgt een "rol als ophaalbrug voor Fort Europa" . Ook vindt een essentialisering van de moslimwereld plaats, en wordt Turkije impliciet beschouwt als "onberekenbaar" .
Titel	<i>Turkije wil regionale reus worden; Toenadering tot Balkan, Kaukasus en Midden-Oosten, parallel aan het toetredingsproces tot de Europese Unie</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	27 oktober 2009
Aanleiding	Bezoek Turkse premier Erdoğan aan Iran.
Feiten	De context waarin Turkije's buitenlandbeleid wordt hervormd wordt beschreven. Er wordt gemeld dat Turkije zich een nieuwe rol op het wereldtoneel aan meet, en ook dat Europa dit door een meer positieve houding tegenover een Turks EU-lidmaatschap had kunnen voorkomen. Verder wordt de verharde toon jegens Israël ingezet als "offerlam tegen enkele onder de bevolking impopulaire maatregelen" .
Teneur	Overwegend negatief . Merendeel de personen die aan het woorden worden gelaten zijn sceptisch, overigens vaak zonder duidelijke argumenten. De auteur laat hier en daar impliciet ook zijn scepsis blijken, over zowel de inhoud als de slagingskans van het nieuwe beleid.
Waar?	Het artikel is in Turkije geschreven.
Wie?	Vooral veel Turken . Het gaat dan om drie oud-Ministers van Buitenlandse Zaken. Verder wordt kort een (Nederlandse) Europarlementariër aan het woord gelaten, alsmede een Egyptische politiek adviseuse van de Arabische Liga. Alleen laatstgenoemde is positief over Turkije's nieuwe politiek.
Perspectief	Het artikel kent zowel een "Westers" als Turks perspectief. Weliswaar worden vooral "niet-Westerlingen" aan het woord gelaten, maar de auteur lijkt niet alleen gefocust op zaken die voor het Westen interessant zijn. Er wordt bijvoorbeeld aandacht besteed aan de mogelijke gevolgen van dit nieuwe buitenlandbeleid voor zowel Turkije als Europa. Wel is er een behoorlijke aandacht voor Turkije's diplomatieke relletjes met Israël (Westers), in plaats van bijvoorbeeld de inhoud van betrekkingen met Iran of Syrië.
Oost vs. West; Othering	Othering komt niet echt voor. Het is niet zo dat er expliciet een concept van Europa of het Westen wordt gecreëerd ten opzichte van Turkije. Wel wordt het buitenlandbeleid nogal in het kader van "onafhankelijkheid van het Westen" geplaatst.
Oriëntalisme	Ook komen op sommige plekken ietwat Oriëntalistische fragmenten voor. "Turkije als bedelman voor toetreding"; "Ankara danst niet meer alleen naar de pijpen van zijn Westerse beschermheren"; "Turkije krijgt van Washington de vrije hand". Deze fragmenten zijn niet eens zozeer onjuist, maar tonen wel een zekere Westerse superioriteit ten opzichte van Turkije . Ten slotte is de gekozen term "offerlam" een islam-stereotypering .

Titel	<i>Een gekwetst Turkije kan rare sprongen maken</i>
Auteur	The New York Times
Krant	De Volkskrant
Datum	29 oktober 2009
Aanleiding	Mogelijke EU-toetreding Turkije.
Feiten	De context van het beleid wordt eenzijdig beschreven. Het islamitische “afwending van het Westen”-argument speelt een grote rol (“Richt dit grote, seculiere moslimland zich naar het Oosten in plaats van naar het Westen?”). Tegelijk stellen de Turkse bronnen in het artikel daar tegenover dat Turkije’s beleid uit “aantrekkelijkheidsoverwegingen” wordt uitgevoerd.
Teneur	Negatief over inhoud, neutraal over slagingskans.
Waar?	Amerika.
Wie?	New York Times (letterlijk overgenomen artikel?), Sarkozy, Merkel, Erdoğan, Hasan Arat (manager Turkse vastgoedonderneming), Ibrahim Kalin (adviseur van Erdoğan), Cengiz Aktar (Turks EU-expert).
Perspectief	Beide perspectieven.
Oost vs. West; Othering	Zeer duidelijke Clash of Civilizations-retoriek (“vrees dat Turkije zijn rol als bruggenbouwer zal afwerpen”) en daarmee ook othering: Turkije draait richting “buiten-Europa”. (“het land zoekt toenadering tot overwegend islamitische landen”).
Oriëntalisme	De titel is Oriëntalistisch (emotie). Verder wordt er

Titel	<i>Nieuwe koers van Turkije is vol risico’s; Uitsluiting door westerse landen niet denkbeeldig</i>
Auteur	Erdal Balci (Turkije-correspondent in Istanbul)
Krant	Trouw
Datum	3 november 2009
Aanleiding	Niet heel duidelijk, “conflicten met Israël”.
Feiten	De context van Turkije’s buitenlandbeleid wordt uitgelegd. Argumenten die worden besproken zijn stabiliteit en soft power in het Midden-Oosten, zowel aantrekkelijkheid als aversie voor het Westen, en de islam.
Teneur	Positief over inhoud, maar negatief over slagingskans.
Waar?	Turkije.
Wie?	Mithat Sancar, (Ankara Universiteit), Omer Taspinar (Turks professor aan Johns Hopkins Universiteit in Washington).
Perspectief	Turks.
Oost vs. West; Othering	Geen.
Oriëntalisme	Geen.

Titel	<i>Oostwaartse draai Turkije is niet eng maar juist slim</i>
Auteur	Joost Lagendijk (Europees parlementariër en universitair docent Istanbul)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	14 november 2009
Aanleiding	Reactie op sceptische artikelen aangaande Turkse shift.
Feiten	De context van Turkije’s beleid wordt beschreven, maar wel ietwat gekleurd. Er wordt sterk nadruk gelegd op de aantrekkelijkheid voor het Westen, en verder op de critical mass-factor en stabiliteit in de regio.
Teneur	Positief over slagingskans en inhoud.
Waar?	Turkije.
Wie?	Auteur.
Perspectief	Beide.
Oost vs. West; Othering	In tegendeel zelfs.
Oriëntalisme	Idem.

Titel	<i>Turkije en Israël voeren vernederingsoorlog op niveau</i>
Auteur	Inez Polak (buitenland-redacteur en Israël-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	13 januari 2010
Aanleiding	“Vernedering” Turks ambassadeur Celikkol in Israël.
Feiten	De context wordt eigenlijk hauwelijks beschreven. Ook worden weinig argumenten voor Turks buitenlandbeleid besproken. De islam wordt impliciet enigszins genoemd (“ <i>In Israël wijt men de vervreemding deels aan Turkije's toenadering tot radicalere Arabische landen als Iran en Syrië</i> ”), en stabiliteit in Midden-Oosten .
Teneur	Over de inhoud en slagingskans negatief : “ <i>achteruithollende betrekkingen tussen beide landen.</i> ”
Waar?	Israël .
Wie?	Ambassadeur Cellikol , Israëlish minister van Buitenlandse Zaken , Israëlishche krant . Voor de rest onduidelijke bronnen .
Perspectief	Turks en Israëlish .
Oost vs. West; Othering	Geen othering , geen Oost vs. West , behalve in bovenstaand citaat over Arabische landen.
Oriëntalisme	Niet te vinden .
Titel	<i>'Achter Turkse kritiek op Israël zit geen islamitische agenda'; Volgens Turkije-expert Ömer Taspınar neemt premier Erdoğan uit populistisch-nationalistische motief afstand van Israël</i>
Auteur	Carolien Roelants (buitenland-redacteur)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	15 januari 2010
Aanleiding	Lezing Taspınar in Leiden.
Feiten	De (historische) context wordt uitvoerig uitgelegd, waarin ook het Ottomaanse verleden wordt beschreven. Argumenten die naar voren komen zijn allereerst uiteraard de binnenlandse belangen , en er wordt ook gesteld dat Turkije de “ <i>Israëlishche lobby in Washington tegenover de Armeense lobby niet meer nodig heeft</i> ”. Ook wordt kort het islamitische karakter van Turkije besproken, waarbij Turkije een “ <i>leidersrol</i> ” binnen de islamitische wereld wil spelen..
Teneur	Teneur is over de slagingskans uitermate positief , over de inhoud evencens .
Waar?	Nederland .
Wie?	Ömer Taspınar, Turks professor aan Johns Hopkins Universiteit in Washington.
Perspectief	Zowel Turks als Westers.
Oost vs. West; Othering	De interviewster vraagt nadrukkelijk over “ Turks kalifaat ” in Midden-Oosten, maar het is de vraag of dat uit eigen overweging of uit “publieksoverweging” gebeurt. De geïnterviewde ontkracht juist het “ islam vs. Westen-idee ”.
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Militair blijven Israël en Turkije samenwerken</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	19 januari 2010
Aanleiding	Diplomatieke strubbelingen tussen Turkije en Israël; bezoek Ehud Barak aan Turkije.
Feiten	De context van nieuw Turks buitenlandbeleid wordt beschreven. Argumenten die worden genoemd zijn binnenlandse politiek , maar daarentegen wordt ook de militaire alliantie genoemd: deze is gericht op stabiliteit en critical mass in Midden-Oosten. Tenslotte worden ook Turkije's islamitische burea genoemd.
Teneur	Over de inhoud is de auteur neutraal , over de slagingskans negatiever .
Waar?	Turkije.
Wie?	Ehud Barak , Vecdi Gonul (Turkse Minister van Defensie), Abdullah Bozkurt (columnist Zaman). Bronnen van auteur zijn onduidelijk .
Perspectief	Vooral Turks perspectief .
Oost vs. West; Othering	Nauwelijks sprake van <i>othering</i> of een duidelijk onderscheid West vs. Oost. Wel wordt het " <i>seculiere establishment als partner van Israël gezien</i> ".
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme te ontdekken.

Titel	<i>Turken willen visumvrij reizen naar EU</i>
Auteur	Arjen van der Ziel (Turkije-Correspondent)
Krant	De Volkskrant
Datum	5 februari 2010
Aanleiding	Gesprekken over visumvoorschriften Turken in EU.
Feiten	Artikel gaat over visumplicht voor Turken in EU, maar ook over de " <i>visumvrije zone in het Midden-Oosten</i> ". Het beleid wordt dus zowel als een reactie op de EU gepresenteerd, en de visumvrije zone heeft economische achtergronden . Het bericht wordt hiermee wel in een context geplaatst.
Teneur	Over de slagingskans is het artikel negatief (" <i>initiatieven die moeilijk te rijmen zijn met harmonisering van het Turkse visumbeleid met dat van de EU</i> "), over de inhoud neutraal .
Waar?	Turkije.
Wie?	Davutoğlu , Turkse columnist , EU-functionaris , Europees diplomaat in Ankara .
Perspectief	Beide.
Oost vs. West; Othering	Geen .
Oriëntalisme	Geen .

Titel	<i>Turkije spil in Afghanistan-strategie; Minister van buitenlandse zaken Davutoğlu bemiddelt tussen taliban en regering in Kaboel</i>
Auteur	Leonor Kuijk (Brussel-correspondent)
Krant	Trouw
Datum	5 februari 2010
Aanleiding	Turkije gastheer van NAVO-top.
Feiten	De context van het Turkse beleid wordt besproken. Turkije's islamitische soft power wordt als aantrekkelijk voor het Westen gezien. Davutoğlu wordt geciteerd over stabiliteit in het Midden-Oosten en economische integratie . Turkije's weigering tot "actieve deelname" wordt in een islamisch-binnenlands jasje gestoken.
Teneur	Positief over inhoud , over slagingskans neutraal .
Waar?	Brussel .
Wie?	Davutoğlu , Rasmussen , van Middelkoop (Nederlands Minister van Defensie),
Perspectief	Vooral een Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Geen .
Oriëntalisme	Turkije wordt beschreven als " <i>in een NAVO-straatje</i> ", maar of dit vanuit de Auteur zelf komt is onduidelijk.

Titel	<i>Israël 'bad guy' in Turkse televisieserie; Serie spiegelt veranderende rol van Turkije in de wereldpolitiek</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	9 februari 2010
Aanleiding	Turkse televisieserie over Israël.
Feiten	Er wordt gesproken over een “weerspiegeling van Turks buitenlandbeleid”, maar die context wordt niet uitvoerig beschreven. Er worden niet veel argumenten genoemd voor het beleid: er wordt enkel op de “breuk” met Israël gefocust.
Teneur	Neutraal over slagingskans en inhoud.
Waar?	Turkije.
Wie?	Regisseur Özdenier, “Turkse jongere”, Sylvio Ovadya (voorzitter Turks-Joodse gemeenschap).
Perspectief	Vanuit een Turks perspectief
Oost vs. West; Othering	Doordat er zo weinig argumenten worden genoemd voor het beleid wordt nogal sterk de nadruk gelegd op de “ruzie” met Israël. “De negatieve afspiegeling van Israël in de serie is kenmerkend voor het buitenlandbeleid”.
Oriëntalisme	Essentialisering: “Bahadır Özdenier is zonder twijfel een product van seculier Turkije. Ringbaard, bloes, college-trui. Een trotse Turk vol wantrouwen tegen de buitenwereld.”

Titel	<i>Brazilië en Turkije melden zich; Bemiddeling bij nucleair akkoord van Iran dient ook eigenbelang</i>
Auteur	Bram Vermeulen & Philip de Wit (respectievelijk Turkije-correspondent en Brazilië-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	18 mei 2010
Aanleiding	Uraniumdeal Turkije-Iran-Brazilië.
Feiten	Feiten die worden genoemd zijn uiteraard de energiebelangen en soft power, en daarnaast binnenlandse factoren en de afwending van het westen, Historische context wordt niet betrokken.
Teneur	Teneur is over de inhoud negatief, maar over slagingskans positief.
Waar?	Turkije en Brazilië.
Wie?	İlter Turan (Bilgi Universiteit), Maria Regina Lima (Universiteit van Rio de Janeiro), Witte Huis, William Hague, “Israël”, “Frankrijk”, “Rusland”.
Perspectief	Turks en Braziliaans (niet-Westerners), maar ook Westers perspectief. Het Iraanse standpunt wordt wel besproken, maar vanuit één van deze perspectieven.
Oost vs. West; Othering	In het fragment over het Westerse perspectief komt het nodige wantrouwen naar voren. Doordat echter ook andere perspectieven worden besproken is er over het geheel geen duidelijke Oost vs. West-terminologie.
Oriëntalisme	Uit het genoemde wantrouwen spreekt een enigszins Orientalistische gedachtengang, maar deze wordt niet door de auteur zelf gebezigd.

Titel	<i>Deal toont nieuw Turks zelfbewustzijn; Ankara als draaischijf tussen oost en west</i>
Auteur	Arjen van der Ziel (Turkije-Correspondent)
Krant	De Volkskrant
Datum	18 mei 2010
Aanleiding	Uraniumdeal Turkije-Iran-Brazilië.
Feiten	(Historische) context wordt uitermate goed beschreven. Het belangrijkste argument hier is de critical mass-factor , alsmede de “aantrekkelijkheid voor het Westen” wordt genoemd.
Teneur	Positief over de inhoud , negatief over de slagingskans .
Waar?	Turkije .
Wie?	Stephen Kinzer (Boston University), Sabri Sayar (Sabanci Universiteit).
Perspectief	Westers en niet-Westers perspectief.
Oost vs. West; Othering	Door Turkije als <i>“draaischijf”</i> te betitelen wordt natuurlijk wel een onderscheid gemaakt tussen Oost en West, maar die worden niet beschouwd als twee tegenstrevende entiteiten .
Oriëntalisme	Geen .

Titel	<i>Ankara wedt niet alleen op 't westerse paard</i>
Auteur	Rob de Wijk (geschiedkundige en expert internationale betrekkingen)
Krant	Trouw
Datum	28 mei 2010
Aanleiding	Uraniumdeal Turkije-Iran-Brazilië.
Feiten	Dit artikel gaat over de context van Turks buitenlandbeleid. Er wordt gesproken over Turkije als “regionale speler” , de stabiliserende rol van Turkije, en het Ottomaanse verleden. Ook worden Turkije's en Europa's energiebelangen en de economische integratie van het Midden-Oosten genoemd. Zo wordt Turkije als aantrekkelijk voor het Westen afgeschilderd. Tegelijk echter wordt impliciet een <i>“draai van het Westen”</i> aangeduid: “Turkije heeft nu vooral problemen met het Westen.”
Teneur	Positief over inhoud en slagingskans .
Waar?	Nederland .
Wie?	Auteur .
Perspectief	Westers en Turks.
Oost vs. West; Othering	Dit artikel is eigenlijk een kritiek op het Westerse othering (<i>“regionale speler ipv moslimland”</i>). Het Westen wordt “in decline” gepresenteerd: <i>“Niet het Westen, maar regionale spelers deden het werk.”</i> Dit is echter geen Clash , eerder een nieuwe verhouding in wereldpolitiek.
Oriëntalisme	Geen Oriëntalisme .

Titel	<i>Turkije breekt band met Israël niet meteen af; Wel nieuwe nagel aan doodskist</i>
Auteur	Bram Vermeulen (Turkije-correspondent)
Krant	NRC Handelsblad
Datum	1 juni 2010
Aanleiding	Aanval op Gaza-konvooi.
Feiten	Context wordt toegelicht. De argumenten in dit artikel gaan over binnenlandse factoren , de soft power , en stabiliteit in het Midden-Oosten . Ook wordt kort een “afwending” van het Westen aangeduid, en speelt de islam een indirecte rol (<i>“we kunnen ook de mensen in Gaza niet laten sterven.”</i>).
Teneur	Sceptisch over de slagingskans , neutraal over de inhoud .
Waar?	Turkije .
Wie?	“Turkse Kranten” , Erdoğan , Asle Aydintasbas (columniste), Deniz Gokce (Bahcesehir Universiteit).
Perspectief	Turks .
Oost vs. West; Othering	Geen .
Oriëntalisme	Geen .

Titel	<i>Het boterde al langer niet tussen Turkije en Israël</i>
Auteur	Marnix de Bruyne (buitenland-redacteur)
Krant	De Volkskrant
Datum	1 juni 2010
Aanleiding	Aanval op Gaza-konvooi.
Feiten	De context wordt niet of nauwelijks beschreven. De argumentatie van dit artikel ligt volledig in de trant van islamitische “afwending van het westen” , door “anti-amerikanisme - en ook antisemitisme onder de bevolking.” . Wel wordt ook stabiliteit in de regio genoemd.
Teneur	Negatief over inhoud , neutraal over slagingskans .
Waar?	Nederland .
Wie?	Auteur .
Perspectief	Westers .
Oost vs. West; Othering	Othering is veelvoorkomend in dit artikel. Er wordt voortdurend gewezen op het islamitische karakter van Turkije. Ook Clash of Civilizations viert hoogtij. “Vijandige ontvangst die de Turkse ambassadeur ten deel viel” , “Turkije zette echter nieuwe 'vijandige' stappen tegen Israël, door innig met Egypte samen te werken. Overduidelijk was dat daarmee vooral Israël in de beklagdenbank werd gezet” , “Na de aanval van Israëlische commando's rest Erdoğan weinig anders dan Israël in de ban te doen” .
Oriëntalisme	“De warme band met Israël was echter vooral een hobby van bestuurders” : hier spreekt nogal wat wantrouwen uit jegens Turkije. Ook wordt hadruk gelegd op Israëlische pogingen tot verzoening ten koste van Turkije: “Ehud Barak kwam een week later op bezoek in Ankara, en legde een krans bij het monument voor vader des Vaderlands” , tegenover “weer nieuwe 'vijandige' stappen tegen Israël” .

Bijlage IV

Interviewschema Froukje Santing, 21 juni 2010

Froukje Santing is jarenlang werkzaam geweest als journalist voor onder meer NRC Handelsblad, Trouw en de NOS. Van 1981 tot 1999 woonde en werkte ze als correspondent in Turkije. Na terugkeer in Nederland trad ze opnieuw toe tot de redactie van NRC Handelsblad. Froukje Santing is verder onder meer lid van de Raad voor de Journalistiek, zit in het bestuur van het Turkije Instituut en is voorzitter van de jury van de jaarlijkse Dick Scherpenzeel Prijs voor journalistieke producties die inzicht geven in ontwikkelingsprocessen in niet-westerse landen.

Topics

Werkzaamheden als journalist (praktijk)

Turkije

- *Bronnen (selectie, geloofwaardigheid, beschikbaarheid, autoriteit)?*
- *Overheidsinvloed?*
- *“Vrij werken”?*

In hoeverre is de directe leefomgeving van invloed?

- *Waar gevestigd?*
- *Selectie dichtbij ten koste van ver weg?*
- *Uit te schakelen?*

In hoeverre vormen journalisten elkaars referentiekader?

- *Vergelijking berichtgeving?*
- *“Overschrijven”?*

Was de organisatie/structuur van media-organisatie van invloed?

- *Hiërarchisch (volgens richtlijnen eindredacteuren)?*
- *Horizontaal (wijzigingen aan berichtgeving, selectie)?*

In hoeverre was er sprake van tijdsdruk of “ruimtegebrek”?

- *Van invloed?*
- *“Parachutejournalistiek”?*

Bestaan er bepaalde “codes” van de journalistiek?

- *Taboe-onderwerpen?*
- *Politieke voorkeuren?*
- *Levensstijl (sociale voorkeuren)?*

Objectieve journalistiek?

Journalist

- *Overtuigingen, meningen, verwachtingen?*
- *Mogelijk om aan eigen leefwereld te “onttrekken”?*
- *Bewust of onbewust binnen journalistieke wereld?*

Taal

- *Objectief taalgebruik?*
- *Connotaties?*
- *Bewust of onbewust?*

Publiek

- *Mogelijkheid tot correspondentie met publiek?*
- *Verwachte gedeelde overtuigingen en kennis?*
- *“Berichten/selecteren voor publiek?”*

Gebeurtenis

- *Hoor en wederhoor (gelijkwaardig?)*
- *Compenseren?*

Selectie

Wat komt in het nieuws?

- *Elitepersonen?*
- *Focus op “Slecht nieuws”?*
- *Drempel omvang/intensiteit?*
- *Betekenisvol voor Nederland?*
- *Korte tijdsspanne?*

(Voor)selectie andere mediabedrijven

- *Grote persbureau's als bron?*
- *Lastig om daarbuiten nieuws te selecteren?*
- *Reproductie?*
- *Eurocentrisch?*

Othering/Oriëntalisme

Voorbeelden uit eerder onderzoek

- *Zelf meegemaakt?*
- *Zelf beschuldigd?*
- *In onderzoek minder dan in literatuur: verklaring?*

Bijlage V

Interviewschema Eric Outshoorn, 2 juli 2010

Eric Outshoorn is op dit moment eindredacteur bij De Volkskrant. Hij is al 25 jaar werkzaam voor dit dagblad; hij was 12 jaar binnenlandredacteur, maar is nu al weer sinds 10 jaar werkzaam op de buitenlandredactie. Hij heeft daarnaast door zijn werkzaamheden voor de krant de afgelopen jaren kunnen specialiseren in Turkije, Griekenland en Cyprus, en heeft ook regelmatig kunnen reizen door deze landen.

Topics

Werkzaamheden als redacteur (praktijk)

Organisatie/structuur van media-organisatie

- *Hiërarchisch (volgens richtlijnen eindredacteur, neemt journalist in dienst, mate van wederzijdse controle)?*
- *Horizontaal (wijzigingen aan berichtgeving)?*
- *Financiële factoren (“bruikbare” berichtgeving)?*

Het artikel

- *Tijdsdruk?*
- *Ruimtegebrek?*
- *Verhaal (nieuws “gestyleerd” in vertelling)?*

In hoeverre vormen journalisten elkaars referentiekader?

- *Vergelijking berichtgeving?*
- *“Overschrijven”?*

Bestaan er bepaalde “codes” van de journalistiek?

- *Taboe-onderwerpen?*
- *Politieke voorkeuren?*
- *Levensstijl (sociale voorkeuren)?*

Objectieve journalistiek?

Journalist

- *Overtuigingen, meningen, verwachtingen?*
- *Mogelijk om aan eigen leefwereld te “onttrekken”?*
- *Bewust of onbewust binnen journalistieke wereld?*

Taal

- *Objectief taalgebruik?*
- *Connotaties?*
- *Bewust of onbewust?*

Publiek

- *Mogelijkheid tot correspondentie met publiek?*
- *Verwachte gedeelde overtuigingen en kennis?*
- *“Berichten/selecteren voor publiek?”*

Gebeurtenis

- *Hoor en wederhoor (gelijkwaardig?)*
- *Compenseren?*

Selectie

Wat komt in het nieuws?

- *Elitepersonen?*
- *Focus op “Slecht nieuws”?*
- *Drempel omvang/intensiteit?*
- *Betekenisvol voor Nederland?*
- *Korte tijdsspanne?*

(Voor)selectie andere mediabedrijven

- *Grote persbureau 's als bron?*
- *Lastig om daarbuiten nieuws te selecteren?*
- *Reproductie?*
- *Eurocentrisch?*

Othering/Oriëntalisme

Voorbeelden uit eerder onderzoek

- *Zelf meegemaakt?*
- *In onderzoek minder dan in literatuur: verklaring?*

